

**T.C.**  
**DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**İKTİSAT ANABİLİM DALI**  
**FİNANSAL İKTİSAT VE BANKACILIK PROGRAMI**  
**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

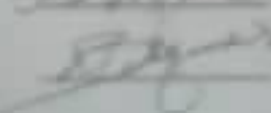
**TÜRKİYE’DE FİRMALARIN**  
**FİNANSAL DESTEKLERİNİN EKONOMİK ANALİZİ**

**Erdem ALPTEKİN**

**Danışman**  
**Prof. Dr. Mustafa ÖZATEŞLER**

**İZMİR-2013**

**ÇOKLUK LİSANS  
TEZ PROJESİ ONAY SAHTASI**

|                                                                                                                                                  |                                                           |                                                                                       |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|
| Gözetimci                                                                                                                                        | Dokuz Eylül Üniversitesi                                  | 2008030102                                                                            |
| Öğretim                                                                                                                                          | Dokuz Eylül Üniversitesi                                  |                                                                                       |
| Adı ve Soyadı                                                                                                                                    | ERDEM ALPTERİN                                            |                                                                                       |
| Tez Başlığı                                                                                                                                      | Türkiye'de Finansal Finansal Desteklerin Ekonomik Analizi |                                                                                       |
|                                                                                                                                                  |                                                           |                                                                                       |
| Konuşma Tarihi                                                                                                                                   | 15.06.2015                                                |                                                                                       |
| Değerlendirme                                                                                                                                    | Prof. Dr. Mustafa ÇOKTEPELİ                               |                                                                                       |
| <b>İMZA KISMI</b>                                                                                                                                |                                                           |                                                                                       |
| İmza, Ad, Soyad                                                                                                                                  | Üniversite                                                | İmza                                                                                  |
| Prof. Dr. Mustafa ÇOKTEPELİ                                                                                                                      | DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ                                  |  |
| Prof. Dr. İsmail ALKINÖZÜ                                                                                                                        | DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ                                  |  |
| Prof. Dr. Mustafa Alkan ÇOKTEPELİ                                                                                                                | DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ                                  |  |
|                                                                                                                                                  |                                                           |                                                                                       |
| Öğrenci                                                                                                                                          | (X)                                                       |                                                                                       |
| Öğ. Görüşü                                                                                                                                       | ( )                                                       |                                                                                       |
|                                                                                                                                                  |                                                           |                                                                                       |
| ERDEM ALPTERİN (gözetimci) tarafından ve konulu "Türkiye'de Finansal Finansal Desteklerin Ekonomik Analizi" tezi (Tez) (Proje) kabul edilmiştir. |                                                           |                                                                                       |
|                                                                                                                                                  |                                                           |                                                                                       |
| Prof. Dr. İsmail ALKINÖZÜ<br>Öğretim Başkanı                                                                                                     |                                                           |                                                                                       |

## **YEMİN METNİ**

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Türkiye’de Firmaların Finansal Desteklerinin Ekonomik Analizi” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

05/06/2013

Erdem ALPTEKİN

## **ÖZET**

**Yüksek Lisans Tezi**

**Türkiye’de Firmaların Finansal Desteklerinin Ekonomik Analizi**

**Erdem ALPTEKİN**

**Dokuz Eylül Üniversitesi**

**Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**İktisat Anabilim Dalı**

**Finansal İktisat ve Bankacılık Programı**

Firmalara destek veren kuruluşların arttığı ve firma desteklerinin toplumun daha geniş bir kesimi tarafından dile getirildiği görülmektedir. Firmalara destek veren kuruluşların sayısı artmasına rağmen, firma yöneticilerinin var olan desteklerle ilgili yeterince haberlerinin olmadığı veya yanlış ve eksik bilgilendirildikleri gözlemlenmektedir. Bu nedenle firmaların desteklerle ilgili farkındalıkları sorgulanmıştır.

Bu durumdan ötürü firmalara destek veren kuruluşların yanı sıra firmaların üyesi bulundukları Oda ve borsaların, derneklerin, vakıfların ve benzeri sivil toplum örgütlerinin firma destekleriyle ilgili üyelerine bilgi vermeleri ve yeni destek programlarını hayata geçirebilmek için firmalarla veya firma desteği veren kurum/kuruluşlarla ortak çalışmalar yapmaları gerekmektedir. Başta finansal destekler olmak üzere firmalara sunulan desteklere yer veren söz konusu çalışmada, en güncel destekleri sunma konusunda hassasiyet gösterilmiştir. Firmalara sunulan desteklerin içeriği her geçen gün değiştiği için, mevcut destekleri kapsamlı anlatmak yerine, destek veren kurum ve kuruluşları genel hatlarıyla tanıtmak, firmalara sunulan tüm desteklerle ilgili genel bir fikir vermek ve İzmir’deki firma yöneticilerinin ve çalışanlarının farkındalığını arttırmak amaçlanmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** KOBİ’ler, Destekler, Destek Veren Kuruluşlar, Farkındalık, Firma Desteklerinin Etkinliği.

## **ABSTRACT**

**Master's Thesis**

**The Economic Analysis of Financial Supports of Firms in Turkey**

**Erdem ALPTEKİN**

**Dokuz Eylül University**

**Graduate School of Social Sciences**

**Department of Economics**

**Financial Economics and Banking Program**

**It is seen that the establishments that support companies are on the rise and that the support is provided in a more widespread manner. Despite the increase in the number of these establishments, we see that company managers are either insufficiently or wrongly informed on the existing supportive measures. Therefore the awareness of companies regarding these supportive measures has been questioned.**

**Due to this situation, in addition to the supporting establishments, the Chambers, associations, foundations and similar Non Government Organizations, of which the company is a member, need to inform these companies on the supportive measures and cooperate with the establishments that provide supportive measures. In the said work, which is on the support provided for companies, financial support, in particular special attention was paid to present the most recent supportive measures provided for companies.**

**As the scope of the support provided for companies changes every day, the goal has been to generally introduce the establishments that support companies, to inform companies in a general manner on the different types of support and to raise the awareness of company managers and employees in Izmir, instead of explaining the existing support in detail.**

**Keywords: SME's, Supportive Measures, Supporting Establishments, Awareness, The Effectiveness of Support Provided for Companies.**

# **TÜRKİYE’DE FİRMALARIN FİNANSAL DESTEKLERİNİN EKONOMİK ANALİZİ**

## **İÇİNDEKİLER**

|                  |      |
|------------------|------|
| TEZ ONAY SAYFASI | ii   |
| YEMİN METNİ      | iii  |
| ÖZET             | iv   |
| ABSTRACT         | v    |
| İÇİNDEKİLER      | vi   |
| KISALTMALAR      | x    |
| TABLolar LİSTESİ | xii  |
| ŞEKİLLER LİSTESİ | xiii |
| EKLER LİSTESİ    | xiv  |
| GİRİŞ            | 1    |

## **BİRİNCİ BÖLÜM DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİNDE KOBİ’LERİN YERİ VE ÖNEMİ**

|                                                                         |    |
|-------------------------------------------------------------------------|----|
| 1.1. DÜNYA VE AB EKONOMİSİNDE KOBİ’LERİN ÖNEMİ VE ÜLKE<br>ÖRNEKLERİ     | 3  |
| 1.2. TÜRKİYE’DEKİ KOBİ TANIMI                                           | 8  |
| 1.3. TÜRKİYE’DEKİ KOBİ’LERİN GENEL YAPISI, SORUNLARI VE<br>BEKLENTİLERİ | 10 |
| 1.4. FİRMALARA DESTEK VEREN KURULUŞLAR                                  | 13 |

## **İKİNCİ BÖLÜM TÜRKİYE’DEKİ FİRMALARA YÖNELİK DESTEK MEKANİZMALARI**

|                           |    |
|---------------------------|----|
| 2.1. FİNANSMAN DESTEKLERİ | 16 |
| 2.1.1. KOSGEB Destekleri  | 17 |
| 2.1.2. Yatırım Teşvikleri | 20 |

|                                                                                                                                                                                |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 2.1.3.Kredi Garanti Fonu                                                                                                                                                       | 27 |
| 2.1.4.KOBİ A.Ş. (KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı) Destekleri                                                                                                          | 29 |
| 2.1.5.Kamu Bankalarının Verdiği Destekler                                                                                                                                      | 31 |
| 2.1.6.AB Fonları                                                                                                                                                               | 34 |
| 2.1.7.T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler                                                                                                   | 35 |
| 2.1.8. Sermaye Piyasası Destekleri                                                                                                                                             | 38 |
| 2.1.8.1.Halka Arzlar ve Borsaya Kote Olma                                                                                                                                      | 38 |
| 2.1.8.2.KOSGEB Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı                                                                                                                | 41 |
| 2.1.8.3.Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasının Yatırımcılara Sunduğu İmkanlar                                                                                                     | 42 |
| 2.1.9. Mikro Kredi Uygulaması                                                                                                                                                  | 43 |
| 2.1.10. Faktoring ve Finansal Kiralama (Leasing)                                                                                                                               | 43 |
| 2.1.11. Kredi Kefalet Kooperatifi Destekleri                                                                                                                                   | 44 |
| 2.2. BİLİŞİM, TEKNOLOJİ, AR-GE VE YENİLİK DESTEKLERİ                                                                                                                           | 45 |
| 2.2.1.5476 Sayılı "Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Kanun" ve 4691 Sayılı "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu" Kapsamında Verilen Destekler | 45 |
| 2.2.1.1.Ar-Ge İndirimi                                                                                                                                                         | 46 |
| 2.2.1.2.Gelir Vergisi Stopajı Teşviki                                                                                                                                          | 47 |
| 2.2.1.3.Sigorta Primi Desteği                                                                                                                                                  | 47 |
| 2.2.1.4.Damga Vergisi İstisnası                                                                                                                                                | 47 |
| 2.2.1.5.Teknogirişim Sermayesi Desteği                                                                                                                                         | 47 |
| 2.2.2.Yedinci Çerçeve Programı                                                                                                                                                 | 48 |
| 2.2.3.TÜBİTAK Tarafından Sağlanan Destekler                                                                                                                                    | 49 |
| 2.2.4.Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı Tarafından Sağlanan Destekler                                                                                                         | 53 |
| 2.2.5.KOSGEB Tarafından Sağlanan Destekler                                                                                                                                     | 54 |
| 2.2.6.San-Tez Programı                                                                                                                                                         | 56 |
| 2.2.7.AB Rekabet Edebilirlik ve Yenilik Çerçeve Programı (CIP)- Bilgi ve İletişim Teknolojileri Politika Destek Programı (ICT PSP)                                             | 57 |
| 2.3. PAZAR ARAŞTIRMA VE İHRACAT GELİŞTİRME DESTEKLERİ                                                                                                                          | 57 |
| 2.3.1.Fuar Teşvikleri                                                                                                                                                          | 58 |

|                                                               |    |
|---------------------------------------------------------------|----|
| 2.3.1.1. KOSGEB Tarafından Verilen Fuar Teşvikleri            | 58 |
| 2.3.1.2. Ekonomi Bakanlığı Tarafından Verilen Fuar Teşvikleri | 58 |
| 2.3.2. İhracat ve Pazar Araştırma Destekleri                  | 59 |
| 2.3.2.1. Ekonomi Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler       | 59 |
| 2.3.2.2. KOSGEB Yurtdışı İş Gezisi Desteği                    | 60 |
| 2.3.3. EXİMBANK Destekleri                                    | 62 |
| 2.4. İŞ KURMA VE GİRİŞİMCİLİK DESTEKLERİ                      | 63 |
| 2.4.1. KOSGEB'in Girişimcilere Yönelik Destekleri             | 64 |
| 2.4.2. TÜBİTAK Destekleri                                     | 68 |
| 2.4.3. Halk Bankası'nın Girişimcilere Yönelik Desteği         | 69 |
| 2.4.4. Melek Yatırımcılara Verilen Destekler                  | 70 |
| 2.5. DİĞER DESTEKLER                                          | 71 |
| 2.5.1. KOSGEB KOBİ Proje Destek Programı                      | 71 |
| 2.5.2. KOSGEB Tematik Proje Destek Programı                   | 71 |
| 2.5.3. KOSGEB işbirliği-güçbirliği destek programı            | 72 |
| 2.5.4. KOSGEB Tanıtım Desteği                                 | 73 |
| 2.5.5. KOSGEB Eşleştirme Desteği                              | 73 |
| 2.5.6. KOSGEB Enerji Verimliliği Desteği                      | 73 |
| 2.5.7. KOSGEB Tasarım Desteği                                 | 74 |
| 2.5.8. KOSGEB Sınai Mülkiyet Hakları Desteği                  | 74 |
| 2.5.9. KOSGEB Belgelendirme Desteği                           | 74 |
| 2.5.10.KOSGEB Bağımsız Denetim Desteği                        | 75 |
| 2.5.11.KOSGEB Test, Analiz ve Kalibrasyon Desteği             | 75 |
| 2.5.12.Organize Sanayi Bölgelerinde Verilen Destekler         | 75 |
| 2.5.13.Serbest Bölgelerde Yer Almanın Avantajları             | 77 |
| 2.5.14.ABİGEM'in Firmalara Sunduğu Destekler                  | 78 |

### ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

#### TÜRKİYE'DE FİRMALARA VERİLEN FİNANSAL DESTEKLERE ÖRNEK: İZMİR EKONOMİSİ

|                                |    |
|--------------------------------|----|
| 3.1. İZMİR'İN EKONOMİK PROFİLİ | 79 |
| 3.1.1. İzmir'de Ticaret        | 82 |

|                                                                                                                                     |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 3.1.2. İzmir’de Sanayi                                                                                                              | 83  |
| 3.1.3. İzmir’de Turizm, Kùltür ve Eğitim                                                                                            | 85  |
| 3.2. İZMİR’DE KOBİ’LERİN EKONOMİK FAALİYET İÇİNDEKİ YERİ VE KOBİ’LERİN İZMİR EKONOMİSİNE KATKISININ ARTTIRILMASINA YÖNELİK PROJELER | 86  |
| 3.3. İZMİR EKONOMİSİNDE FİRMALARIN YERİ VE ÖNGÖRÜLER: İZMİRLİ KURULUŞLARIN VERDİĞİ DESTEKLER                                        | 90  |
| 3.3.1. Genel Ekonomi ve KOBİ’lere Yönelik Değerlendirme                                                                             | 91  |
| 3.3.2.İzmirli Kuruluşların İzmirli Firmalara Verdiğı Destekler                                                                      | 92  |
| 3.3.2.1. İzmir Ticaret Odası Destekleri                                                                                             | 93  |
| 3.3.2.1.1.İzmir Ticaret Odası’nın Üyelerine Yönelik Bankalarla İmzaladığı Kredi Protokolleri                                        | 93  |
| 3.3.2.1.2.İzmir Ticaret Odası Fuar Teşvikleri                                                                                       | 94  |
| 3.3.2.1.3.İzmir Ticaret Odası Tarafından Verilen İhracat Destekleri                                                                 | 96  |
| 3.3.2.2. Ege Bölgesi Sanayi Odası Destekleri                                                                                        | 96  |
| 3.3.2.3. İzmir Ticaret Borsası Destekleri                                                                                           | 97  |
| 3.3.2.4. İzmir Kalkınma Ajansı Destekleri                                                                                           | 98  |
| 3.3.2.5. Ege İhracatçı Birlikleri Destekleri                                                                                        | 99  |
| 3.3.2.6. İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliğı Destekleri                                                                      | 100 |
| 3.4.İZMİR TİCARET ODASI ÜYELERİNE UYGULANAN ANKET ÇALIŞMASI                                                                         | 101 |
| SONUÇ                                                                                                                               | 108 |
| KAYNAKÇA                                                                                                                            | 117 |
| EKLER                                                                                                                               |     |

## KISALTMALAR

|                  |                                                                               |
|------------------|-------------------------------------------------------------------------------|
| <b>AB</b>        | Avrupa Birliği                                                                |
| <b>ABD</b>       | Amerika Birleşik Devletleri                                                   |
| <b>ABİGEM</b>    | Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri                                       |
| <b>Ar-Ge</b>     | Araştırma Geliştirme                                                          |
| <b>bkz.</b>      | Bakınız                                                                       |
| <b>BDDK</b>      | Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu                                      |
| <b>BSMV</b>      | Banka Sigorta ve Muamele Vergisi                                              |
| <b>DEİK</b>      | Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu                                                 |
| <b>DPT</b>       | Devlet Planlama Teşkilatı                                                     |
| <b>DTM</b>       | Dış Ticaret Müsteşarlığı                                                      |
| <b>E-BİLTEM</b>  | Ege Üniversitesi Bilim Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi                |
| <b>GİP</b>       | Gelişen İşletmeler Piyasası                                                   |
| <b>İGEME</b>     | İhracatı Geliştirme Merkezi                                                   |
| <b>İMKB</b>      | İstanbul Menkul Kıymetler Borsası                                             |
| <b>IRC</b>       | Innovation Relay Center (Yenilik Aktarım Merkezi)                             |
| <b>İŞGEM</b>     | İş Geliştirme Merkezleri                                                      |
| <b>İŞ-KUR</b>    | Türkiye İş Kurumu                                                             |
| <b>İZKA</b>      | İzmir Kalkınma Ajansı                                                         |
| <b>KDV</b>       | Katma Değer Vergisi                                                           |
| <b>KGF</b>       | Kredi Garanti Fonu                                                            |
| <b>KOBİ</b>      | Küçük ve Orta Boylu İşletmeler                                                |
| <b>KOBİ A.Ş.</b> | KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.                                 |
| <b>KOSGEB</b>    | Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı |
| <b>MPM</b>       | Milli Prodüktivite Merkezi                                                    |
| <b>OSB</b>       | Organize Sanayi Bölgeleri                                                     |
| <b>s.</b>        | Sayfa No                                                                      |
| <b>ss.</b>       | Sayfadan Sayfaya                                                              |
| <b>San-Tez</b>   | Sanayi Tezleri Programı                                                       |
| <b>SGK</b>       | Sosyal Güvenlik Kurumu                                                        |

|                |                                                                                              |
|----------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>SPK</b>     | Sermaye Piyasası Kurulu                                                                      |
| <b>TEYDEB</b>  | Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı                                           |
| <b>TİM</b>     | Türkiye İhracatçılar Meclisi                                                                 |
| <b>TOBB</b>    | Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği                                                           |
| <b>TOSYÖV</b>  | Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları<br>ve Yöneticileri Vakfı |
| <b>TPE</b>     | Türk Patent Enstitüsü                                                                        |
| <b>TSE</b>     | Türk Standartları Enstitüsü                                                                  |
| <b>TSKB</b>    | Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası                                                            |
| <b>TTGV</b>    | Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı                                                           |
| <b>TÜİK</b>    | Türkiye İstatistik Kurumu                                                                    |
| <b>TÜBİTAK</b> | Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu                                              |
| <b>USD</b>     | Amerikan Doları                                                                              |
| <b>YTB</b>     | Yatırım Teşvik Belgesi                                                                       |

## TABLÖLER LİSTESİ

|                                                                                                             |       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| <b>Tablo 1:</b> KOBİ'lerin Ülkelerdeki Toplam İşletmelere Oranları ve Ülke Ekonomileri İçerisindeki Yerleri | s.7   |
| <b>Tablo 2:</b> Türk Bankacılık Sisteminde Kredilerin Türlerine Göre Dağılımı                               | s.16  |
| <b>Tablo 3:</b> KOSGEB Genel Destek Programı Destek Üst Limit ve Oranları                                   | s.20  |
| <b>Tablo 4:</b> Yatırım Teşvik Sisteminin Destek Unsurları                                                  | s.21  |
| <b>Tablo 5:</b> Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği                                                       | s.22  |
| <b>Tablo 6:</b> Faiz Desteği                                                                                | s.24  |
| <b>Tablo 7:</b> Stratejik Yatırımların Teşviki                                                              | s.24  |
| <b>Tablo 8:</b> Büyük Ölçekli Yatırımlar                                                                    | s.25  |
| <b>Tablo 9:</b> Türkiye'de Teşvikli Yatırım Belge Sayısı                                                    | s.26  |
| <b>Tablo 10:</b> Birikimli Kefaletlerin İllere Göre Dağılımı ( 01.01.1994-31.12.2011)                       | s.28  |
| <b>Tablo 11:</b> Kefaletin Sektörlere Göre Dağılımı (1994-2011)                                             | s.29  |
| <b>Tablo 12:</b> 2013 Yılı Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Uygulamaları                             | s.36  |
| <b>Tablo 13:</b> KOSGEB Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programının Unsurları, Oranı ve Üst Limiti  | s.42  |
| <b>Tablo 14:</b> 5476 Sayılı Kanuna Göre Sağlanan Ar-ge İndirimi (TL)                                       | s.46  |
| <b>Tablo 15:</b> Karar Süreci, Desteklenen, Destekleme Oranı                                                | s.52  |
| <b>Tablo 16:</b> Ar-ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı                                   | s.55  |
| <b>Tablo 17:</b> KOSGEB Yeni Girişimci Desteği Destek Unsurları                                             | s.67  |
| <b>Tablo 18:</b> İş Geliştirme Merkezi Desteği Destek Unsurları                                             | s.67  |
| <b>Tablo 19:</b> TÜBİTAK 1513 Programı Destek Unsurları                                                     | s.69  |
| <b>Tablo 20:</b> Tematik Proje Destek Programı Destek Unsurları                                             | s.72  |
| <b>Tablo 21:</b> OSB'lere Tanınan Vergi Muafiyetleri                                                        | s.76  |
| <b>Tablo 22:</b> İzmir Makroekonomik Verileri                                                               | s.81  |
| <b>Tablo 23:</b> İzmir'de Mevcut Organize Sanayi Bölgeleri                                                  | s.83  |
| <b>Tablo 24:</b> İzmir'de Hangi Sektörlerde Yatırım Teşviki Veriliyor?                                      | s.87  |
| <b>Tablo 25:</b> KOBİ'lere En Çok Hangi Alanlarda Destek Verilmeli                                          | s.103 |
| <b>Tablo 26:</b> Bugüne Kadar Hangi Kurumların Desteklerinden Yararlandınız?                                | s.106 |
| <b>Tablo 27:</b> Bugüne Kadar KOSGEB'in Hangi Desteklerinden Yararlandınız?                                 | s.107 |

## ŞEKİLLER LİSTESİ

|                                                                                  |       |
|----------------------------------------------------------------------------------|-------|
| <b>Şekil 1:</b> KOBİ'lere Verilen Destekler                                      | s.14  |
| <b>Şekil 2:</b> Türkiye'nin Yeni Teşvik Haritası                                 | s.23  |
| <b>Şekil 3:</b> KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin Genel İşleyişi | s.30  |
| <b>Şekil 4:</b> AB Çerçeve Programları Bütçeleri (Milyar Euro)                   | s.49  |
| <b>Şekil 5:</b> Eximbank Kısa Vadeli İhracat Kredileri Yıllara Göre Dağılım      | s.62  |
| <b>Şekil 6:</b> KOBİ'lere Verilen Destekler Yeterli Mi?                          | s.102 |
| <b>Şekil 7:</b> Ülkemizde İhracatçıya Verilen Desteği Yeterli Buluyor Musunuz?   | s.105 |

## **EKLER LİSTESİ**

- EK 1:** 4 Kasım 2012 Tarihli Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ek s.1.
- EK 2:** 5 Mayıs 2009 Tarihli Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Desteklemesi İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ek s.4.
- EK 3:** KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkında Karar ek s.7.
- EK 4:** Firmalara Destek Veren Kuruluşların İzmir'deki veya Merkez İletişim Bilgileri ek s.9.
- EK 5:** İzmir Ticaret Odası Üyelerine Uygulanan Anket Çalışması ek s.15.

## GİRİŞ

Dünya genelinde olduğu gibi, Türkiye’de de firmaların büyük bir çoğunluğu KOBİ’lerden meydana gelmektedir. Bu nedenler firmaların analizi ile KOBİ’lerin analizi benzer bir anlama sahip olmaktadır.

Milli ekonomilerin büyümesi ve kalkınmasında öncü rol üstlenen KOBİ’lerin ülke ekonomilerine istihdam, ihracat ve yatırım anlamında büyük katkıları bulunmaktadır. KOBİ’ler sahip oldukları dinamik yapı itibariyle; global ekonomik sarsıntılar ve ekonomik konjonktürün ani değişimlerinden darbe almalarına rağmen, yapıları sayesinde ayakta kalmayı başarmaktadırlar.

KOBİ’leri desteklemek, girişimciliği desteklemekle aynı anlama gelmektedir.

Ancak ülke ekonomilerinde önemli bir yere sahip olan KOBİ’lere ekonomik programlarda pek fazla yer verilmediği ve ekonomik yapı içindeki öneminin görmezden gelindiği görülmüştür.

Türkiye’de KOBİ desteklerinin yeterli olmadığı, KOBİ yöneticileri tarafından sıklıkla dile getirilen bir diğer sorundur. KOBİ desteklerinin az olduğu iddia edilmesine rağmen, mevcut desteklerin de ne ölçüde bilindiği bir soru işaretidir. Bu nedenle firmalara yönelik destek mekanizmalarının farkındalığının sağlanması ve Türkiye’de firmalara yönelik desteklerin analiz edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Türkiye’de firmalara en büyük desteği veren KOSGEB Kanunu’nun yenilenmesi ve söz konusu Kanun ile birlikte imalat sanayinin yanı sıra hizmet ve ticaretle iştigal eden geniş bir kesimin de KOSGEB desteklerinden faydalanması ve KOSGEB’in hemen hemen birçok meslek grubuna hitap eden bir kuruluş haline dönüştürülmüş olması atılmış önemli bir adımdır.

Bu gelişmeler doğrultusunda; Dünya ve Türkiye genelinde KOBİ’ler ve firma özellikleri kıyaslanmış, ülke ekonomilerine katkıları değerlendirilmiş, İzmir’deki firmaların desteklerden ne derece haberdar olduğu ve başka ne tür desteklere ihtiyaç duyduğu konusuna yönelik olarak İzmir Ticaret Odası üyelerine anket çalışması uygulanmış, İzmir’deki meslek kuruluşlarının firmalara sunduğu desteklere özet olarak yer verilmiş ve “Türkiye’de Firmaların Finansal Desteklerinin Ekonomik Analizi” konusu bu çalışmayla analiz edilmiştir.

Çalışmada esas olarak ele alınan firmalara yönelik destekler, yani bir diğer adıyla “KOBİ Destekleri” konusu çok sık güncellenmesi gereken, ucu bucağı olmayan ve kentimiz, Ülkemiz ve Dünyadaki gelişmelere göre sık sık geliştirilmesi gereken bir konudur.

Ancak çalışmayla verilmek istenen; firma yöneticilerinin büyük bir çoğunluğunun bilmediği veya ulaşmakta zorluk yaşadığı destek veya teşvik mekanizmaları konusunda farkındalık yaratmak, destek veren kuruluşların adlarını vermek ve bu kuruluşlara firmaları yönlendirmektir.

Birinci bölümde KOBİ tanımı, Dünya ekonomisinde KOBİ’lerin önemi ve ülke örnekleri ve Türkiye’deki KOBİ gerçeği hakkında bilgi verilmektedir. Dünyada KOBİ’lere sunulan finansal desteklere özet olarak yer verilmiştir. Bu konuda yapılan literatür çalışmasında; Dünya ve ülkeler genelinde KOBİ’ler ayrı ayrı ele alınarak Türkiye’deki KOBİ’lerin ekonomiye olan katkıları belirtilmekte ve Türkiye’deki KOBİ gerçeğinden hareketle, KOBİ’lerin genel yapısı, KOBİ’lerin sorunları ve beklentileri doğrultusunda nasıl bir yol izlenmesi gerektiğine yer verilmektedir.

İkinci bölümde ise; Türkiye’de firmalara yönelik destek mekanizmaları ayrıntılı olarak ele alınmış, destek ve teşviklerin ne gibi faydalar sağladığı ve nasıl kullandırıldığına ilişkin işleyiş anlatılmaktadır.

Üçüncü bölüm; firmaların ve dolayısıyla İzmir ekonomisinin büyük bir çoğunluğunu temsil eden KOBİ’lerin İzmir ekonomisi içerisindeki yerini kapsamakta olup, İzmir’in ekonomik profilini, İzmir’deki meslek kuruluşlarının üyelerine sunduğu desteklerle ilgili bilgileri ve İzmir Ticaret Odası üyelerinin cevapladığı anket çalışmasındaki finansal desteklerle ilgili soruların cevaplarının değerlendirilmesini içermektedir.

Sonuç bölümünde ise konuya ilişkin sonuç ve öneriler yer almaktadır.

## **BİRİNCİ BÖLÜM**

### **DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİNDE**

### **KOBİ'LERİN YERİ VE ÖNEMİ**

#### **1.1. DÜNYA VE AB EKONOMİSİNDE KOBİ'LERİN ÖNEMİ VE ÜLKE ÖRNEKLERİ**

Gelişmiş ülkeler, KOBİ'leri ekonomik büyüme ve refah artışlarında önemli bir araç olarak görmektedir. Birçok program ve düzenleme ile KOBİ'lerin büyümesi ve varlıklarını devam ettirmelerini garanti altına almaya çalışmaktadırlar.

Dünya genelinde KOBİ'ler için evrensel bir tanım yoktur. Küçük ve orta boy firma ya da işletme tanımları; ülkeden ülkeye hatta aynı ülke içinde sektörler ve bölgelere ya da ilgili kurumların amaçlarına göre çeşitli farklılıklar göstermektedir.

Örneğin ABD'de bir sanayi firmasında istihdam edilen işçi sayısı 250 ve daha az ise, o firma küçük firma sayılmaktadır.

Küçük firmayı tanımlarken dikkate alınmak üzere üç karakteristik özellik tespit edilmiştir.

Küçük firmanın;

- 1- Çalıştığı pazara oranla küçük bir paya sahip olması,
- 2- Söz konusu işletmenin bizzat sahipleri veya ortakları tarafından yönetilmesi,
- 3- Küçük firmanın bağımsız olması yani büyük bir firmanın bir parçası olmamasıdır.<sup>1</sup>

Özellikle küçük işletmelerin istihdam fırsatları yaratma ve emek arzı fazlalığı olan bir ekonomide endüstrileşmeye yaptığı katkılar açısından en dikkat çekici örnek olarak Japonya tecrübesi verilebilir.

Japon devriminin ilk yıllarında küçük işletmeler modern endüstrinin ortaya çıkışında çok önemli bir rol oynamışlar, bir yandan ithal ikamesi sağlarken, bir yandan ucuz emek kullanarak ihracata yönelmişlerdir.<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> BİS Tekstil ve Hazır Giyim Dış Ticaret A.Ş., **Türkiye'de KOBİ'ler ve İhracat Politikamız, Çok Ortaklı Dış Ticaret Şirketleri**, Özdil Basımevi, İstanbul, 1993, ss. 9-10.

<sup>2</sup> Nusret Ekin, **Gelişen Ülkelerde ve Türkiye'de Bir İstihdam Politikası Olarak Küçük Ölçekli İşyerlerinin Teşviki**, İstanbul Ticaret Odası, Nusret Baskı, İstanbul, s. 37.

Asya ülkelerinin büyük bir kısmında kırsal ve kentsel alanlardaki küçük işletmeler imalat sanayinin en önemli parçasını oluşturmaktadır.<sup>3</sup>

AB, KOBİ tanımları konusunda gerek ulusal gerek AB bazında karışıklığı önlemek amacıyla yeni bir tanım geliştirmiştir.

AB Konsey kararı çerçevesinde belirgin bir şekilde ortaya konulan KOBİ tanımı; işçi sayısı, bilanço büyüklüğü ve bağımsızlık kriterlerinden oluşan ölçütleri kapsamaktadır.

KOBİ'leri tanımlamakta kullanılan ölçütlerin ülkeden ülkeye farklılık göstermesinin en önemli nedeni, ülkelerin ekonomik, sosyal ve teknik gelişmelerindeki farklılıklardır.

Dünyada KOBİ ölçeğini belirtmede yaygın olarak kullanılan ölçütlerden bazıları aşağıdaki gibidir:

- İstihdam edilen işgücü sayısı,
- Günlük ciro,
- Satış hasılası,
- Üretim kapasitesi,
- Toplam sermaye, gayri safi gelir,
- Sektör içindeki pazar payı,
- İhracat-satış oranı,
- Sabit varlıkların toplamı.

Bunlar arasında ölçümü ve karşılaştırma kolaylığı nedeniyle en yaygın olarak kullanılan istihdam edilen işgücü sayısıdır.<sup>4</sup>

Küçük işletmeler için Avrupa Şartı ve AB KOBİ politikasını geliştirmeye yönelik olarak KOBİ destek programları oluşturulmuştur.

Temel başlıklar ise şunlardır:

Pazara erişim programları, finansman programları, işletmelerin iş hayatına daha kolay ve daha ucuz yollarla girişi için yapılan çalışmalar, eğitim ve danışmanlık programları, çevre programları, işletmeler arası sınır ötesi işbirliği programları,

---

<sup>3</sup> Ekin, s.38.

<sup>4</sup> Özlem Yonar, **KOBİ'lerin Dünya Ekonomisindeki Yeri**, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, <http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=258>, (12.12.2010).

KOBİ bilgilendirme programı, teknolojiye erişim ve teknoloji transferi programı ve bilimsel ve teknik araştırma ile teknolojik geliştirme programları.<sup>5</sup>

AB’de KOBİ’lere yönelik olarak;

- Yaratıcı KOBİ’lere Finansal Yardım Paketi,
- Avrupa Yatırım Bankası destekleri,
- KOBİ’ler için Topluluk Finansal Kredileri,
- Avrupa Topluluğu Yatırım Ortakları Programı,
- KOBİ’lere Yönelik Teknoloji Politikaları

gibi daha birçok destek türü mevcuttur. Yine ABD ve Japonya’da da KOBİ’lerin büyümelerini ve ekonomik ve sosyal durumlarının iyileştirilmesini hedefleyen birçok destek mekanizması bulunmaktadır.<sup>6</sup>

Ayrıca AB’de Yenilik Aktarım Merkezleri, Bölgesel Yenilik Stratejileri, Avrupa Bilgi Merkezleri Ağı, İşletmeler Arası İşbirliği Ağı, İşletmeleri Yakınlaştırma Bürosu, Avrupa Teknoloji Programı İşe Başlangıç Desteği, Ortak Avrupa Girişim Programı, Avrupa Teknoloji Kolaylığı Programı gibi programlar ile KOBİ’lere destek olunmaktadır.<sup>7</sup>

AB’de 250 çalışan sayısı olan, 50 milyon Euro’nun altında yıllık net satış hasılatı olan ve 43 milyon Euro’nun altında yıllık mali bilançosu olan firmalar KOBİ olarak kabul edilmektedir.<sup>8</sup>

- 1- AB’de 50 ile 250 arasında işçi çalıştıran, 10 ile 50 milyon euro arasında cirosu veya 10 ile 43 milyon euro arasında yıllık mali bilançosu olan firmalar orta boyly firma,
- 2- 10 ile 50 arasında işçi çalıştıran, 2 ile 10 milyon euro arasında cirosu veya yıllık mali bilançosu olan firmalar küçük boyly firma,
- 3- 10’dan az işçi çalıştıran, 2 milyon ve 2 milyon euronun altında ciro veya yıllık mali bilançosu olan firmalar ise mikro boyly işletme olarak sınıflandırılmaktadır.<sup>9</sup>

<sup>5</sup> Ercan Alptürk, **Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeler (KOBİ) Rehberi**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2008, ss. 207-208.

<sup>6</sup> Tahir Akgemci, **KOBİ’lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler**, Ankara, Haziran 2001, <http://kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Yayinlar.aspx?ref=9&refContent=33>, ss. 61-73, (12.01.2013).

<sup>7</sup> Mehmet Cansız, **Türkiye’de KOBİ’ler ve Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)**, Devlet Planlama Teşkilatı-Uzmanlık Tezleri, Ankara 2008, ss.26-29.

<sup>8</sup> Cansız, ss.3-5.

Avrupa Birliği sınırları içerisinde bulunan 23 milyon KOBİ tüm işletmelerin %99'unu oluşturmaktadır ve bu nedenle de daha önce ifade edildiği gibi, AB'de KOBİ'ler ekonomik büyümeyi destekleyen ana unsurlardır.

Bu % 99'luk oran 100 milyon iş anlamına gelmekte ve tekstil, inşaat ve mobilya yapımı gibi bazı kilit sanayilerde KOBİ'ler istihdamın % 80'ini karşılamaktadır.<sup>10</sup>

AB'nin en büyük ekonomi ve sanayi devi Almanya'da tüm işletmelerin % 98'ini KOBİ'ler oluşturmaktadır. Buralarda, tüm çalışan kesimlerin % 66'sına iş olanağı sağlanmaktadır.

Almanya'da yıllık 300.000 yeni işyeri kurulmakta, buna karşılık 250.000 eski firma piyasadan çekilmektedir. Buna göre yılda 50.000 KOBİ piyasaya katılmaktadır.<sup>11</sup>

AB, KOBİ'leri ekonomik büyüme, rekabet edebilirlik ve istihdam yaratılmasının teşvik edilmesinde temel unsur olarak kabul etmektedir.

Buradan yola çıkararak; ekonomik gelişmenin sağlanması amacıyla KOBİ'lerin ihtiyaçlarının karşılanması, karşılaştıkları sorunların giderilmesi ve yapılarının güçlü kılınmasını sağlamaya yönelik olarak çeşitli mekanizmaların devreye sokulmasına karar verilmiştir.<sup>12</sup>

Almanya'da KOBİ'lerin büyük işletmeler karşısında rekabet gücünü korumaları için; danışmanlık hizmetleri, araştırma ve geliştirme, dış ticaret, yönetim ve eğitim kursları, sermaye temini, girişimcilik konularında destekler verilmektedir.

2005 yılında AB “Büyüme ve İstihdam için Modern KOBİ Politikası”nı benimsemiştir. Bu politika beş faaliyet alanını kapsamaktadır.

---

<sup>9</sup> European Commision Small and Medium sized Enterprises (SMEs), **SME Definition**, [http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_en.htm), (17.12.2010).

<sup>10</sup>European Commision Small and Medium sized Enterprises (SMEs), <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment>, (14.11.2012).

<sup>11</sup>Türkiye Küçük ve Orta lekli işletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı., **Almanya'da KOBİ'ler için Girişimcilik ve Teşvik Programları**, [www.ekonomi.gov.tr/upload/FBA4A979-FF0E-32F0.../KOSGEB.ppt](http://www.ekonomi.gov.tr/upload/FBA4A979-FF0E-32F0.../KOSGEB.ppt), s.7, (14.11.2012).

<sup>12</sup> Aysun Kkyılmazlar, **Avrupa Birliği'nin Türk KOBİ'lerine Yönelik Programları**, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 2004-48, İstanbul, 2004, s. 11.

Bunlar; girişimcilik ve yeteneklerin teşvik edilmesi, KOBİ'lerin pazarlara ulaşımını geliştirmek, aşırı bürokrasinin azaltılması, KOBİ'lerin büyüme potansiyellerinin iyileştirilmesi ve KOBİ paydaşları ile diyalogların güçlendirilmesidir.

ABD'de KOBİ'lere yönelik destekleri sağlayan kuruluşları aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

- Bilgi destekleri sağlayan kuruluşlar,
- Birleşik Devletler Küçük İşletmeler ve Girişimcilik Kurumu,
- Küçük ve Orta Boy İşletmeler Girişimcilik Enstitüsü,
- İşletmecilik Enstitüsü,
- Küçük İşletmeciliği Bilgilendirme ve Geliştirme Merkezleri,
- Bilimsel Teknoloji Danışma Merkezi,
- Ulusal Finans ve Muhasebe Büroları,
- Ulusal Kadın İşletmecilik Konseyi.<sup>13</sup>

Ekonomik ayrımcılık yaklaşımı ile Kore, kaynaklarını etkin kullanmış ve başarılı işletmeleri desteklemiştir. İhracatı önemli bir ölçüt olarak görmüş ve işletmelerini desteklerken ihracat artışına göre desteklemiştir.<sup>14</sup>

**Tablo 1:** KOBİ'lerin Ülkelerdeki Toplam İşletmelere Oranları ve Ülke Ekonomileri İçerisindeki Yerleri

| ÜLKELER                     | KOBİ'lerin Oranı % | İstihdamdaki Payı % | Yatırımlardaki Payı % | Katma Değer Payı % | İhracattaki Payı % |
|-----------------------------|--------------------|---------------------|-----------------------|--------------------|--------------------|
| Türkiye                     | 99,8               | 76,7                | 38,0                  | 20                 | 10                 |
| Japonya                     | 99,4               | 81,4                | 40,0                  | 52                 | 38                 |
| Fransa                      | 99,0               | 67,0                | 45,0                  | 54                 | 26                 |
| Güney Kore                  | 98,8               | 59,0                | 35,0                  | 35                 | 20                 |
| Hindistan                   | 98,6               | 63,0                | 27,8                  | 50                 | 40                 |
| Amerika Birleşik Devletleri | 97,2               | 58,0                | 38,0                  | 43                 | 32                 |
| İngiltere                   | 96,0               | 36,0                | 29,5                  | 25                 | 22                 |

Kaynak: Özdemir Akmut, KOBİ Borsaları, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 2007-07, İstanbul 2007, s.19.

<sup>13</sup> Cansız, s.27.

<sup>14</sup> Cansız, s.29.

Tabloda görüldüğü gibi; Türkiye’de KOBİ’ler istihdam ve yatırımlarda oldukça önemli bir paya sahip olmalarına karşın, yaratılan katma değer ve ihracat payları bakımından diğer ülkelere kıyasla oldukça geridedir.<sup>15</sup>

KOSGEB tarafından yapılan değerlendirmeye göre ise; KOBİ’ler ülkemizdeki toplam işletme sayısının % 99,9’unu, ihracatın % 56’sını, çalışan sayısının % 81’ini, yatırımların ise % 62’sini, katma değer in ise % 59’unu oluşturmaktadır.<sup>16</sup>

## 1.2. TÜRKİYE’DEKİ KOBİ TANIMI

2023 Küresel Güç Türkiye hedefi doğrultusunda, KOBİ projelerine daha fazla öncelik verilmesi ve KOBİ’lere dayalı bir ekonomik model geliştirilmesi, Ülkemiz ekonomisinin 2023 yılında dünyanın en büyük on ekonomisi arasında yer alabilmesi açısından oldukça önem taşımaktadır.

Yılda iki yüz elli kişiden az çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu kırk milyon Türk Lirası’nı aşmayan işletmeler KOBİ sınıfına girmektedir. Ayrıca KOBİ’lerin sermayesinin yüzde 25’den fazlasının, büyük ölçekli herhangi bir işletmeye ait olmaması gerekmektedir.<sup>17</sup>

Tanımda, iki ana kriterden yararlanılmıştır: 1- İstihdam 2-Mali Büyüklük. Daha önceleri bazı tanımlarda kullanılan sabit yatırım miktarı yerine işletmenin yıllık net satış hasılatı veya mali bilanço büyüklüğünün belirlenmesi kriteri kabul edilmektedir.

Net satış hasılatı terimi, mali yıl içinde fatura edilmiş satışlardan yapılan satış iskontoları ve iadeler düşüldükten, indirimler yapıldıktan sonra kalan satış tutarı olarak anlaşılmalıdır.<sup>18</sup>

---

<sup>15</sup> Özdemir Akmut, **KOBİ Borsaları**, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 2007-07, İstanbul, 2007, s.19.

<sup>16</sup> Kazım Akgün, **Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) Destekleri**, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı’nın Yeni Destek Programı, KOBİ’lere ve Girişimcilere Sağlanan Finans Olanakları Toplantısı, 16.02.2011.

<sup>17</sup> Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 04.11.2012.

<sup>18</sup> Süleyman Özdemir ve diğerleri, **İşsizlik Sorununun Çözümünde KOBİ’lerin Desteklenmesi**, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul, 2006-45, s. 38.

19.10.2005 tarihinde yayımlanan ilgili yönetmelikten önce; KOSGEB, Hazine Müsteşarlığı, EXİMBANK, Halkbank, Devlet Planlama Teşkilatı ve TOSYÖV ve benzeri kurumlar tarafından yapılan birçok KOBİ tanımı söz konusuydu. Çok sayıda KOBİ tanımının bulunmasının yarattığı karmaşıklık, 19.10.2005 tarihinde kabul edilen Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik ile Türkiye genelindeki KOBİ kavramını belirleyen tanım teke indirgenmiştir.

Ancak 4.11.2012 tarihli ve 28457 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Küçük ve Orta Büyüklükleri İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile KOBİ tanımı tekrar değişmiştir.

Sözkonusu yönetmelik değişikliği kapsamında, KOBİ tanımı; “250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 40 milyon Türk Lirasını aşmayan ve kısaca KOBİ olarak adlandırılan ekonomik birimleri, girişimleri” şeklinde değiştirilmiştir.

Daha önce 2005 yılında yayımlanan KOBİ tanımına ilişkin yönetmelikte, yıllık net satış hasılatı veya mali bilanço için belirlenen üst limit 25 milyon lira iken, yürürlüğe giren yeni yönetmelikte bu değer 40 milyon liraya çıkartılmış, yıllık çalışan istihdamı üst limiti ise 250 olarak korunmuştur.

Yapılan düzenleme ile mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletme tanımları günün koşulları dikkate alınarak yeniden belirlenmiştir.

Buna göre;

- 10 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 1 milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler mikro işletme olarak tanımlanırken; mikro üst sınırı olan 1 milyon TL limiti, mikro işletme lehine olması amacıyla değiştirilmemiştir.
- 50 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 8 milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler ise küçük işletme olarak tanımlanmış olup; yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosu 5 milyondan TL’den 8 milyon TL’ye çıkartılmıştır.

- 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri 40 milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler orta büyüklükteki işletmeler olarak tanımlanmış olup; yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosu 25 milyon TL'den 40 milyon TL'ye çıkartılmıştır.

Yapılan düzenlenme ile bir işletmenin tek başına veya bağlı işletmeleriyle birlikte hakim etki yaratmayacak şekilde, başka bir işletmenin oy hakları veya sermayenin % 25 ve fazlasına ve % 50'si ve daha azına başka bir işletmenin hakim etki yaratmayacak şekilde sahip olması durumunda bunlar ortak işletme sayılırken; KOBİ'lerin girişim sermayesi ve iş meleklerinden daha fazla yararlanabilmesi amacıyla kamu yatırım şirketleri; girişim sermayesi yatırım ortakları ve bazı gerçek kişiler bu kapsam dışında tutulmuştur.

### **1.3. TÜRKİYE'DEKİ KOBİ'LERİN GENEL YAPISI, SORUNLARI VE BEKLENTİLERİ**

KOBİ'ler sayıları ve sağladıkları iş gücü nedeniyle, Türkiye ekonomisi içerisinde çok önemli bir yere sahiptir.

Türk KOBİ'leri tıpkı Dünya ve AB ekonomisinde yer alan KOBİ'ler gibi ülke ekonomisinin büyümesi ve kalkınması için oldukça önemlidir.

Ancak Türk KOBİ'leri bazı temel farklılıklar ile Dünyadaki benzerlerinden ayrılmaktadır. Türk firmaları know-how, sermaye birikimi, modern teknolojiye erişim ve kullanım ve mevcut teşvik mekanizmalarını kullanma ve bu desteklerin farkında olma gibi daha birçok konuda Avrupalı meslektaşlarını geriden takip etmektedir.

İstikrar ve yapısal reformlar KOBİ'lerin sağlıklı gelişmesinin ön koşuludur. Bu nedenle, genel iş ortamının güçlendirilmesi en öncelikli konu olmalıdır.<sup>19</sup>

Türkiye'deki KOBİ'lerin en büyük sorunu finansman sıkıntısıdır.

Bunun yanı sıra KOBİ yöneticisinin işletmenin birçok faaliyetiyle tek başına ilgilenmesi, bilgi eksikliği ve mesleki eğitim yetersizliği gibi birçok sorun, ülkemizdeki KOBİ'lerin ülke ekonomisine katkılarını sınırlamaktadır.

---

<sup>19</sup>Türkiye'deki Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, **Mevcut Durum ve Politikalar**, <http://www.oecd.org/dataoecd/37/37/33705673.pdf>, (12.12.2010).

Türkiye’deki işletmelerin büyük bir çoğunluğu KOBİ olmasına rağmen, KOBİ’lerin istihdam, ihracat ve vergi tahsilatında sergiledikleri başarılar, göreceli olarak düşük kalmaktadır.

Devletin KOBİ’lere parasal teşvik anlamında sağlayabildiği kaynaklar sınırlı ve tabii sınırlı olan kaynakların karlı kullanılabilmesi büyük bir sorumluluk gerektirmektedir.<sup>20</sup>

KOBİ’lerin girişimcilik süreci aşağıda özetlenen süreçlerden geçerek olgunlaşmakta, kuvvetlenmekte ve kurumsallaşmasını tamamlanmaktadır:

İletişim, tanıtım, markalaşma, örgütlenme, organize olma, kümelenme, işbirliği, kalite, verimlilik, proje, arge, desteklerden yararlanma, finans ve kaynakları arttırmak, fuarlara katılmak, dış pazarlara açılıp ihracatçı olmak, kurumsallaşmak ve kuvvetlenmek gibi evrelerini tamamlama, krizlerden az etkilenir hale gelmedir.<sup>21</sup>

Bugün hala birçok KOBİ, Ülkemizdeki resmi KOBİ tanımını bilmemekte ve KOBİ olup olmadığından habersiz faaliyetlerine devam etmektedir.

Bu nedenden dolayı, devlet desteği alabilmek, kredi avantajlarından yararlanabilmek, danışmanlık kuruluşlarından destek alabilmek ve teşvik mekanizmalarından faydalanabilmek mümkün olmamaktadır.

KOBİ tanımlamasının yanı sıra KOBİ’lerin ne tip özelliklere sahip olduğunu da iyi bilmek gerekmektedir. Girişimcilik ve mesleki eğitim, KOBİ’lerin temel özellikleri arasındadır.

KOBİ’ler bilgiye erişimde de büyük sorunlar yaşanmaktadır.

Türkiye’deki KOBİ’lerin olumsuz özellikleri;

- Firma sahibinin finansman, lojistik, satış-pazarlama olmak üzere birçok işi tek başına yapması,
- “Fason üretim” yapmaları,
- Kendi markalarını yaratmada ve yüksek katma değerli ürün yaratmada zorluk çekmeleri,
- Genelde emek yoğun mallar ihracı (tekstil, tarım ürünleri) ve teknoloji yoğun mallar (makine, mineral, kimyasallar) ithalatı ile uğraşmaları,
- Yaygın olarak emek yoğun üretimde bulunmaları,

<sup>20</sup> İstanbul Ticaret Odası, **KOBİ’lere Yönelik Destekler Semineri**, İstanbul,2005/24.

<sup>21</sup> Fettah Güventürk, **İnsan ve Ekonomi**, İzmir, 2009, s.57.

- Atölye tarzı işletmeler olmaları,
- Rekabet güçlerinin çok sınırlı olması,
- Mali yükümlülüklerin ağırlığı nedeniyle kayıt dışı çalışmaları,
- Etkin bir planlama ve kontrol sistemini zaman darlığı nedeniyle hayata geçirememeleri,
- İşletme sahibi ile çalışanlar arasındaki ilişkinin kişisel ilişkiye dayanmasının yarattığı sıkıntıların işletmenin başarısına olumsuz yansımaları,
- Ayrı bir finansman, pazarlama, lojistik, vb. bölümlerin, pazarlama ağının, bayilerin ve şubelerin olmaması,
- Finansman tedarik etmede yaşanan sıkıntılar nedeniyle yeni iş fırsatları karşısında zorluklar yaşamaları,
- Kalifiye eleman sıkıntısı yaşamaları,
- İhracat pazarlarına girmede zorlanmaları,
- Yurtiçi ve yurtdışı ticari gelişmeleri takip edememeleri,
- İşgücü maliyetlerinin yüksekliği nedeniyle, kalifiye eleman çalıştırmakta zorluk yaşamaları,
- Teknik bilgi eksikliği,
- Devlet teşviklerinden yeterince yararlanamamaları

şeklinde sıralamak mümkündür.

Türkiye'deki KOBİ'lerin olumlu özellikleri ise;

- Ekonomik dalgalanmalardan büyük firmalara göre daha az etkilenmeleri,
- Talep değişikliklerine, esneklik ve yeniliklere kolay uyum sağlamaları,
- Müşteri ile daha yakın ilişki kurmaları,
- Daha az yatırım ile daha çok üretim veya ürün çeşitliliği sağlamaları,
- Bölgelerarası dengeli kalkınmaya yardımcı olmaları,
- Bireysel tasarrufları teşvik etmeleri ve yönlendirmeleri,
- Politik sistemlerin denge ve istikrar unsuru olmaları,
- Büyük sanayi işletmelerinin tamamlayıcısı olmalarıdır.

Türkiye'deki KOBİ'lerin özellikleri itibariyle diğer ülkelerin KOBİ'lerinden çok büyük farklılıklar içerdiği söylenemez.

Bugünkü görünümüyle KOBİ'ler, çoğunlukla geleneksel yöntemlerle çalışan, teknolojik donanım ve bu teknolojilerin kullanımı açısından önemli yetersizliklerin bulunduğu, örgütsel yapıları düzensiz ve kuralsız oluşturulmuş “dağınık ve düzensiz bir kitle” görünümündedir. KOBİ'lerde büyümeyi engelleyici faktörlerin başında parasal ücret gelirlerindeki düşüklüklerin piyasada yeni ürünlere talebi kısıması ve imalatçıların gelişmesini engellemesi gelmektedir. Sermaye yetersizliği, kalifiye eleman eksikliği, nitelikli yönetici ve uygun teçhizatın bulunmaması, yerel tecrübelerin iş tecrübesinin yetersiz olması da büyüme önündeki engeller olarak sayılabilmektedir.<sup>22</sup>

#### **1.4. FİRMALARA DESTEK VEREN KURULUŞLAR**

Ülkemizde firmalara destek veren çeşitli kurum ve kuruluşlar bulunmaktadır. Söz konusu kuruluşların destekleri kredi, teşvik, hibe, danışmanlık, ar-ge, bilgi teknolojileri, ihracat, fuar, kalite, kalite standartları, eğitim, girişimcilik, vb. diğer desteklerden oluşmaktadır.

KOBİ'lere yönelik Türkiye'de en büyük desteği KOSGEB vermektedir.

KOSGEB, 5 Mayıs 2009 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren “Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile imalat sanayinin yanı sıra hizmetler ve ticaret ile iştigal eden firmaların da hemen hemen birçoğuna destek vermeye başlamış ve söz konusu Kanun ile KOSGEB'in hedef kitlesi oldukça genişlemiştir.

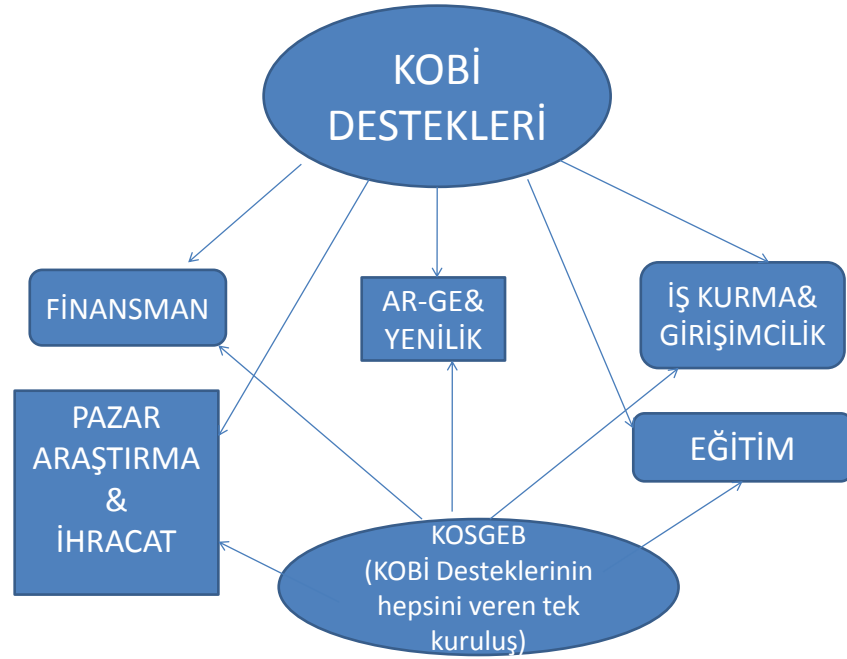
Destek programlarına ilişkin esaslar yeniden belirlenmiş, 15 Haziran 2010 tarih ve 27612 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir.

KOSGEB, KOBİ'lerin hem finansman, hem de iş süreçlerini geliştirici bilgi açısından yararlandıkları önemli bir kuruluştur. Ayrıca KOSGEB yeni girişimcilere de destek programı sunmaktadır. Yeni iş kurmayı düşünen girişimcilere 30.000 TL'ye kadar geri ödemesiz şirket kuruluş desteği ve 70.000 TL'ye kadar geri ödemeli destek vermektedir.

---

<sup>22</sup> Alptürk, ss.24-25.

**Şekil 1: KOBİ'lere Verilen Destekler**



KOSGEB'in destek verirken uyguladığı stratejik yol haritasının hazırlanma koşulunun kaldırılması, KOBİ'lerin desteklerden yararlanma prosedürünü büyük ölçüde kolaylaştırmıştır.

TOBB çatısı altındaki oda ve borsalar, üyelerinin KOBİ desteklerine erişimi ve mevcut desteklere olan farkındalığın artırılması amacıyla danışmanlık hizmeti vermekte ve bunun yanı sıra kredi protokolleri, fuar teşvikleri gibi çeşitli hizmetlerle üyelerinin büyük bir çoğunluğunu oluşturan KOBİ'lere yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir.

TÜBİTAK ve TTGV, bilim ve teknoloji alanlarında firmaların çalışmalarına yön vermekte, ar-ge ve yenilik projelerine destek sağlamaktadır.

Ayrıca Avrupa Birliği fonlarının bilinmesi, bilgi ve yenilik merkezlerinin hizmetlerinden yararlanılması işletmeler için faydalı olmaktadır.

Mevduat ile kalkınma ve yatırım bankalarının firmalara yönelik kredi ve destek paketleri de büyük önem taşımaktadır.

Türkiye Kalkınma Bankası ve Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası'nın yurtdışı kaynaklı kullandığı krediler bulunmaktadır.

Ayrıca Türk bankacılığının yeni finansal araçlarını firmalarla paylaşması, firmaların büyümeleri bakımından büyük önem taşımaktadır.

Kamu kurumlarının da KOBİ'lere yönelik destekleri bulunmaktadır. Ziraat Bankası, Halk Bankası ve Vakıflar Bankası'nın firmalara sunduğu özel desteklerin yanı sıra Bilim, Teknoloji ve Sanayi Bakanlığı'nın, Ekonomi Bakanlığı'nın, TSE'nin, kalkınma ajanslarının, TPE'nin, EXİMBANK'ın, SPK'nın, İMKB'nin, İş-Kur'un, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın ve çeşitli kamu kuruluşlarının da teşvikleri, kredi imkanları, vb. destekleri bulunmaktadır.

Bilim, Teknoloji ve Sanayi ve Bakanlığı San-Tez programı ile sanayiciye, Ekonomi Bakanlığı yatırım teşvik programı ile firmalara destek olmaktadır.

Ekonomi Bakanlığı, EXİMBANK ve KOSGEB ihracatçıya yönelik destek veren kuruluşlardır.

Kalkınma Ajansları, firmalara yönelik zaman zaman hibe çağrılarını çıkarmakta ve sunulan projeler karşılığında belirli miktarda parayı bulundukları il veya bölgelerdeki firmaların kullanımına sunmaktadır. Bunun yanı sıra KOBİ A.Ş., Kredi Garanti Fonu ve mikro kredi uygulamaları, finansal anlamda şirketlerin elini rahatlatmak amacıyla oluşturulmuş kuruluşlar veya uygulamalardır.

SPK da, Borsa İstanbul kanalıyla firmaları sermaye piyasalarıyla tanıştırmaya, sermaye ihtiyaçlarını teminen yeni finansal kaynakların kullanıma sunulmasını planlamaktadır. Halka arzların arttırılması ve daha çok şirketin borsaya kote olması, temel öncelik olarak belirlenmiştir.

Ayrıca uluslararası alanda firmalara destek veren birçok uluslararası fon ve kaynaklar mevcuttur. Dünya Bankası, yabancı kalkınma bankası fonları ve AB Fonları yakından takip edilmelidir.

Ayrıca Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri (ABİGEM) de, AB desteklerinin bilinirliğini ve kullanılabilirliğini arttırmak konusunda çalışmalar yapmaktadır.

## İKİNCİ BÖLÜM

### TÜRKİYE’DEKİ FİRMALARA YÖNELİK DESTEK MEKANİZMALARI

#### 2.1. FİNANSMAN DESTEKLERİ

Firmaların büyük bir çoğunluğunu oluşturan KOBİ’ler Ülkemizde bugüne kadar finansal anlamda yeterince desteklenmemiştir. Ancak son zamanlarda KOBİ’lere verilen önemin artmaya başlamasıyla birlikte bankaların KOBİ’lere yönelik kredi paketleri çeşitlenmeye, KOBİ’lere yönelik hizmetlerin sayısı artmaya başlamış ve her bankanın bünyesinde KOBİ veya İşletme Bankacılıkları oluşturulmuştur. BDDK verilerine göre 2012 yılsonu itibariyle Türkiye’de KOBİ’lere kullandırılan kredinin toplam krediler içerisindeki oranı, % 25’dir.

**Tablo 2:** Türk Bankacılık Sisteminde Kredilerin Türlerine Göre Dağılımı

| (Milyon TL)                     | Kredi Miktarı<br>(Milyar TL) |       | Toplam İçindeki Pay (%) |      |
|---------------------------------|------------------------------|-------|-------------------------|------|
|                                 | 2011                         | 2012  | 2011                    | 2012 |
| <b>TOPLAM</b>                   | 682,9                        | 794,8 | 100                     | 100  |
| <b>Kurumsal/Ticari Krediler</b> | 296,2                        | 330,4 | 43,4                    | 41,6 |
| <b>KOBİ Kredileri</b>           | 162,8                        | 198,4 | 23,8                    | 25,0 |
| Mikro İşletmeler                | 54,8                         | 55,2  | 8,0                     | 6,9  |
| Küçük İşletmeler                | 42,7                         | 62,3  | 6,3                     | 7,8  |
| Orta Büyüklükteki İşletmeler    | 65,2                         | 80,9  | 9,6                     | 10,2 |
| <b>Bireysel Krediler</b>        | 223,9                        | 265,9 | 32,8                    | 33,5 |
| Konut Kredileri                 | 74,6                         | 86,0  | 10,9                    | 10,8 |
| Taşıt Kredileri                 | 7,4                          | 8,0   | 1,1                     | 1,0  |
| İhtiyaç Kredileri               | 62,1                         | 67,4  | 9,1                     | 8,5  |
| Diğer Krediler                  | 24,4                         | 32,8  | 3,6                     | 4,1  |
| Kredi Kartları                  | 55,5                         | 71,6  | 8,1                     | 9,0  |

Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Finansal Piyasalar Raporu, Sayı: 28, Aralık 2012, [www.bddk.gov.tr](http://www.bddk.gov.tr), (10.04.2013), s.97.

Toplam kredilerin % 33,5'ini bireysel, % 25'ini KOBİ kredileri, % 41,6'sını ise kurumsal ve ticari krediler oluşturmaktadır. Bankacılık sektörünün kullandığı büyük kredilerin toplam kredi tutarı içerisindeki payının azaldığı görülmektedir. 2012 yılında sektörün tahsili gecikmiş alacakları % 23,4 oranında artarak 23,4 milyar TL'ye yükselmiştir. Kredilerin takibe dönüşüm oranı ise Aralık 2012 itibariyle % 2,86'dır.<sup>23</sup>

BDDK verilerine göre 2012 yılında verilen sektörel kredi tutarları değerlendirildiğinde; 26,6 Milyar TL gıda, meşrubat ve tütün sektörüne, 46,7 Milyar TL inşaat sektörüne, 27,1 Milyar TL metal ve işlenmiş maden sektörüne, 15,9 Milyar TL finansal kuruluşlara, 24,6 Milyar TL tekstil ve tekstil ürünlerine, 49,4 Milyar TL toptan ticaret ve komisyonculuk sektörüne, 17,9 Milyar TL turizm sektörüne, 32,6 Milyar TL ziraat ve balıkçılık sektörüne, 41,6 Milyar TL enerji sektörüne, 8 Milyar TL ise denizcilik sektörüne nakdi kredi verilmiştir.

KOBİ'lerin krediye erişim olanaklarının iyileştirilmesi, üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konudur. KOBİ'ler için kredi alırken karşılaşılan en önemli sorun, teminat sorunudur. Kredi alırken kredinin yıllık toplam maliyetine dikkat edilmelidir. Faiz oranına ek olarak tahsil edilen masraflar, maliyeti doğrudan etkilemektedir. Faizlere ek olarak tahsil edilen masraflar ayrıntılı olarak öğrenilmeli ve kredinin toplam maliyetine göre karşılaştırma yapılmalıdır.<sup>24</sup>

### 2.1.1. KOSGEB Destekleri

KOSGEB, bugün Ülkemizde firmalara en fazla destek veren kurumların başında gelmektedir. KOSGEB, sadece KOBİ ölçeğindeki firmalara destek vermektedir. 2003-2010 yılları arasında KOSGEB destek paketleriyle 130 bin KOBİ için 7,1 milyar liralık kredi hacmi oluşturulduğu T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı tarafından açıklanmıştır.

---

<sup>23</sup> Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, **Finansal Piyasalar Raporu**, Sayı: 28, Aralık 2012, [www.bddk.gov.tr](http://www.bddk.gov.tr), (10.04.2013), s.8.

<sup>24</sup> Para Dergisi, 25-31 Temmuz 2010, s.25.

2012 yılında 26 bin işletmeye yaklaşık 293 milyon Lira tutarında kaynak aktarılmıştır. KOSGEB Genel Destek Programı kapsamında 19 bin işletmeye yurt içi fuarlarına katılım ile pazar paylarını genişletme, yurt dışı iş gezisi ile ihracat bağlantıları kurma, nitelikli eleman istihdamı ile kalifiye iş gücü ihtiyaçlarını karşılama ve bunun gibi 13 kalemden oluşan destek programı ile 97 milyon lira tutarında kaynak kullanılmıştır. Yine KOSGEB kaynaklarından aktarılan 66 milyon lira tutarındaki kaynakla 1.200 KOBİ'nin Ar-Ge ve inovasyon (yenilik) yapmasının ve bu ürünlerin ticarileşmesinin önü açılmıştır. 1.814 KOBİ'nin sunmuş olduğu projeye (tasarı) 57 milyon lira destek verilmiştir. Uygulamalı girişimcilik eğitimleri ile 115 binden fazla girişimci adayı eğitilirken, 6 bin girişimcinin yeni bir işletme kurması sağlanmıştır.<sup>25</sup>

KOBİ Destek Paketi'nin yürürlüğe girmesinin devamında hazırlanan altı adet destek programı ile reel sektörün makro planda sorun yaşadığı teknoloji, ürün tasarımı, ihracat, markalaşma, yenilik ve kümelenme gibi alanlara ağırlık verilmektedir. Güncel KOSGEB destekleri; KOBİ Proje Destek Programı, Ar-Ge, “İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı”, “Tematik Proje Destek Programı”, “İşbirliği-Güçbirliği Destek Programı”, “Girişimcilik Destek Programı”, “Genel Destek Programı” ve “Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı” olarak yedi ana başlıkta toplanmaktadır. Destek Programların süresi ve destek üst limitleri üç yılla sınırlı olup, bir işletme aynı anda en fazla üç ayrı destek programından yararlanabilmektedir. Bir programın üç yıllık süresinin tamamlanmasını takiben ve işletmenin başvurusu ile yeni üst limitlerle yeni bir program başlatılabilmektedir.

KOBİ destek paketleri ile;

- İşletmelere 150 bin TL'ye kadar destek verilmektedir.
- Projelerin % 75'ini KOSGEB % 25'ini KOBİ'ler karşılamaktadır.
- Meslek kuruluşlarına % 50 oranında destek verilmektedir.
- Kuruluş ve işletme giderleri için 30 bin TL'ye kadar destek sağlanmakta, ancak bunun için KOSGEB'in eğitim programından yararlanma şartı bulunmaktadır.

---

<sup>25</sup>T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, **KOBİ'lere Destek**, <http://www.sanayi.gov.tr/NewsDetails.aspx?newsID=6648&lng=tr>, (24.01.2013).

- Şirketlere ücretsiz uygulamalı girişimcilik eğitimi verilmektedir.  
KOSGEB desteklerinden yararlanabilmek için;
- “www.kosgeb.gov.tr” web sitesinden çıktı olarak alınan KOBİ Bilgi Beyannamesi (imza ve kaşeli) ve KOBİ Bilgi Dokümanı (imza ve kaşeli),
- Ticaret Sicil Gazetesi belgesi,
- En az 6 ay içerisinde alınmış Oda Kayıt/Faaliyet Belgesi ve
- İmza Sirküleri/İmza Beyannamesi ile birlikte

KOSGEB Merkezlerinden birine başvuru yapılması gerekmektedir.

“http://destek.kosgeb.gov.tr” sitesinden şifre alımında sorun yaşamış olan veya birim seçme ekranında sorunla karşılaşarak şifresini alamamış işletmeler, KOSGEB Hizmet Merkezlerinden veya 444 1 567 no’lu KOSGEB Çağrı Merkezi’nden kullanıcı kod ve şifre bilgilerini öğrenebilmektedir.

Ayrıca “www.kosgeb.gov.tr” adresine girerek; kredi başvurusu, beyanname durumu, KOSGEB hizmet merkezinin ve firma uzmanının kim olduğuna dair sorulara cevap alınmaktadır.

İşletmenin KOBİ niteliğini taşıyıp taşımadığının anlaşılması için KOBİ Beyannamesi doldurulmaktadır. Başvurular; ilgili destek programı ve uygulama esaslarına göre değerlendirilmektedir.

KOSGEB’e kaydını yaptırmayan firmaların kayıt olmaları, kaydı olanların ise bilgilerini düzenli aralıklarla güncellemeleri gerekmektedir.

Genel destek programı ile proje hazırlama kapasitesi düşük KOBİ’lerin mevcut KOSGEB desteklerinden faydalanması amaçlanmaktadır.

KOBİ’lerin rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek amacıyla genel işletme geliştirme faaliyetleri teşvik edilecektir.

Ayrıca KOBİ’lerin yurt içi ve yurt dışı pazar paylarını artırmak amacıyla tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

**Tablo 3:** KOSGEB Genel Destek Programı Destek Üst Limit ve Oranları

| GENEL DESTEK PROGRAMI<br>DESTEKLERİ | DESTEK ÜST<br>LİMİTİ (TL) | DESTEK ORANI (%)     |                              |
|-------------------------------------|---------------------------|----------------------|------------------------------|
|                                     |                           | 1. VE 2.<br>BÖLGELER | 3., 4., 5. ve 6.<br>BÖLGELER |
| Yurt İçi Fuar Desteği               | 30.000                    | % 50                 | % 60                         |
| Yurt Dışı İş Gezisi Desteği         | 10.000                    |                      |                              |
| Tanıtım Desteği                     | 15.000                    |                      |                              |
| Eşleştirme Desteği                  | 15.000                    |                      |                              |
| Bağımsız Denetim Desteği            | 10.000                    |                      |                              |
| Nitelikli Eleman İstihdam Desteği   | 20.000                    |                      |                              |
| Danışmanlık Desteği                 | 15.000                    |                      |                              |
| Eğitim Desteği                      | 10.000                    |                      |                              |
| Enerji Verimliliği Desteği          | 30.000                    |                      |                              |
| Tasarım Desteği                     | 15.000                    |                      |                              |
| Sınai Mülkiyet Hakları Desteği      | 20.000                    |                      |                              |
| Belgelendirme Desteği               | 10.000                    |                      |                              |
| Test, Analiz ve Kalibrasyon Desteği | 20.000                    |                      |                              |

Kaynak: KOSGEB, www.kosgeb.gov.tr, (03.12.2012).

### 2.1.2. Yatırım Teşvikleri

Teşvik sistemi; genel, bölgesel, büyük ölçekli ve stratejik yatırımların teşviki uygulamalarından oluşmaktadır.

Yatırım teşvik sistemi kapsamında; gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, gelir vergisi stopajı desteği (altıncı bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için), (altıncı bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için) sigorta primi işveren hissesi desteği, vergi indirimi, yatırım yeri tahsisi, faiz desteği, (3., 4., 5. ve 6. bölgelerdeki yatırımlar için) KDV iadesi gibi teşvik desteği unsurları verilmektedir.

KDV istisnası, Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yurt içinden ve yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat için katma değer vergisinin ödenmemesi şeklinde uygulanmaktadır.

Gümrük vergisi muafiyeti, Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yurt dışından temin edilecek yatırım malı makine ve teçhizat için gümrük vergisinin ödenmemesi şeklinde uygulanır.

Yatırım Teşvik Belgesi düzenlenmiş büyük ölçekli yatırımlar, stratejik yatırımlar ve bölgesel desteklerden yararlanacak yatırımlar için Maliye Bakanlığı'nca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yatırım yeri tahsis edilebilmektedir.

Sabit yatırım tutarı 500 milyon Türk Lirasının üzerindeki Stratejik Yatırımlar kapsamında gerçekleştirilen bina-inşaat harcamaları için KDV iadesi gerçekleştirilmektedir.

Yatırımın hangi bileşende yer aldığına, büyüklüğüne ve bölgeye göre farklı teşvikler söz konusu olacaktır.

Yeni teşvik sisteminin esasları;

- Genel Teşvik Uygulamaları
  - Bölgesel Teşvik Uygulamaları
  - Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki
  - Stratejik Yatırımların Teşviki
- olarak belirlenmiştir.

**Tablo 4:** Yatırım Teşvik Sisteminin Destek Unsurları

| Genel Teşvik             | Bölgesel teşvik          | Büyük ölçekli yatırımlar | Stratejik yatırımlar     |
|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|
| KDV istisnası            | KDV istisnası            | KDV istisnası            | KDV istisnası            |
| Gümrük vergisi muafiyeti | Gümrük vergisi muafiyeti | Gümrük vergisi muafiyeti | Gümrük vergisi muafiyeti |
| -                        | Vergi indirimi           | Vergi indirimi           | Vergi indirimi           |
| -                        | Sigorta primi            | Sigorta primi            | Sigorta primi            |
| -                        | İşveren hissesi desteği  | İşveren hissesi desteği  | İşveren hissesi desteği  |
| -                        | Yatırım yeri tahsisi     | Yatırım yeri tahsisi     | Yatırım yeri tahsisi     |
| -                        | Faiz desteği             | -                        | Faiz desteği             |
| -                        | -                        | -                        | KDV iadesi               |

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü

Ülkemizde yatırım teşvikleri ile ilgili değerlendirmeyi, Ekonomi Bakanlığı gerçekleştirmektedir.

Yeni Teşvik Kanunu, 19 Haziran 2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Yatırım teşviklerinden faydalanabilmek için desteklenen konularda yatırım yapılması ve yapılacak sözkonusu yatırım için Ekonomi Bakanlığı'na düzenlenmiş/onaylanmış yatırım teşvik belgesine sahip olunması gerekmektedir.

Daha önce yapılmış mevcut yatırımlar için veya mevcut istihdam için yatırım teşviklerinden faydalanılamaz. Mevcut tesise ilave yatırım yapılacak olması ve bu yatırım için “Yatırım Teşvik Belgesi” alınması halinde yatırım teşviklerinden faydalanılabilmektedir.

YTB alabilmek için Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğüne veya Genel Teşvik Uygulamaları kapsamında yer alan, sabit yatırım tutarı 10 Milyon TL’yi aşmayan ve tebliğle belirlenen yatırım konuları için tercihe bağlı olarak yatırımın yapılacağı yerdeki Kalkınma Ajansları veya Sanayi Odalarına (yerel birimler) başvurulabilmektedir.<sup>26</sup>

**Tablo 5:** Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği

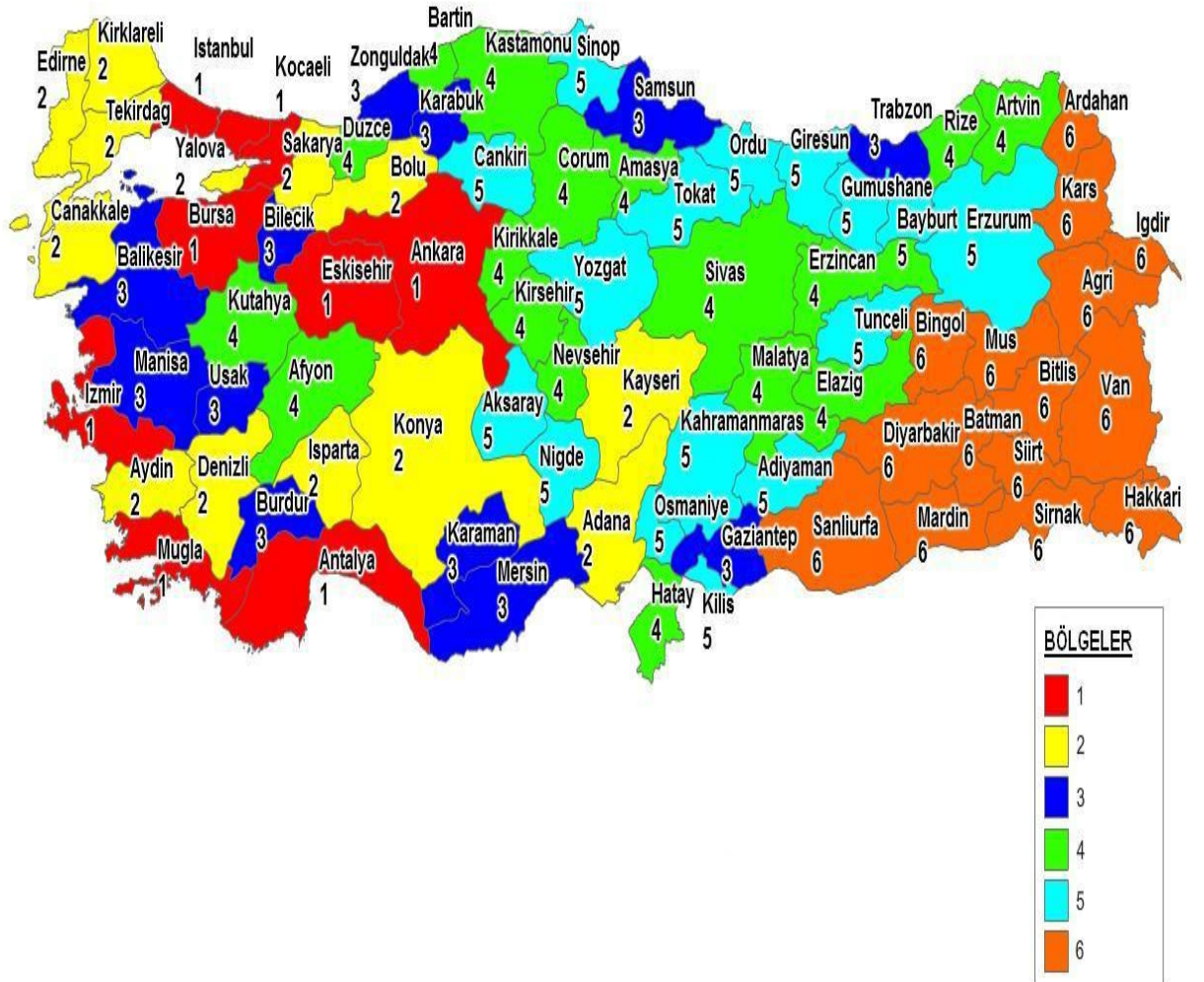
| BÖLGELER | 31.12.2013’e kadar | 01.01.2014 itibariyle | Destek Tavanı<br>(Sabit Yatırıma Oranı %) |                                    |
|----------|--------------------|-----------------------|-------------------------------------------|------------------------------------|
|          |                    |                       | Bölgesel Teşvik Uygulamaları              | Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki |
| I        | 15                 | 10                    | 25                                        | 20                                 |
| II       | 20                 | 15                    | 30                                        | 25                                 |
| III      | 25                 | 20                    | 35                                        | 30                                 |
| IV       | 30                 | 25                    | 40                                        | 35                                 |
| V        | 40                 | 30                    | 50                                        | 40                                 |
| VI       | 50                 | 35                    | 60                                        | 45                                 |

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü

Yeni teşvik sisteminin temel hedefleri;

- Cari açığı azaltmak ve ithalat bağımlılığı yüksek olan ara malların ülkemizdeki üretimini arttırmak,
- En az gelişmiş bölgelere sağlanan yatırımları arttırmak,
- Bölgesel gelişmişlik farklarını azaltmak,
- Destek unsurlarının etkinliğini arttırmak,
- Kümelenme faaliyetlerini desteklemek,
- Teknolojik dönüşümü sağlayacak ileri teknoloji içeren yatırımları desteklemektir.

Şekil 2: Türkiye'nin Yeni Teşvik Haritası



Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü

1 Ocak 2012 tarihinden itibaren yapılacak yatırımlar teşvik kapsamı altına alınmaktadır. Yeni Teşvik Sistemi'nin bir önceki teşvik sisteminden en önemli farkı, stratejik yatırımların teşvikidir. Yeni sistemle cari açığı kontrol altına almak amacıyla stratejik yatırımlara da teşvik verilmektedir.

<sup>26</sup> T.C. Ekonomi Bakanlığı, **88 Soruda Yeni Teşvik Sistemi**, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, Ekim 2012, <http://mobileapps.ekonomi.gov.tr/files/SeksenSorudaYeniTesvikSistemi.pdf>, (24.01.2013).

**Tablo 6:** Faiz Desteği

| BÖLGELER | Destek Oranı   |                   | Azami Destek Tutarı<br>(bin TL) |
|----------|----------------|-------------------|---------------------------------|
|          | TL Cinsi Kredi | Döviz Cinsi Kredi |                                 |
| I        | -              | -                 | -                               |
| II       | -              | -                 | -                               |
| III      | 3 puan         | 1 puan            | 500                             |
| IV       | 4 puan         | 1 puan            | 600                             |
| V        | 5 puan         | 2 puan            | 700                             |
| VI       | 7 puan         | 2 puan            | 900                             |

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü

Stratejik yatırımların en az 50 Milyon TL'yi geçen bir yatırım olması gerekmektedir.

Ayrıca;

- İthalat bağımlılığı yüksek ara malı veya ürünlerin üretimine yönelik,
- % 50'den fazlası ithalatla karşılanan,
- Asgari % 40 katma değer üreten,
- Üretilecek ürünle ilgili toplam ithalat değeri son 1 yıl itibariyle en az 50 Milyon \$ olan (yurt içi üretimi olmayan mallarda bu şart aranmayacak)

yatırımlar olması gerekmektedir.

**Tablo 7:** Stratejik Yatırımların Teşviki

| DESTEK UNSURLARI                   |                          | TÜM BÖLGELER                                                            |
|------------------------------------|--------------------------|-------------------------------------------------------------------------|
| KDV İstisnası                      |                          | ✓                                                                       |
| Gümrük Vergisi Muafiyeti           |                          | ✓                                                                       |
| Vergi İndirimi                     | Yatırıma Katkı Oranı (%) | % 50                                                                    |
| Sigorta Primi İşveren His. Desteği | Destek Süresi            | 7 yıl (6. Bölgede 10 yıl)                                               |
| Yatırım Yeri Tahsisi               |                          | ✓□□                                                                     |
| KDV İadesi                         |                          | 500 Milyon TL'nin üzerindeki yatırımların bina-inşaat harcamaları için  |
| Faiz Desteği                       |                          | Yatırım tutarının % 5'ini geçmemek kaydıyla azami 50 Milyon TL'ye kadar |
| Gelir Vergisi Stopajı Desteği      |                          | Sadece 6. Bölge yatırımları için 10 Yıl                                 |
| Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği |                          | Sadece 6. Bölge yatırımları için 10 Yıl                                 |

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü

T.C. Ekonomi Bakanlığı tarafından;

- Madencilik yatırımları,
- Demiryolu ve denizyolu ile yük veya yolcu taşımacılığına yönelik yatırımlar,
- Test merkezleri ve benzeri nitelikteki yatırımlar,
- Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde yapılacak turizm yatırımları,
- Özel sektör tarafından gerçekleştirilecek ilk, orta ve lise eğitim yatırımları
- Yatırım tutarı 20 Milyon TL üzerinde olan;
- Belirli ilaç yatırımları,
- Savunma sanayi yatırımları

öncelik arz eden yatırımlar olarak belirlenmiştir.

Büyük ölçekli yatırımlar, Türkiye'nin neresinde olursa olsun desteklenmektedir.

**Tablo 8:** Büyük Ölçekli Yatırımlar

| Yatırım Konuları                                                                                                                                                                                                              | Asgari Sabit Yatırım Tutarları (Milyon TL) |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|
| Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı                                                                                                                                                                                        | 1.000                                      |
| Kimyasal Madde ve Ürünlerin İmalatı                                                                                                                                                                                           | 200                                        |
| Liman ve Liman Hizmetleri Yatırımları                                                                                                                                                                                         | 200                                        |
| Motorlu Kara Taşıtlarının İmalatı Yatırımları:                                                                                                                                                                                |                                            |
| a) Motorlu Kara Taşıtları Ana Sanayi Yatırımları                                                                                                                                                                              | 200                                        |
| b) Motorlu Kara Taşıtları Yan Sanayi Yatırımları                                                                                                                                                                              | 50                                         |
| Demiryolu ve Tramvay Lokomotifleri ve/veya Vagon İmalatı Yatırımları                                                                                                                                                          |                                            |
| Transit Boru Hattıyla Taşımacılık Hizmetleri Yatırımları                                                                                                                                                                      |                                            |
| Elektronik Sanayi Yatırımları                                                                                                                                                                                                 |                                            |
| Tıbbi Alet, Hassas ve Optik Aletler İmalatı Yatırımları                                                                                                                                                                       |                                            |
| İlaç Üretimi Yatırımları                                                                                                                                                                                                      |                                            |
| Hava ve Uzay Taşıtları ve/veya Parçaları İmalatı Yatırımları                                                                                                                                                                  |                                            |
| Makine (Elektrikli Makine ve Cihazlar Dahil) İmalatı Yatırımları                                                                                                                                                              |                                            |
| Metal Üretimine Yönelik Yatırımlar:<br>[Maden Kanununda belirtilen IV/c grubu metalik madenlerin cevher ve/veya konsantresinden nihai metal üretimine yönelik yatırımlar (bu tesislere entegre madencilik yatırımları dahil)] | 50                                         |

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, Temmuz 2012.

Yatırımların destek unsurlarından yararlanılabilmesi için asgari sabit yatırım tutarının 1. ve 2. bölgelerde 1 Milyon TL, 3., 4., 5. ve 6. bölgelerde ise 500.000 TL olması gerekmektedir. Ancak desteklerden yararlanacak olan yatırımların asgari kapasite, sabit yatırım tutarı ve yeni teşvik sisteminde sağlanan şartları sağlaması gerekmektedir.

Büyük ölçekli yatırımlar için asgari sabit yatırım tutarı yatırım konusuna göre farklılık göstermekle birlikte, asgari 50 Milyon TL olarak belirlenmiştir.

Stratejik yatırımlar için belirlenen asgari sabit yatırım tutarı 50 Milyon TL'dir.

Bölgesel teşvik uygulamaları için ise asgari 500.000 TL'den başlamak üzere desteklenen her bir sektör ve her bir il için ayrı ayrı belirlenmiştir.

**Tablo 9:** Türkiye’de Teşvikli Sabit Yatırım Tutarı (Milyar TL)

|                               | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 |
|-------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|
| Teşvikli Sabit Yatırım Tutarı | 16,3 | 21,9 | 26,9 | 30,8 | 64,6 | 56,1 | 57,4 |

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı, [www.ekonomi.gov.tr](http://www.ekonomi.gov.tr), 10.04.2013.

Yeni teşvik sisteminde planlı sanayileşme, çevrenin korunması, güç birliği oluşturulması ve ar-ge ürünlerinin teşvik edilmesi için çok önemli bir destek getirilmiştir.

Buna göre bir yatırımcı yatırımını Organize Sanayi Bölgesi (OSB) içinde yapıyorsa, kendi ilinin bulunduğu teşviklerden değil; bir alt gruptaki teşviklerden yararlanacaktır.

Örneğin 1. Bölgede yer aldığı için en az teşvikten yararlanacak olan İzmirli bir firma, bu yatırımını Organize Sanayi Bölgesi içinde yaparsa, teşvik bölgesi 2. bölge sayılacaktır. Dolayısıyla daha fazla teşvikten yararlanacaktır.

Yeni Teşvik Sistemi’ne ilişkin bilgi talebinde bulunmak isteyen yatırımcılar için T.C. Ekonomi Bakanlığı bünyesinde “Teşvik Bilgi Merkezi” kurulmuştur.

Yatırımcılar bu merkeze başvurmaları durumunda gerekli bilgilere ulaşabileceklerdir.

Bu kapsamda; teşvik sistemine ilişkin sorular;

- [tesvik@ekonomi.gov.tr](mailto:tesvik@ekonomi.gov.tr) e-posta adresine gönderilebilecek veya
- Çağrı merkezine Türkiye'nin her yerinden 444 43 63 nolu telefonla ulaşılabilir.

### **2.1.3. Kredi Garanti Fonu**

Kredi Garanti Fonu (KGF), küçük ve orta ölçekli işletmeler için sağladığı kefaletle işletmelere destek vermekte, firmaların yatırımlarının finansmanında banka kredisi kullanmalarını mümkün hale getirmektedir.

KGF'nin görevleri;

- KOBİ'lerin bankalardan kullanacağı krediler için ortaya çıkan teminat yetersizliği sorununa, kefalet vererek katkıda bulunmak,
- Teminat yetersizliği nedeniyle kredi kullanamayan işletmelerin banka kredisine ulaşmalarını sağlamak,
- KOBİ'lerin kullandığı kredi hacmini büyütmek,
- KOBİ'lerin en fazla ihtiyaç duydukları ve bankaların da teminatlandırmada en çok zorlandıkları uzun vadeli kredi kullanma olanaklarını arttırmaktır.

KGF, KOBİ'lerin bankalardan kullanmak istedikleri kredilere kefalet verirken, KOBİ'ler için garantörlük yapmakta, aracı bankalarla da risk paylaşımı esasına göre riskin önemli bir kısmını üzerine almaktadır.

KGF, kredinin en çok % 80'ine kadar kefalet vermektedir. Riskin tamamının güvence altına alınmamasındaki amaç, aracılık yapan bankanın, riskin belli bir kısmını üstlenmesini sağlayarak, kredibilitesi olmayan firmaların fona yönlendirilmesini engellemektir. KGF kefaletinden yararlanabilmenin ilk koşulu; başvuran tarafın KOBİ, esnaf ve sanatkar, tarımsal işletme, çiftçi; kadın ve genç girişimci olmasıdır. Proje istihdam artışı sağlamalı ve istihdamı korumalıdır.

KGF sisteminin bankalara ve finans kurumlarına sağladığı yararlar;

- Kredi değerlendirme yükünü hafifletmesi,
- Bankanın ve finans kuruluşunun risk analizini tamamlaması,

- Kredi riskinin büyük bir bölümünü karşılaması,
- Likit bir teminat şekli olması,
- Yeni müşteri edinme imkanı yaratması,
- Mevcut müşterilerle daha yüksek limitlerde çalışma imkanı sağlaması,
- Risk-varlık rasyosunu (oranını) düzeltmesi

şeklinde sıralanabilmektedir.

**Tablo 10:** Birikimli Kefaletlerin İllere Göre Dağılımı (İlk 10 İl) (01.01.1994-31.12.2011)

| İller         | Kefalet Adedi | Kefalet Tutarı (TL)  |
|---------------|---------------|----------------------|
| İstanbul      | 2.899         | 592.644.920          |
| İzmir         | 918           | 307.964.011          |
| Ankara        | 1119          | 235.631.145          |
| Bursa         | 880           | 118.570.444          |
| Denizli       | 244           | 70.374.610           |
| Gaziantep     | 247           | 79.689.557           |
| Diyarbakır    | 263           | 55.166.776           |
| Antalya       | 191           | 67.869.118           |
| Konya         | 175           | 53.092.792           |
| Adana         | 163           | 45.155.920           |
| <b>TOPLAM</b> | <b>10.793</b> | <b>2.352.947.745</b> |

Kaynak: Kredi Garanti Fonu, [http://www.kgf.com.tr/4\\_5.htm](http://www.kgf.com.tr/4_5.htm), (23.12.2012).

KOBİ için kefalet üst limiti 1.000.000.- TL iken, KOBİ'nin doğrudan ya da dolaylı olarak risk grubu oluşturduğu işletmeler için ise kefalet üst limiti 1.500.000.- TL'dir.

**Tablo 11:** Kefaletin Sektörlere Göre Dağılımı (1994-2011)

| Sektörler     | Kefalet Adet  | Kefalet Tutarı<br>(TL) |
|---------------|---------------|------------------------|
| Sanayi        | 7.445         | 1.583.977              |
| Hizmetler     | 2.508         | 575.112.910            |
| Tarım         | 840           | 193.857.273            |
| <b>TOPLAM</b> | <b>10.793</b> | <b>2.352.947.746</b>   |

Kaynak: Kredi Garanti Fonu, [http://www.kgf.com.tr/4\\_4.htm](http://www.kgf.com.tr/4_4.htm), (23.12.2012).

Kredinin KGF'nin kefaleti ile kullanılması durumunda, kredi vadesi süresince her yıl peşin olarak, kefalet bakiyesi üzerinden, kefaletin nakdi, gayri-nakdi veya diğer özelliğine göre, yıllık % 1 ile % 2 arasında değişen oranlarda komisyon alınmaktadır.

2008 yılında KGF desteği ile kullanılan kredilerin bankacılık sektörü KOBİ kredilerine oranı % 0,35 oranında iken, 2012 yılı Ekim ayı itibariyle bu oran % 1,30'a ulaşmıştır. 2007 yılında destek verilen firma sayısı, 2012 yılı Ekim ayı itibariyle 4.586'ya çıkmıştır.<sup>27</sup>

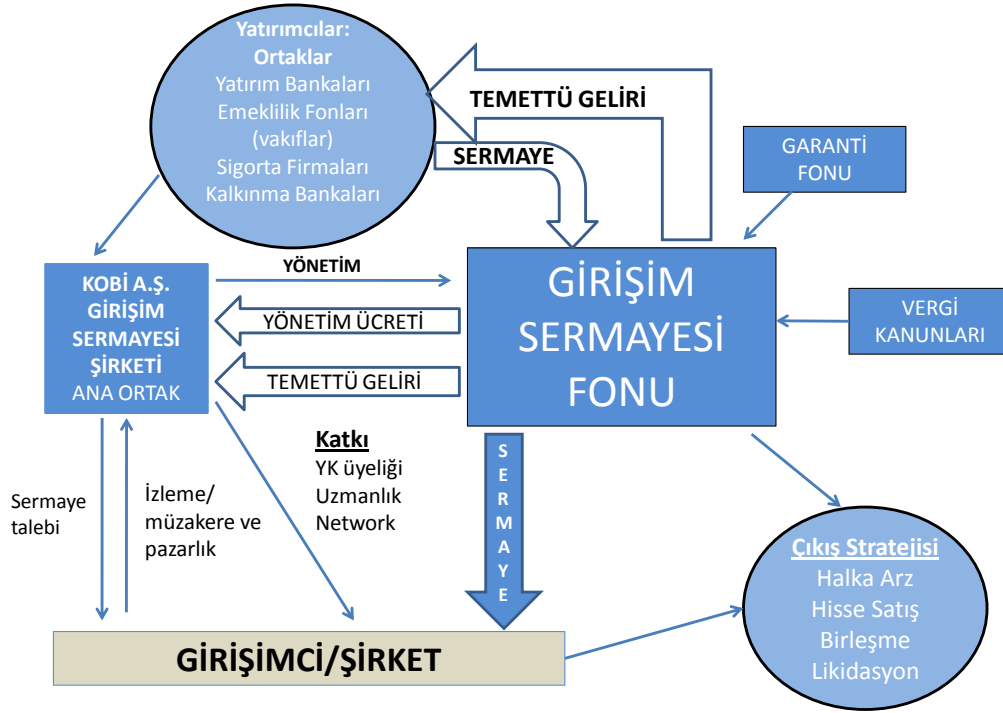
#### **2.1.4. KOBİ A.Ş. (KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı) Destekleri**

Girişim sermayesi; dinamik, yenilikçi, üretken, yüksek büyüme potansiyeline sahip ama yatırım ve büyümenin gerçekleştirilmesi için gerekli finansal kaynakların temininde sıkıntı çeken vizyon sahibi girişimcilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak geliştirilmiş bir finansman yöntemidir.

---

<sup>27</sup> Dünya Gazetesi, 41 Kere Maşallah Başarı Öyküleri, **Türkiye'nin Kültür Denizinden İlham Aldık**, Aralık 2012, s.7.

**Şekil 3: KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin Genel İşleyişi**



Kaynak: KOBİ A.Ş., www.kobias.com.tr, (29.11.2012).

KOBİ A.Ş. KOBİ'lerin finansman ihtiyacını karşılamak amacıyla TOBB, Halk Bankası, KOSGEB, TESK ve 16 sanayi ve ticaret odasının ortaklığında kurulmuş bir girişim sermayesi şirkettir.

Girişim sermayesi yatırımlarını diğer finansal kaynaklardan ayıran temel özellikler;

- Girişimci şirketlere ortak olarak finansman sağlaması,
- Sağladıkları finansman kaynağının uzun vadeli, geri ödemesiz ve faizsiz olması,
- Ortak oldukları şirketlere yeni ürün ve hizmet geliştirme konusunda yardım etmesi,
- Şirketlerin yönetimlerine katılarak şirket stratejisinin belirlenmesi ve şirketin kurumsallaşma sürecinin hızlandırılması,
- Yeni ve hızlı büyüyen sektör ve şirketlerin tercih edilmesi,
- Yüksek getiri beklentisi nedeniyle yüksek risk alınması,
- Yatırımdan genelde 5 ile 6 yıl arasında çıkılmasıdır.

KOBİ Girişim, kredi desteği vermemektedir. Sermaye desteği sağlayarak firmalara ortak olma yönünde faaliyet göstermektedir.

KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş., en fazla % 49 oranında hisse satın almaktadır. Başvuruda bulunan şirketlerin talepleri de göz önünde bulundurularak, başlangıç aşamasındaki projeler için ortalama 250 bin ABD Doları, mevcut kurulu şirketler olan bilişim sektörü projeleri için en az 500 bin ABD Doları, diğer sektörler için en az 1 milyon ABD Doları ve en fazla 5 milyon ABD Dolarına kadar yatırım yapılmaktadır.

KOBİ A.Ş.'nin vereceği sermaye; şirketin işletme sermayesi ihtiyacının giderilmesi, Ar-Ge ve yeni ürün geliştirme, kapasite artırım amaçlı makine-ekipman yatırımı, küçük ölçekli inşaat ve tadilat yatırımı, personel istihdamı vb. kısa vadede geri dönüşümü olabilecek alanlarda kullanılmaktadır.

Sadece arsa, bina ve inşaat yatırımı amacıyla sermaye ihtiyacı olan şirketlere yatırım yapılmamaktadır.

#### **2.1.5. Kamu Bankalarının Verdiği Destekler**

Ziraat Bankası, Halk Bankası, Vakıflar Bankası gibi kamusal sermayeli mevduat bankaları, TKB ve TSKB gibi kalkınma ve yatırım bankaları ile Eximbank, KOBİ'lere kredi destekleri sağlamaktadır.

Halk Bankası, KOBİ'lere yönelik birçok destek vermektedir. KOBİ'lere ticaret, sanayi, hizmet, turizm, eğitim, sağlık vb. alanlarda finansman ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik birçok destek paketi sunmaktadır. Halk Bankası ve Türkiye İhracatçılar Meclisi arasında KOBİ İhracat Seferberliği protokolü imzalanmıştır.

2023 yılında 500 milyar dolar ihracat vizyonunun gerçekleştirilmesi için TİM olarak başlatılan çalışmayı “KOBİ'lere ihracata başlama, hedef yurtdışı pazar sahasını genişletme ve bu pazardaki rekabet gücünü arttırma konularında” hem eğitimler vererek hem de uygun finansman imkanları ile Halk Bankası desteklemek istemektedir. Halk Bankası ile protokol imzalayan tüm Türkiye İhracatçıları Meclisi üyelerine, % 4,5'tan başlayan, 250.000 EUR/muadili USD'ye kadar 1 yıl vadeli Banka kaynaklı Döviz kredisi imkanı sağlanmaktadır.

Ziraat Bankası, özellikle bitkisel, hayvansal üretim ile su ürünleri avcılığı/yetiştiriciliği konularında faaliyette bulunan tarımsal işletmelerin; tohum, fide, gübre, zirai ilaç, yem, aşı, hayvan sağlığı ilacı, yavru balık, işçilik, akaryakıt, toprak işleme, hasat, harman, pazarlama, elektrik, su, bakım-onarım, sigorta gibi işletme giderlerini finanse etmek amacıyla firmalara hizmet vermektedir.

KOBİ'lere yönelik 12 farklı sektör için VakıfBank, "KOBİDOST" sektörel destek paketini uygulamaya başlamıştır. KOBİDOST sektör paketleri kapsamında kredi kullanacak firmalara ödemesiz dönemli/taksit ertelemeli kredi kullandırım imkanı da sunulmaktadır. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın ilgili kuruluşu olan Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK), Türkiye Cumhuriyeti adına Avrupa Birliği'nin Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı olan IPA'nın Kırsal Kalkınma Bileşeni kapsamında uygulanacak yatırımlara ilişkin hibe desteği sağlamaktadır. Sağlanan hibe desteğine VakıfBank aracılık etmektedir.

TSKB, Türk sanayinde özel girişimin yatırımlarını desteklemek, yabancı ve yerli sermayenin şirketlere iştirakine aracılık etmek ve Ülkemiz sermaye piyasasının büyümesine yardım etmek amacıyla kurulmuş olup, enerji sektörü başta olmak üzere, farklı iş kollarında gerçekleştirilen en büyük proje finansmanları, şirket satın almaları ve evlilikleri ile kurumsal yapılanma çalışmalarına liderlik etmektedir.

TSKB'nin özel sektöre sağlamakta olduğu krediler, orta ve uzun vadelerde yoğunlaşmıştır.

TSKB hem firmaların kapsamlı mali analizini yapmakta, hem de çeşitli sektörlerle yıllardır sağlamış olduğu finansmanlar sayesinde edindiği bilgi birikimi ile yatırım projelerini ayrıntılı olarak inceleyerek fizibilitesini yapmaktadır. Krediler proje esasına göre verilmektedir.

TSKB Dünya Bankası, Avrupa Yatırım Bankası, Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası, Fransız Kalkınma Ajansı, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası gibi uluslar üstü bankalardan özel fonlar sağlanmaktadır. Türkiye'nin yatırıma en çok ihtiyacı olan sektörlerine yönelik özel kaynaklar sağlanmakta ve proje bazında özel sektör firmalarına kullanılmaktadır.

Kullandırılan KOBİ kredilerinin amacı; özel sektöre ait imalat sanayii, tarıma dayalı sanayii, turizm ve hizmetler sektöründe faaliyet gösteren firmaların yatırım projelerine finansman sağlamaktır. Kredilerin vadesi projelerin verimliliğine göre belirlenmektedir.

TSKB, finansman sağladığı kurumların ve projelerin çevresel riskini göz önünde bulundurmakla kalmamakta, sağladığı çevre kredileri ile, çevre konusunda, Türkiye’de birçok projeye imza atmaktadır. Alman Sanayileşme Fonu, Fransız Kalkınma Ajansı ve Dünya Bankası gibi kaynaklardan sağlanan krediler ile pek çok çevre yatırımı finanse edilmiştir. Çevre kredisi kullandırılan yatırımlar arasında;

- Atık su arıtma tesisi,
- Filtre, toz alma ve gaz emisyonu azaltma yatırımları,
- Yakıt dönüşümleri,
- Katı atık toplama ve ayrıştırma tesislerinin kurulması,
- Üretimde su kullanımının azaltılmasına yönelik projeler,
- Yeni yatırımlar ile mevcutta çevre kirliliğine sebep olan üretim teknolojilerinin ikamesi,
- Çevre Yönetim Sistemi kurmaya yönelik çalışmalar,
- Yenilenebilir enerji yatırımları

yer almaktadır.<sup>28</sup>

Türkiye Kalkınma Bankası; Kalkınma Yatırım Kredisi, Kalkınma İşletme Kredisi, Dünya Bankası Kaynaklı Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Kredisi, Avrupa Yatırım Bankası Enerji ve Çevre II Kredisi, Avrupa Yatırım Bankası Kaynaklı KOBİ Geliştirme Kredisi, İslam Kalkınma Bankası Kaynaklı Yatırım Kredisi ve Apeks (Toptan Bankacılık) Kredileri olmak üzere birçok uluslararası kaynaklı krediye aracılık etmektedir.

---

<sup>28</sup>Türkiye Sinai Kalkınma Bankası,  
[http://www.tskb.com.tr/kredilendirme\\_proje\\_finansman/detail.aspx?SectionID=ZHo2dvw%2fTooCIC hSdrytsA%3d%3d&ContentId=kmnBz7YCWkHDqaAkrJ284w%3d%3d](http://www.tskb.com.tr/kredilendirme_proje_finansman/detail.aspx?SectionID=ZHo2dvw%2fTooCIC hSdrytsA%3d%3d&ContentId=kmnBz7YCWkHDqaAkrJ284w%3d%3d), (23.12.2012).

### 2.1.6. AB Fonları

Avrupa Birliği tarafından sağlanan fonlar; hibeler, krediler ve ihaleler olarak üç ana başlık altında gruplandırılmaktadır.

Hibeler, kar amacı gütmeyen projelere eş finansman sağlamaktadır. Bir projenin hibelerden yararlanabilmesi için ilgili programın hedefleri ile örtüşmesi gerekmektedir. Hibeler kamuoyuna teklif çağrıları olarak duyurulmaktadır.

Başvurular arasından seçilen proje sahibi kurumlarla hibe sözleşmeleri imzalanmaktadır.

Teklif çağrıları Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu'nun web sitesinden ([www.avrupa.info.tr](http://www.avrupa.info.tr)) ve Avrupa Birliği resmi sitesinden ([http://ec.europa.eu/europeaid/work/funding/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/europeaid/work/funding/index_en.htm)) takip edilebilmektedir. Ayrıca [www.abilan.com.tr](http://www.abilan.com.tr) ve [www.mfib.gov.tr](http://www.mfib.gov.tr) sitelerinden de AB hibe ve desteklerine ulaşılabilmektedir.

Avrupa Yatırım Bankası, Türkiye'de kamu ve özel sektör tarafından gerçekleştirilen yatırım projeleri için kredi imkânı sunmaktadır.

Avrupa Yatırım Bankası kredileri özel sektörde; imalat sanayi, turizm, hizmetler ve tarıma dayalı sanayide faaliyet gösteren firmaların yatırım projelerine finansman sağlamaktadır. Avrupa Yatırım Bankası kredileri; TSKB, Türkiye Vakıflar Bankası, Türkiye Kalkınma Bankası, Türkiye Halk Bankası, İş Bankası, Eximbank, Denizbank, Deniz Finansal Kiralama, Akbank, Finansbank, TEB, Yapı Kredi Bankası, Garanti Bankası, Garanti Leasing, EFG Tekfenbank ve EFG Finansal Kiralama A.Ş. aracılığı ile kullandırılmaktadır.

AB, 2007-2013 dönemi için aday ve potansiyel aday ülkelere sağlanacak tüm katılım öncesi mali yardımları (IPA) tek bir program çerçevesinde toplanmıştır.

Ayrıca AB'nin 2007-2013 yılları arasında KOBİ'lere ve işletmelere yönelik olarak uygulamaya koyduğu "Rekabet Edebilirlik ve Yenilik Çerçeve Programı" (CIP), Girişimcilik ve Yenilik Özel Programı, Bilgi ve İletişim Teknolojileri Politikaları Destek Programı ve Avrupa Akıllı Enerji ve Teknoloji Programı'ndan oluşmaktadır.<sup>29</sup>

AB Eğitim ve Gençlik Programlarının ülke içinde tanıtılması, koordinasyonu, yürütülmesi ve programlardan faydalandırılacak projelerin yurtiçinde değerlendirilmesi, seçimi AB Komisyonu tarafından yapılacak projelerin müracaatlarının derlenmesi ve ön değerlendirmelerinin yapılması, üye ülkeler ve AB Komisyonu ile programın gerçekleştirilmesi ve işbirliği kurulması konusundaki ilişkilerin yürütülmesi amacıyla her ülkede uygulayıcı ve koordinatör birim olarak Ulusal Ajanslar kurulmaktadır.<sup>30</sup>

Ulusal Ajans duyuruları ([www.ua.gov.tr](http://www.ua.gov.tr)) web adresinden takip edilebilmektedir.

#### **2.1.7. T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler**

T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, birçok destek vermektedir. 25 Nisan 2006 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 5488 sayılı Tarım Kanunu ile Türkiye'deki tarımsal destekleme araçları tanımlanmıştır. Kanunda tarımsal destekleme araçları olarak; Doğrudan Gelir Desteği (DGD) Ödemeleri, Fark Ödemeleri, Telafi Edici Ödemeler, Hayvancılık Destekleri, Tarım Sigortası Ödemeleri, Kırsal Kalkınma Destekleri, Çevre Amaçlı Tarımsal Alanların Korunma (ÇATAK) Programı Destekleri ve diğer destekler yer almaktadır.

Alan bazlı destek olarak adlandırılan ana grup; mazot, gübre, toprak analizi gibi desteklerden oluşmaktadır.

---

<sup>29</sup> Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri, **ABİGEM'lere Yönelik Devlet Destekleri Eğitim ve Değerlendirme Programı Raporu**, Kızılcıhamam, 07.10.2009-11.10.2009, ss. 33-34.

<sup>30</sup> Ulusal Ajans, Başkanlık, **Mevzuat**, <http://www.ua.gov.tr/kurumsal/ba%C5%9Fkanl%C4%B1k>, (28.12.2012).

Bu destekler; hayvancılık destekleri, biyolojik mücadele desteği, organik tarım ve iyi tarım desteği, mazot, gübre ve toprak analiz desteği, çevre amaçlı tarım arazilerin korunması (ÇATAK) desteği, sertifikalı tohum, fidan kullanımı ve sertifikalı tohum üretim desteği, tarımsal danışmanlık ve çiftlik muhasebe veri ağı destekleri, tarım havzaları üretim ve destekleme modeli fark ödemesi destekleri ve tarım havzalar ve desteklenen ürünler şeklindedir.

Desteklerle ilgili ayrıntılar Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi web sayfasında ([www.taryat.gov.tr](http://www.taryat.gov.tr)) web sayfasında yer almaktadır.

Tarım kredileri de Türkiye genelinde ciddi bir artış göstermiştir. 2007 yılında yaklaşık 10 Milyar TL kredi verilirken, bu rakam 2012 yılı içerisinde 31 Milyar TL'yi aşmıştır. Tarıma en çok desteği veren banka 20,9 Milyar TL ile Ziraat Bankası olmuştur. 2013 yılı devlet bütçesinde tarımsal desteklemelere 8 milyar 975 milyon TL'lik bir pay ayrılmıştır.

Destekleme kalemleri içerisinde 3 milyar 117 milyon TL ile fark ödemesi destekleri ilk sırada yer alırken, 2 milyar 462 milyon TL ile hayvancılık destekleri ikinci, 2 milyar 315 milyon TL ile alan bazlı destekler 3. sırada yer almaktadır. 2013 yılı tarımsal desteklemelerine ilişkin ayrıntılara Tablo 12'de yer verilmiştir.

**Tablo 12:** 2013 Yılı Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Uygulamaları

| KREDİ KONULARI                         |                            | İNDİRİM ORANI(%) |                            | Kredi Üst Limiti (TL) |
|----------------------------------------|----------------------------|------------------|----------------------------|-----------------------|
|                                        |                            | Yatırım Dönemi   | İşletme Dönemi/<br>Kredisi |                       |
| HAYVANSAL ÜRETİM KONULARI              |                            |                  |                            |                       |
| Damızlık süt sığırları yetiştiriciliği | 750.000 TL'ye kadar        | 100              | 50                         | 20.000.000            |
|                                        | 750.001-5.000.000 TL       | 75               | 50                         |                       |
|                                        | 5.000.001-20.000.000 TL    | 50               | 25                         |                       |
| Yaygın hayvansal üretim                | 50.000 TL 'ye kadar        | 50               | 50                         | 500.000               |
|                                        | 50.001-500.000 TL          | 25               | 25                         |                       |
| Damızlık                               | Etçi Sığır Yetiştiriciliği | 100              | 100                        | 7.500.000             |
|                                        | Düve Yetiştiriciliği       | 100              | 100                        | 7.500.000             |

|                                                  |                             |     |     |            |
|--------------------------------------------------|-----------------------------|-----|-----|------------|
| Büyükbaş Hayvan                                  | Yetiştiriciliği             | 50  | 25  | 3.000.000  |
|                                                  | Besiciliği                  | 50  | 50  | 3.000.000  |
| Küçükbaş Hayvan                                  | Yetiştiriciliği             | 100 | 100 | 5.000.000  |
|                                                  | Besiciliği                  | 100 | 50  | 1.500.000  |
| Arıcılık                                         |                             | 50  | 50  | 1.500.000  |
| Kanatlı Sektörü                                  |                             | 50  | 25  | 3.000.000  |
| Kanatlı Sektörü Damızlık Yetiştiriciliği         |                             | 100 | 100 | 7.500.000  |
| Su Ürünleri                                      | Su ürünleri yetiştiriciliği | 100 | 50  | 5.000.000  |
|                                                  | Su ürünleri avcılığı        | 50  | 25  | 1.500.000  |
| <b>BİTKİSEL ÜRETİM KONULARI</b>                  |                             |     |     |            |
| Kontrollü örtü altı tarımı                       | 750.000 TL 'ye kadar        | 50  | 50  | 10.000.000 |
|                                                  | 750.001-5.000.000 TL        | 50  | 25  |            |
|                                                  | 5.000.001-10.000.000 TL     | 25  | 25  |            |
| Yaygın bitkisel üretim                           | 50.000 TL 'ye kadar         | 50  | 50  | 500.000    |
|                                                  | 50.001-500.000 TL           | 25  | 25  |            |
| Çok yıllık yem bitkisi üretimi                   |                             | 100 | 75  | 1.500.000  |
| Yurt içi sertifikalı tohum, fide , fidan üretimi |                             | 100 | 100 | 10.000.000 |
| Yurt içi sertifikalı tohum, fide kullanımı       |                             | 50  | 50  | 1.000.000  |
| Yurt içi sertifikalı fidan kullanımı             |                             | 50  | 50  | 5.000.000  |
| İyi tarım /Organik tarım uygulamaları            |                             | 50  | 50  | 5.000.000  |
| <b>MUHTELİF KONULAR</b>                          |                             |     |     |            |
| Tarımsal mekanizasyon                            |                             | 50  | 50  | 1.500.000  |
| Modern basınçlı sulama                           |                             | 100 | 100 | 1.500.000  |
| Arazi alımı                                      |                             | 25  | 25  | 500.000    |
| Diğer üretim konuları                            |                             | 25  | 25  | 500.000    |

Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı,  
<http://www.taryat.gov.tr/index.php/tr/component/k2/item/121>, (07.03.2013).

### **2.1.8. Sermaye Piyasası Destekleri**

Firmalar sermaye ihtiyaçlarının hepsini bankalardan karşılayamamaktadır. Gelişmiş ülkeler olan ABD, Japonya, İngiltere gibi ülkelerde sermaye piyasaları, işletmelere yeni ve uzun vadeli kaynak temini açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu nedenle özellikle KOBİ düzeyindeki firmaların halka arza açılmasını daha cazip hale getirmek gerekmektedir.

30.12.2012 tarihli ve 28513 sayılı Resmi Gazete'de 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nu yürürlükte kaldıran 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu yayımlanmıştır. Söz konusu kanun değişikliğinin sermaye piyasası araçlarının daha etkin kullanımında önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir.

#### **2.1.8.1. Halka Arzlar ve Borsaya Kote Olma**

Şirketlerin halka arzı oldukça önem taşımaktadır. 1990-2000 döneminde yılda ortalama 24 şirket halka arz edilirken, 2001-2009 arasında bu rakam % 71 azalarak sadece 7 şirkete düşmüştür.

Türkiye’de 2007 yılında 7 şirket, 2008’de 2 şirket, 2009’da ise yalnızca 1 şirket halka arz edilmiştir.

2010 yılında 22, 2011 yılında 27, 2012 ilk 10 ay itibariyle ise 23 firma halka arz edilmiştir. 2011 ve 2012 yıllarında halka arzlara katılan toplam yatırımcı sayısı 120.000’i bulmuştur. Piyasaya kazandırılan yeni yatırımcı sayısı ise 15.000 olmuştur.

2010 yılından itibaren özel sektör borçlanma araçlarının ihracı da hızla artmaya başlamıştır. 2010 yılında 15, 2011 yılında 58, 2012 yılında ise 15 Ekim 2012 tarihine kadar 169 ihraç gerçekleştirilmiştir.

15 Ekim 2012 tarihi itibariyle İMKB’de işlem gören şirket sayısı 399’dur. Pay piyasasında işlem gören 377 şirketin 241’i Ulusal Pazar’da, 76’sı İkinci Ulusal Pazar’da, 48’i Kurumsal Ürünler Pazarı’nda, 13’ü ise Serbest İşlem Platformu’nda işlem görmektedir. Hedef 2023 yılında 1.000 şirketin işlem görmesi olarak hedeflenmiştir. 9 şirket ise Gelişen İşletmeler Piyasası’nda işlem görmektedir.<sup>31</sup>

Halka açılmanın şirketlere maliyeti, 5 başlık altında toplanmaktadır:

---

<sup>31</sup> İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, **Halka Arz ve Borsada İşlem Görme**, Ekim 2012, s.14.

- Aracı kuruluşlara ödenen ücretler, (Halka arz tutarının büyüklüğüne göre değişmekte olup, halka arz hasılatının % 2-% 4'üne denk gelmektedir.)
- SPK kayıt ücreti (Halka arz edilecek payların satış hasılatı üzerinden binde ikisi (%0,2)
- İMKB kotasyon ücreti, (Kota alma/pazar kayıt ücreti sermayenin binde biri, kota alma ücretinin ¼'ü)
- Merkezi kayıt kuruluşu kayıt ücreti, (Ödenmiş/çıkarılmış sermayenin binde biri (% 0,1'i) olup, 2.000 TL'den az 50.000 TL'den fazla olmamaktadır.)
- Pazarlama ve reklam giderleri,
- Bağımsız denetim ücreti.

Halka arz iki türlü olmaktadır. Birincisi mevcut payların halka arzı yöntemidir ki, bu yöntem ortaklara yeni yatırım fırsatları için kaynak sağlamaktadır. Bir diğeri ise sermaye artırımı yoluyla halka arzdır. Bu yolla da, şirketin büyüebilmesi için gerekli finansman sağlanabilmesi amacıyla tercih edilmektedir.

Halka açılmanın firmalar için avantajları;

- Daha düşük maliyet ve uzun vadeli bir finansman yöntemi,
- Firma değerinin belirlenmesi,
- Prestij ve kredibilitenin artması,
- Mevcut ortaklara likidite yaratma olanağı,
- Kurumsallaşma süreçlerini hızlandırması,
- Tanınma ve reklam,
- İkincil halka arz imkanıdır.

Halka arz; büyümek isteyen, kurumsallaşmayı hedefleyen, yeni projeleri için finansmana ihtiyaç duyan, ulusal ve uluslararası bilinirliğe sahip olmak isteyen, yabancı sermaye fonlarını hedefleyen ve sektöründe öncü/lider olmayı amaç edinen firmalar için uygundur.

Başarılı bir halka arz için; doğru zamanlama, hazırlıklar için yeterli zaman ve kaynak ayrılması, halka arz fiyatının gerçekçi belirlenmesi ve başarılı bir tanıtım ile pazarlama gereklidir.

İMKB'nin yaptığı araştırmaya göre; Türkiye'deki şirketlerin borsaya kote olmamasının nedenlerinin başında vergi teşviki olmaması, şirket yönetimini kaybetme korkusu, kayıt dışı faaliyetler, halka arz maliyetleri ve bürokratik işlemler gelmektedir.

KOBİ'lere yönelik oluşturulan Gelişen İşletmeler Piyasası (GİP) Yönetmeliği, 18.08.2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, bu sayede halka açılma prosedürünün daha basit ve daha yalın bir hale getirilmesi ve bir mali tablo ile halka arzın mümkün olabilmesi konusunda Borsa İstanbul tarafından çalışmalar yapılmaktadır.

GİP, KOBİ'lerin piyasaya girişlerini kolaylaştırmak için çeşitli teşvikler öngörmektedir. Normal halka arzlarda aranan kayda alma ve kotasyon kriterlerinin hafifletilmesi ve bu piyasada işlem görecekt şirketlerin mevzuattan kaynaklanan yükümlülüklerinin en aza indirgenmesi öngörülmektedir.

GİP ihtiyacı, ekonomik kalkınma sürecinde büyük bir öneme sahip olan KOBİ'lerin en önemli sorunlarından birinin fon yetersizliği olması nedeniyle özellikle Anadolu'da bulunan ve Borsa İstanbul ölçeğine göre küçük kalan birçok işletmenin pay ihraç ederek sermaye piyasalarından fon temin etmelerini kolaylaştıracak organize bir ikinci el piyasa oluşturulması yönündeki talepleri sorunu ortaya çıkmıştır.

GİP Yönetmeliği ile şirketlere göre birtakım kolaylıklar getirilmektedir.

- Kotasyon şartlarında aranan karlılık ya da işletme süresi için belli bir sürenin geçmiş olması şartının aranmaması,
- 6 aylık mali tablolar için bağımsız denetim, 3 ve 9 aylık mali tablolar için ilan zorunluluğunun aranmaması,
- Sadece son yıla ait mali tabloların bağımsız denetiminin yeterli olması,
- İMKB GİP Listesi'ne kabul ve Liste'de bulunma için daha düşük ücretlerin talep edilmesi,
- Aracı kuruluşlar ile sözleşme şartının aranmaması

olarak sayılabilmektedir.<sup>32</sup>

---

<sup>32</sup> Sermaye Piyasası Kurulu, **KOBİ'ler ve İkincil Piyasalar**, <http://www.spk.gov.tr/indexcont.aspx?action=showpage&menuid=12&pid=2&subid=2&submenuheader=null>, (23.02.2011).

Herhangi bir sayısal kriterin bulunmadığı (piyasa değeri, karlılık, öz sermaye büyüklüğü, faaliyet süresi, vb.) GİP'te İMKB tarafından yetkilendirilmiş bir piyasa danışmanı ile başvuru tarihi itibarıyla minimum 2 yıl geçerli bir anlaşma imzalanması gerekmektedir.

Halka arz sürecinin bugünküne göre daha kısa sürede tamamlanması, halka arz seferberliğinin başarı şansını arttıracaktır. Firmaların halka arzla ilgili yapılan çalışmaları ve SPK'nın açıkladığı tebliğ ve duyuruları yakından takip etmelerinde büyük fayda bulunmaktadır.

#### **2.1.8.2 KOSGEB Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı**

Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı ile gelişme ve büyüme potansiyeline sahip küçük ve orta ölçekli işletmelerin; İMKB Gelişen İşletmeler Piyasası'nda işlem görmesinin sağlanması ve sermaye piyasalarından fon temin edilmesine imkan sağlanması hedeflenmektedir.

Program kapsamında, KOBİ'lerin paylarının Gelişen İşletmeler Piyasası'nda işlem görmek üzere halka açılma sürecinde;

- Piyasa danışmanı danışmanlık hizmet bedeli,
- Bağımsız denetim hizmeti bedeli,
- Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) kurul kaydına alma ücreti,
- Gelişen İşletmeler Piyasası Listesine kabul ücreti,
- Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) masrafı,
- Aracı kuruluşa ödenecek aracılık komisyonu,

KOSGEB tarafından geri ödemesiz destek olarak söz konusu maliyetler KOSGEB tarafından karşılanacaktır.

Program kapsamında sağlanan desteğin toplam üst limiti 100.000 TL'dir.<sup>33</sup>

**Tablo 13:** KOSGEB Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programının Unsurları, Oranı ve Üst Limiti

| Destek Unsurları                                         | Destek Ödemesi<br>Üst Limiti (TL) | Oranı (%) |
|----------------------------------------------------------|-----------------------------------|-----------|
| Piyasa danışmanı danışmanlık hizmet bedeli (azami 2 yıl) | 60.000                            | 75        |
| Bağımsız denetim hizmeti bedeli                          | 20.000                            | 75        |
| SPK kurul kaydına alma ücreti                            | 10.000                            | 100       |
| İMKB Gelişen İşletmeler Piyasası Listesine kabul ücreti  |                                   |           |
| Merkezi Kayıt Kuruluşu masrafı                           |                                   |           |
| Aracı kuruluşu ödenecek aracılık komisyonu               | 10.000                            | 75        |

Kaynak: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=24>.

### 2.1.8.3. Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasının Yatırımcılara Sunduğu İmkanlar

Ayrıca vadeli işlem sözleşmeleri, riskten korunma, arbitraj karı elde etme ve yatırım amacı (spekülasyon) ile kullanılmaktadır. Döviz kuru ve faiz oranlarındaki değişimlere karşı korunma olanağı sunulmaktadır.

Spot piyasalardan farkı, alım ya da satım işleminin kısa bir süre içerisinde gerçekleşmemesidir. Vadeli işlem ve opsiyon işlemlerinin temel işlevi, fiyat keşfi ve etkin risk yönetiminin sağlanabilmesidir.

Vadeli işlem piyasaları, spot piyasalardan farklı olarak bugünden alınıp satılan sözleşme yükümlülüklerinin belirlenmiş vadede ortaya çıktığı piyasalardır.

Geleneksel yatırım araçlarından farklı olarak hisse senedi endeksi ve emtia sözleşmeleri alınıp satılabilmektedir.

Vadeli işlemler sözleşmeleri; üretici, ithalatçı, ihracatçı, yatırımcı ve tüm reel sektör için faiz, kur, fiyat riskine karşı korunma imkânı sağlanmaktadır.

<sup>33</sup>Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, **Gelişen İşletmeler Piyasası Kobi Destek Programı**, <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=24>, (03.01.2013).

### 2.1.9. Mikro Kredi Uygulaması

Mikro kredi; iş yapma fikri olup, gelir getirici bir faaliyette bulunmak üzere, küçük bir başlangıç sermayesine ihtiyacı olan yoksullara imkan verilmesi projesidir.

Sadece güvene dayanan, teminatsız ve kefilsiz küçük sermaye şeklindeki mikro kredi, yoksulların kendi kendilerine yoksulluktan kurtulmaları için etkili bir stratejidir. Mikro kredi sistemi vasıtasıyla kişiye yemesi için bir balık verilmemektedir. Kişiye nasıl balık tutulacağı da öğretilmemektedir.

Ancak bunların ötesinde, yoksulun balık tutmak için bir ağ veya kayık kiralaması veya alması sağlanmaktadır.<sup>34</sup>

Türkiye İsrافی Önleme Vakfı'nın 18 Temmuz 2003 tarihinde ilk kez Diyarbakır'da başlattığı yoksul kadınları iş sahibi yapmaya yönelik mikro kredi uygulaması ile bugüne kadar 43 ilde 31 bin kadına toplam 47 bin lira verilmiştir. Uygulama 44'üncü il olarak İzmir Valiliği tarafından İzmir'de de başlatılmıştır.

Program ile, göç yoluyla gelen işsiz kadınların üretime katılması hedeflenmekte olup, öncelik fakir ve mağdur kadınlarda olacaktır.

### 2.1.10. Faktoring ve Finansal Kiralama (Leasing)

Faktoring, büyük miktarda kredili satışlar yapan firmaların, bu satışlarından doğan alacak haklarının faktoring şirketi olarak adlandırılan finansal kuruluşlar tarafından satın alınması esasına dayanan bir finansal faaliyettir.

Faktoring işlemi ile muhasebe işlemleri daha ucuz ve daha doğru yapılmakta, risk en aza indirilmekte ve ek finansman olanakları sağlanmaktadır.<sup>35</sup>

Finansal kiralama (leasing) ise, bir yatırım malının mülkiyetinin leasing şirketinde kalarak, belirli bir kira karşılığında, kullanım hakkının kiracıya verilmesi ve yapılan sözleşmede belirlenen değer üzerinden sözleşme süresi sonunda mülkiyetin kiracıya geçmesini sağlayan bir finansman yöntemidir.

---

<sup>34</sup> Türkiye İsrافی Önleme Vakfı, <http://www.israf.org/pdf/mikrokredi.pdf>, (27.09.2010).

<sup>35</sup> İzmir Ticaret Odası Yayını, **KOBİ Finansman Kaynakları**, İzmir, 1999, ss. 40-41.

Finansal kiralama ile finansman maliyetleri düşmekte, dış borçlanmaya gerek olmaksızın finansman temini olanağı sağlamakta, ekonomik ve siyasi riski azalmakta, işletmelere uygun koşullu finansman olanağı ile yatırım projesinin tümünün finanse edilebilmesine olanak sağlamakta ve kalıcı enflasyon etkilerinden korunmayı sağlamaktadır.<sup>36</sup>

#### **2.1.11. Kredi Kefalet Kooperatifi Destekleri**

Esnaf ve sanatkarlara kredi ve kefalet kooperatifleri yoluyla uygun faiz oranları ve vadelerde kredi imkanları sağlanmaktadır. Esnaf ve sanatkarlara 2012 yılında Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri kefaletiyle kullandırılan kredilerin tutarının 6,6 milyar Lira olduğu Gümrük ve Ticaret Bakanı tarafından kamuoyuna açıklanmıştır.

Ülkemizde, esnaf ve sanatkarları desteklemek amacıyla; devlet tarafından tahsis edilen kaynakların kullandırılması için Halk Bankası görevlendirilmiştir.

Bu uygulamada kooperatif, ortağı olan esnaf ve sanatkara sadece bankaya karşı kefalet vermektedir. Esnaf ve sanatkarlara kullandırılan kredilerin faizleri ile ticari kredi faizleri arasındaki fark devlet tarafından karşılanmaktadır.

Ortaklık şartları; esnaf ve sanatkar olmak, esnaf ve sanatkar siciline kayıtlı bulunmak, iş veya ikamet yeri kooperatifin çalışma bölgesi içinde bulunmak ve aynı zamanda başka bir Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifi ortağı olmamaktır.<sup>37</sup>

İşletme Kredisi, Şoför Esnafının Ticari Taşıt Alımına Yönelik Kredilendirilmesi, Esnaf ve Sanatkarların İşyeri Alımına Yönelik Kredilendirilmesi, Esnaf ve Sanatkarların Son Teknoloji Makine/Ekipman ve Demirbaş Alımları ile İşyeri Modernizasyonuna Yönelik Kredilendirilmesi, Aylık Eşit Taksitli İşletme Kredisi, Tesis Kredisi, İstihdamı Destekleme Kredisi, Kooperatif İhracat-Tesis Kredisi, İskonto Kredisi, Şoför Taşıt Edindirme Kredisi, Şoför Esnafına Taşıt Onarım Kredisi ve Servis Aracı Kamyonet Yenileme Kredisi adıyla kredi çeşitleri bulunmaktadır.

<sup>36</sup> İzmir Ticaret Odası Yayını, ss. 44-45.

<sup>37</sup> Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri (TESKOMB), **TESKOMB Kredi-Kefalet Sisteminin İşleyişi**, <http://www.teskomb.org.tr/index.asp?p=900>, (18.02.2013).

## **2.2.BİLİŞİM, TEKNOLOJİ, AR-GE VE YENİLİK DESTEKLERİ**

Ekonomik büyümenin belirleyici faktörlerden birisi; ar-ge faaliyetlerine önem vermek ve yenilik ile teknolojik gelişmeyi ekonomik programlarda esas almaktır. Gelişmiş ülkeler ile karşılaştırıldığında Ülkemizin ar-ge harcamalarına ayırdığı pay düşüktür.

Ancak son zamanlarda Ülkemizde teknoloji ve arge kapasitesini geliştirmeye yönelik pozitif gelişmeler yaşanmaktadır.

5476 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Kanun ile vergisel teşvikler arttırılmıştır. Bu kapsamda; ar-ge indirimi, gelir vergisi stopaj teşviki, sigorta primi desteği, damga vergisi istisnası ve teknoloji girişim sermayesi desteği sunulmaktadır.<sup>38</sup>

TÜBİTAK, TIGV, KOSGEB ve 7. Çerçeve Programı kapsamında Ülkemiz firmalarına teknolojik anlamda destekler sunulmaktadır.

Ülkemizde Ar-Ge ve yenilik (inovasyon) desteklerini ağırlıklı olarak TÜBİTAK düzenlemekte ve izlemektedir.

### **2.2.1. 5746 Sayılı “Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Kanun” ve 4691 sayılı “ Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu” Kapsamında Verilen Destekler**

Söz konusu kanuna göre Türkiye’deki teknoloji merkezleri, Ar-Ge merkezleri, Ar-Ge ve yenilik projeleri, rekabet öncesi işbirliği projeleri ve teknoloji girişim sermayesi desteği teşvik edilmektedir.

2008-2012 yılları arasında 5746 Sayılı Kanuna göre sağlanan Ar-Ge indiriminin toplam 5 milyar TL olduğu bildirilmiştir. 2023 yılı sonuna kadar yürürlükte kalacak kanun kapsamında; gelir vergisi stopajı teşviki, sigorta primi desteği, damga vergisi istisnası gibi birçok avantaja yer verilmiştir.

Verilen destekler ile Türkiye’nin Avrasya’nın bir üretim üssü olması planlanmaktadır. 5746 sayılı kanunda; söz konusu kanunun amacı şu şekilde ifade edilmektedir:

“Ar-Ge ve yenilik yoluyla ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için teknolojik bilgi üretilmesini, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılmasını, ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesini, verimliliğin artırılmasını, üretim maliyetlerinin düşürülmesini, teknolojik bilginin ticarileştirilmesini, rekabet öncesi işbirliklerinin geliştirilmesini, teknoloji yoğun üretim, girişimcilik ve bu alanlara yönelik yatırımlar ile Ar-Ge’ye ve yeniliğe yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılmasını, Ar-Ge personeli ve nitelikli işgücü istihdamının artırılmasını desteklemek ve teşvik etmektir.” sayılı kanun kapsamında söz konusu teşvikler aşağıda yer almaktadır:

#### 2.2.1.1. Ar-Ge İndirimi

Teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, rekabet öncesi işbirliği projelerinde, teknogirişim sermaye desteklerinden yararlananlarca gerçekleştirilen Ar-Ge ve yenilik harcamalarının tamamı ile 500 ve üzerinde tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam eden Ar-Ge merkezlerinde, ayrıca o yıl yapılan Ar-Ge ve yenilik harcamasının bir önceki yıla göre artışının yarısı, ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapılmaktadır.

**Tablo 14:** 5746 Sayılı Kanuna Göre Sağlanan Ar-Ge İndirimi (Milyon TL)

| 2008 Yılı | 2009 Yılı | 2010 Yılı | 2011 Yılı | Toplam  |
|-----------|-----------|-----------|-----------|---------|
| 590,3     | 1.288,1   | 1.532,2   | 1.642,4   | 5.053,2 |

Kaynak: T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2012

<sup>38</sup> Mustafa Tan ve Tahir Erdem, **Türkiye’de Ar-Ge Teşvikleri**, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Türkiye Ekonomisi Araştırmaları, Yayın No: 2010-17, s.19.

#### **2.2.1.2. Gelir Vergisi Stopajı Teşviki**

Kamu personeli hariç olmak üzere teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde ve rekabet öncesi işbirliği projelerinde çalışan Ar-Ge ve destek personelinin; bu çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretlerinin doktoralı olanlar için yüzde doksanı, diğerleri için yüzde sekseni gelir vergisinden muaftır.

#### **2.2.1.3.Sigorta Primi Desteği**

Kamu personeli hariç olmak üzere teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen Ar-Ge ve yenilik projeleri ile rekabet öncesi işbirliği projelerinde ve teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde çalışan Ar-Ge ve destek personeli ile Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu uyarınca ücreti gelir vergisinden istisna olan personelin; bu çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı, her bir çalışan için beş yıl süreyle Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanmaktadır.

#### **2.2.1.4.Damga Vergisi İstisnası**

Her türlü Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile ilgili olarak düzenlenen kağıtlardan damga vergisi alınmamaktadır.

#### **2.2.1.5.Teknogirişim Sermayesi Desteği**

Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından kanunda yer alan koşulları taşıyanlara bir defaya mahsus olmak üzere teminat alınmaksızın 100.000 TL'ye kadar teknogirişim sermayesi desteği hibe olarak verilmektedir.

4691 sayılı kanun kapsamında kurulan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'ne yönelik destek ve muafiyetler ise şu şekildedir:

- Bölgelerin kurulması için gerekli arazi temini, alt yapı ve idare binası inşası ile ilgili giderlerin yönetici şirketlerce karşılanamayan kısmı yardım amacıyla Bakanlık bütçesine konulan ödenekle sınırlı olmak üzere karşılanabilmektedir.
- Yönetici şirket, Kanunun uygulanması ile ilgili işlemlerde her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Atık su arıtma tesisi işleten Bölgelerden, belediyelerce atık su bedeli alınmamaktadır.
- Bölgede yer alan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu Bölgedeki yazılım ve Ar-Ge'ye dayalı üretim faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları, faaliyete geçilmesinden itibaren beş yıl süre ile gelir ve kurumlar vergisinden muaftır. Bakanlar Kurulu, seçilen, hedef alınan, belirli teknolojik alanlar ve ürünler için on yıla kadar süreyi uzatabilir.
- Bölgede çalışan araştırmacı, yazılımcı ve Ar-Ge personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri, Bölgenin kuruluş tarihinden itibaren on yıl süre ile her türlü vergiden istisnadır.
- Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerince bu bölgelerde Ar-Ge faaliyetlerinde bulunan kişi, kurum veya kuruluşlara makbuz karşılığı sponsor olarak yapılan bağış ve yardımlar toplamı belli oran ve esaslar dahilinde indirimine tabi tutulmaktadır.

### **2.2.2. Yedinci Çerçeve Programı**

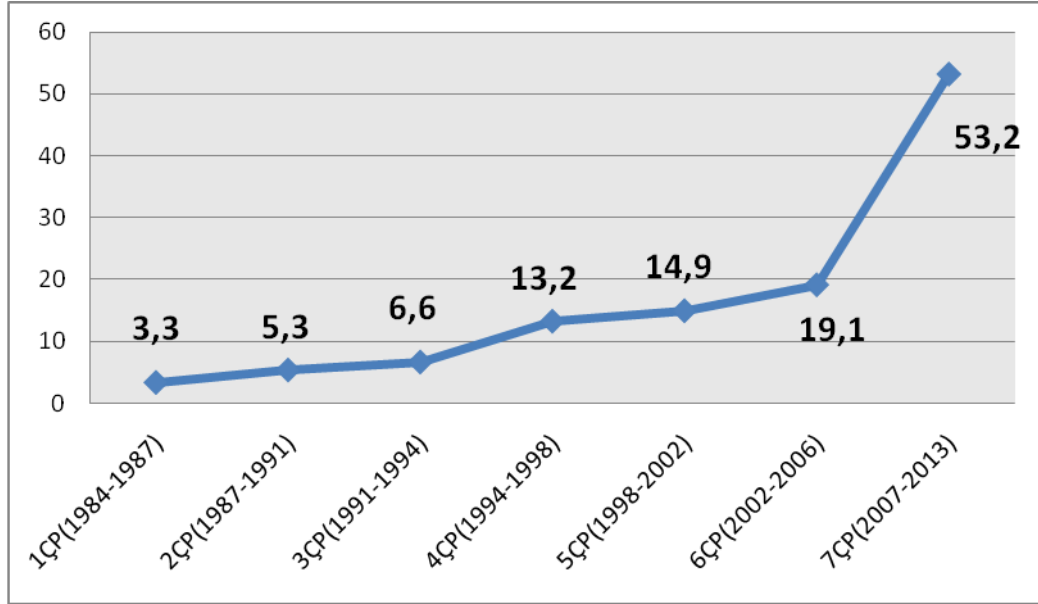
AB Çerçeve Programları ile, çok uluslu araştırma ve teknoloji geliştirme projeleri desteklenmektedir. Çerçeve Programları'nın birincisi 1984 yılında başlamıştır.

Her çerçeve programında kapsam ve programa ayrılan bütçe miktarı, bir önceki programa göre artış göstermiştir.

Çerçeve Programları ile, bilimsel ve teknolojik temelinin güçlendirilmesi, endüstriyel rekabetin desteklenmesi ve ülkeler arası işbirliğinin teşvik edilmesi hedeflenmiştir.

AB Yedinci Çerçeve Programı, 2007-2013 yıllarını kapsamakta olup, Dünyanın en büyük sivil araştırma programı olmanın yanısıra 53,2 milyar euroluk bir bütçeye sahiptir.

**Şekil 4:** AB Çerçeve Programları Bütçeleri (Milyar Euro)



Kaynak: <http://www.fp7.org.tr>, (01.07.2011).

Destek programları ile ilgili ayrıntılı bilgiye [www.fp7.org.tr](http://www.fp7.org.tr) web sayfasından ulaşılabilmekte ve ayrıntılı bilgi [destek@fp7.org.tr](mailto:destek@fp7.org.tr) e-posta adresinden alınabilmektedir. Çerçeve programlarına, kurum ve kuruluşların yanı sıra AB kanunlarına göre kurulmuş tüzel ve gerçek kişiler de başvurabilmektedir. Tüzel kişiliğe sahip olan veya olmayan KOBİ'lerin de başvuruları teşvik edilmektedir.

### 2.2.3 TÜBİTAK Tarafından Sağlanan Destekler

TÜBİTAK, akademik ve endüstriyel araştırma geliştirme çalışmalarını ve yenilikleri desteklemek, ulusal öncelikler doğrultusunda araştırma, teknoloji, geliştirme çalışması yürüten Ar-Ge enstitülerini işletme işlevlerinin yanı sıra, Ülkemizin bilim ve teknoloji politikalarını belirlemekte ve toplumun her kesiminde bu farkındalığı artırmak üzere kitaplar ve dergiler yayınlamaktadır.

Bilim insanlarının yurt içi ve yurt dışı akademik faaliyetleri burs ve ödüller ile desteklenmekte, özendirilmekte, üniversitelerimizin, kamu kurumlarımızın ve sanayimizin projeleri fonlanarak, ülkemizin rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir.<sup>39</sup>

TÜBİTAK ana hatlarıyla akademik, sanayi, kamu, girişimcilik, bilimsel etkinlik, bilim ve toplum alanlarında destekler sunmaktadır.

TÜBİTAK tarafından Sanayi Ar-Ge Proje destekleri kapsamı altında; 1501 Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı, 1503 Proje Pazarları Destekleme Programı, 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı, 1511 TÜBİTAK Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Programı, 1505 Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı, 1007 Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı, 1513 Teknoloji Transfer Ofisleri Destekleme Programı, 1008 Patent Başvurusu Teşvik ve Destekleme Programı, 1512 Bireysel Girişimcilik Aşamalı Destek Programı ve 1512 Bireysel Girişimcilik Aşamalı Destek Programına destek verilmektedir.<sup>40</sup>

1501 Programı'nda temel destek oranı % 40 olacak şekilde, proje giderlerinin en fazla %60'ı hibe olarak desteklenmektedir. Başarıyla tamamlanan proje sahibi firma KOBİ ise, proje fikir sahibi araştırmacıya 7.500 TL teşvik ödülü verilmektedir. Destek süresi en çok 36 aydır. Sektör ve büyüklüğüne bakılmaksızın Ülkemizde yerleşik tüm sermaye şirketleri başvurabilmektedir.

1503 Programı'nda destek miktarı ulusal düzeyde 25.000 TL, uluslararası katılımlı olması durumunda 30.000 TL'dir. Basım ve kırtasiye giderleri, posta ve kurye giderleri ve ulaşım ve konaklama giderleri desteklenmektedir.

En az bir üniversite ile; Sanayi Odası, Ticaret Odası, Ticaret ve Sanayi Odası, İhracatçı Birliği'nden herhangi biri veya daha fazlasının katılımcı olmasıyla bu kuruluşlardan herhangi biri başvurabilmektedir.

---

<sup>39</sup> Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), **Biz Kimiz?**, <http://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/hakkimizda/icerik-biz-kimiz>, (03.01.2013).

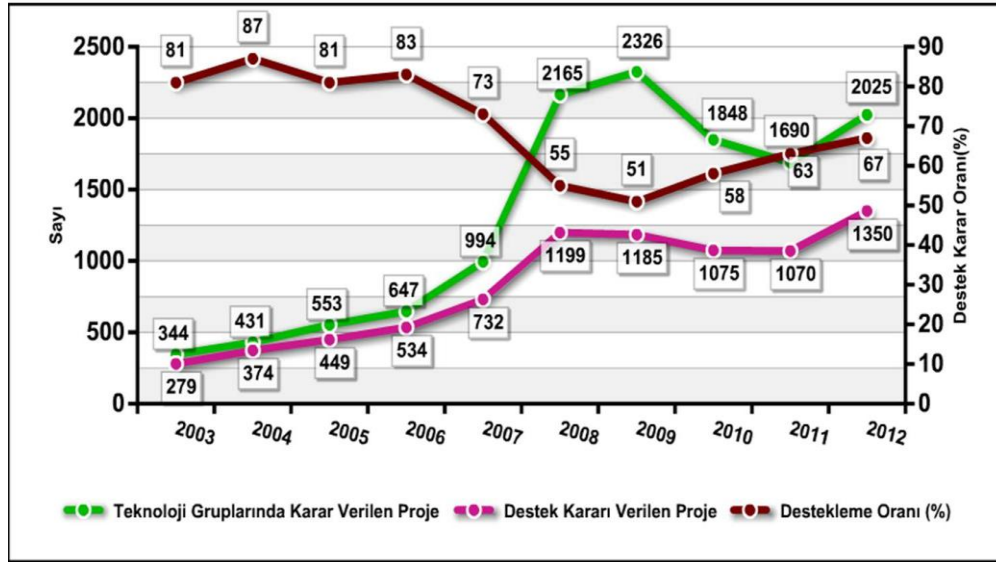
<sup>40</sup> Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), **Destekler**, <http://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/sanayi/ulusal-destek-programlari>, (03.01.2013).

1505 Programı'nda Proje bütçe üst sınırı 1.000.000 TL, % 75'i TÜBİTAK, % 25'i KOBİ, % 60'ı TÜBİTAK, % 40'ı Büyük, Proje Bütçesine ek olarak; Proje Teşvik İkramiyesi 150.000 TL Proje Kurum Hissesi 50.000 TL TÜBİTAK tarafından karşılanacaktır. 3 ay süreli TÜBİTAK tarafından karşılanacak 10.000 TL'lik fizibilite desteği mevcuttur. Proje süresi 24 aydır. Proje sonuçlarını Türkiye'de uygulamayı taahhüt eden KOBİ'ler ve büyük ölçekli firmalar ile üniversite ya da kamu araştırma kurumları (yürütücü kuruluş) ortak olarak başvurabilmektedir.

1507 Programı'nda Proje bütçesi üst sınırı 500.000 TL'dir. Proje giderlerinin % 75'i Proje Hazırlama ve Hazırlatma Giderleri ve Yeminli Mali Müşavir Giderleridir. Başarıyla tamamlanan projelerde proje fikir sahibi araştırmacıya 7.500 TL teşvik ödülü verilmektedir. Destek süresi proje bazında en çok 18 aydır. Daha sonra 1501 ve diğer destek programları ile devam edilebilmektedir. 1509 Programı'nda proje bütçesi üst sınırı bulunmamaktadır. Büyük firmalarda proje giderlerinin % 60'ı, KOBİ'lerde proje giderlerinin %75'i hibe olarak desteklenmektedir.

1511 Programı'nda Ülkemizin ar-ge ve yenilik kapasitesinin güçlü olduğu alanlarda hedef odaklı, Ülkemizin ivme kazanması gereken alanlarda ihtiyaç odaklı çağrı duyuruları yaparak ar-ge projeleri desteklenmektedir.

**Tablo 15:** Karar Süreci, Desteklenen, Destekleme Oranı



Kaynak: AKSER Duran, TÜBİTAK Özel Sektöre Yönelik Ar-Ge ve Yenilik Destek Programları Sunumu, 18.01.2013.

Bilim ve Toplum başlığı altında 4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları Destekleme Programı, 4003 Bilim Merkezi Kurulması Destek Programı ve 4005 Bilim ve Toplum Yenilikçi Eğitim Uygulamaları desteklenmektedir.

Ar-ge projelerinden beklenen hedefler; yeni ürün geliştirilmesi, ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi, maliyet düşürücü ve standart yükseltici yeni tekniklerin geliştirilmesi ve yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesidir.

TÜBİTAK proje değerlendirme süreci; projenin endüstriyel ar-ge içeriği, teknoloji düzeyi ve yenilikçi yönü, proje planı ve kuruluşun altyapısının uygunluğu ve proje çıktılarının ekonomik yarara ve ulusal kazanıma dönüşebilirliği kriterlerine göre değerlendirilmektedir.

Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı (TEYDEB), 1995-2011 yılları arasında 13.604 proje başvurusu almış, 8.371 projeyi ve 3.965 firmayı desteklemiştir. Proje başvurularından KOBİ'lerin aldığı pay 1995-2001 yılları arasında % 49 iken, bu oran 2007-2011 yılları arasında % 79'a çıkmıştır.

Desteklenen projeler ve firmalara verilen hibe destek tutarlarında da aynı durum geçerlidir. 2007-2011 yılları arasında desteklenen projelerde KOBİ'lerin payı % 75'e, firmalara verilen hibe destek tutarlarında ise % 58'e çıkmıştır.<sup>41</sup>

#### **2.2.4 Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) Tarafından Sağlanan Destekler**

1991 yılında özel sektörün Ar-Ge ve teknolojik yenilik projelerine destek sağlamak amacıyla kurulan TTGV, kamu aracılığıyla Ar-Ge desteklerini özel sektöre ulaştırmaktadır.

TTGV'nin desteklerinin ana prensibini oluşturan geri dönüşlü ve yürütücü katkılı destekler, kamu fonlarının özel sektörün ulusal Ar-Ge harcamalarına daha fazla ağırlıkla katılmasını teşvik ederek "çarpan etkisi" sağlayan niteliği ile bugüne kadar Ülkemiz Ar-Ge kapasitesine önemli faydalar sağlamıştır.<sup>42</sup>

TTGV destek mekanizmalarının oluşturulması aşamasında, AB Komisyonu tarafından kabul görmüş "Bilginin Ticarileştirilmesi Projesi" yaklaşımını model olarak almaktadır.

Ar-Ge Projeleri Desteği adı altında; Ticarileştirme Projeleri Desteği ve İleri Teknoloji Projeleri Desteği sunulmaktadır. Çevre Proje Destekleri adı altında ise; Çevre Teknolojileri Desteği, Enerji Verimliliği Desteği ve Yenilenebilir Enerji Desteği sunulmaktadır. TTGV, Türkiye'de Girişim Sermayesi pazarının gelişmesi, yenilikçi KOBİ'lerin ihtiyacını duyduğu büyüme sermayesinin uluslararası standartlarda sağlanabilmesi hedefi ile, İstanbul Risk Sermayesi Girişimi'ne yatırımcı olarak katılmıştır.

Toplam 160 milyon Euro büyüklüğündeki İstanbul Risk Sermayesi Girişimi'nin diğer yatırımcıları Avrupa Yatırım Fonu, KOSGEB, Türkiye Kalkınma Bankası, Garanti Bankası ve National Bank of Greece Group'tan oluşmaktadır.

---

<sup>41</sup> Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), TÜBİTAK Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı (TEYDEB), **Özel Sektör Ar-ge ve Yenilik Destekleri**.

<sup>42</sup> Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), **Kısaca TTGV**, <http://www.ttgiv.org.tr/tr/kisaca-ttgiv>, (03.01.2013).

İstanbul Risk Sermayesi Girişimi'nin misyonu bağımsız yönetim ekiplerince kurulan fonlara yapılan yatırımlar ve eş-yatırımlar yoluyla Türkiye'de girişim sermayesi sektörünün gelişmesinde yardımcı rolü oynayarak Türk şirketlerinin finansmana erişimini sağlamaktır.<sup>43</sup>

### **2.2.5. KOSGEB Tarafından Sağlanan Destekler**

Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı ile;

- Bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşlara sahip KOBİ ve girişimcilerin geliştirilmesi,
- Teknolojik fikirlere sahip tekno-girişimcilerin desteklenmesi,
- KOBİ'lerde Ar-Ge bilincinin yaygınlaştırılması ve Ar-Ge kapasitesinin artırılması,
- Mevcut Ar-Ge desteklerinin geliştirilmesi,
- İnovatif faaliyetlerin desteklenmesi,
- Ar-Ge ve İnovasyon proje sonuçlarının ticarileştirilmesi ve endüstriyel uygulamasına yönelik destek mekanizmalarına ihtiyaç duyulması hedeflenmektedir.<sup>44</sup>

---

<sup>43</sup> Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), **İstanbul Risk Sermayesi Girişimi (IVCI)**, <http://www.ttg.gov.tr/tr/istanbul-risk-sermayesi-girisimi>, (03.01.2013).

<sup>44</sup> Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, **Ar-ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destekleme Programı**, <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=6>, (11.02.2011).

**Tablo 16:** Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı

| Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı                                             |                                                                                       | Destek<br>Üst Limiti (TL) | Destek<br>Oranı (%) |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|---------------------|
| <b>Ar-Ge ve İnovasyon Programı</b>                                                                   |                                                                                       |                           |                     |
| <b>İşlik Desteği</b>                                                                                 |                                                                                       | İşliklerden bedel alınmaz |                     |
| <b>Kira Desteği</b>                                                                                  |                                                                                       | 12.000                    | 75                  |
| <b>Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği</b>                 |                                                                                       | 100.000                   | 75                  |
| <b>Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği (Geri Ödemeli)</b>  |                                                                                       | 200.000                   | 75                  |
| <b>Personel Gideri Desteği</b>                                                                       |                                                                                       | 100.000                   | 75                  |
| <b>Başlangıç Sermayesi Desteği</b>                                                                   |                                                                                       | 20.000                    | 100                 |
| <b>Proje Geliştirme Desteği</b>                                                                      | <b>Proje Danışmanlık Desteği</b>                                                      | 25.000                    | 75                  |
|                                                                                                      | <b>Eğitim Desteği</b>                                                                 | 5.000                     |                     |
|                                                                                                      | <b>Sınai ve Fikri Mülkiyet Hakları Desteği</b>                                        | 25.000                    |                     |
|                                                                                                      | <b>Proje Tanıtım Desteği</b>                                                          | 5.000                     |                     |
|                                                                                                      | <b>Yurtdışı Kongre/Konferans/Fuar Ziyareti/ Teknolojik İşbirliği Ziyareti Desteği</b> | 15.000                    |                     |
|                                                                                                      | <b>Test, Analiz, Kalibrasyon Desteği</b>                                              | 25.000                    |                     |
| <b>Endüstriyel Uygulama Programı</b>                                                                 |                                                                                       |                           |                     |
| <b>Kira Desteği</b>                                                                                  |                                                                                       | 18.000                    | 75                  |
| <b>Personel Gideri Desteği</b>                                                                       |                                                                                       | 100.000                   | 75                  |
| <b>Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Gid. Desteği</b>                     |                                                                                       | 150.000                   | 75                  |
| <b>Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Giderleri Desteği (Geri Ödemeli)</b> |                                                                                       | 200.000                   | 75                  |

Kaynak: <http://www.kosgeb.gov.tr>, (03.01.2013).

Proje süresi; Ar-Ge ve İnovasyon Programı için en az 12, en çok 24 ay, Endüstriyel Uygulama Programı için ise en çok 18 aydır. Her iki program için de 12 aya kadar ek süre verilebilmektedir.

### 2.2.6. San-Tez Programı

05 Temmuz 2007 tarih ve 26573 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Sanayi Tezleri Projelerinin Desteklenmesine İlişkin Yönetmelik” kapsamında yürütülen Sanayi Tezleri (SAN-TEZ) Programı, KOBİ’lerin ar-ge ve teknoloji kültürü kazanmaları ve sorunlarını üniversitede üretilen bilgi birikimini kullanarak, üniversitelerle işbirliği içinde çözme alışkanlığı kazanmalarını sağlamakta ve üniversitelerde ticarileşebilir ürüne yönelik çalışma yürüten akademisyenlerin de bu çalışmalarını katma değere dönüştürmelerine olanak sağlayan bir destek mekanizmasıdır.

San-Tez programının amacı, üniversite-sanayi işbirliğinin kurumsallaştırılması ve üniversitelerde yapılan bilimsel çalışmaların ticarileştirilerek Ülkemize katma değer yaratacak, uluslararası pazarlardaki rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlayacak yeni ürün veya üretim yöntemi geliştirilmesi, mevcut üründe veya üretim yönteminde yenilik yapılması amacıyla sanayinin ihtiyaçları doğrultusunda belirlenecek yüksek lisans veya doktora tez çalışmalarının desteklenmesidir.

Desteklenmesine karar verilen San-Tez projesinin toplam bütçesinin % 75’i T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nda teminatsız ve hibe olarak karşılanmakta olup, toplam proje bedelinin % 25’inin proje ortağı kuruluş tarafından dönemler halinde nakdi olarak karşılanması beklenmektedir.

San-Tez Proje başvuruları yılda iki defa kabul edilmektedir. Son başvuru tarihleri her yılın Mart ve Ağustos aylarının 15’i olup, bu tarihin hafta sonuna gelmesi halinde takip eden mesai günü sonuna kadar proje kabulü yapılmaktadır.

Proje başvuru dönemini takip eden ay içerisinde projeler konusunda uzman akademisyenlerden oluşturulan en fazla 5 kişilik bir komisyon tarafından incelenmekte, ayrıca başvuru sahibi proje yöneticisi ve proje ortağı işletme de değerlendirmeye davet edilerek objektif kriterlere göre değerlendirme yapılması sağlanmaktadır.<sup>45</sup>

---

<sup>45</sup> T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, **San-Tez Programı**, <http://www.sanayi.gov.tr/Pages.aspx?pageID=541&lng=tr>, (20.01.2013).

### **2.2.7. AB Rekabet Edebilirlik ve Yenilik Çerçeve Programı (CIP)-Bilgi ve İletişim Teknolojileri Politika Destek Programı (ICT PSP)**

2013 yılında beş ana tema için toplam 125,7 milyon Euro desteğin sağlanması planlanmaktadır. Bu temalardan birincisi kamu hizmetleri ve akıllı kentler, ikincisi sayısal içerik, üçüncüsü açık erişim ve yaratıcılık, dördüncüsü sağlıklı yaşlanma için bilgi ve iletişim teknolojileri, beşincisi ise güvenilir e-hizmetler ve yenilik temalarıdır.

Programa merkezi ve yerel kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra üniversiteler, büyük ve küçük ölçekli işletmeler, sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütleri katılım sağlayabilmektedir.

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Politika Destek Programı (ICT PSP) sağlıklı, yaşlanma için bilgi iletişim teknolojileri, sayısal kütüphaneler, e-devlet ve yönetim, enerji verimliliği, çevre ve akıllı hareket için bilgi iletişim teknolojileri, kamu kesimi bilgisi, makine çevirisi, internet gelişimi ve güvenliği ve akıllı kentler çalışmalarını desteklemektedir.

### **2.3. PAZAR ARAŞTIRMA VE İHRACAT GELİŞTİRME DESTEKLERİ**

Firmalara yönelik pazar araştırma ve ihracat geliştirme desteklerinin önemi, son yıllarda hızla artmaya başlamıştır.

2023 yılında Ülkemiz ihracatının 500 milyar Amerikan Doları olması hedeflendiği dikkate alındığında, özellikle ihracata yönelik devlet yardımlarının ve ihracat teşviklerinin bugünkünden çok daha büyük miktarlara ulaşması gerekmektedir.

Ülkemizde firmalara yönelik pazar araştırma, fuar ve ihracat geliştirme desteklerini EXİMBANK, Ekonomi Bakanlığı, İhracatçı Birlikleri, KOSGEB vermektedir.

### **2.3.1. Fuar Teşvikleri**

Fuarlar, satış ve pazarlama artışının yanı sıra ihracat pazarlamasındaki en etkili araçlardan birisidir.

Her yıl dünyanın birçok yerinde düzenlenen fuarlar sayesinde, şirketlerin ulusal ve uluslararası ihracat bağlantıları artmakta ve yeni iş ortaklıkları kurulmaktadır.

#### **2.3.1.1. KOSGEB Tarafından Verilen Fuar Teşvikleri**

KOSGEB tarafından belirlenen yurtiçi ihtisas ve yurtiçi uluslararası ihtisas fuarlarına ve İzmir Enternasyonal Fuarı'na katılan işletmelere destek verilmektedir.

Her bir fuar katılımı için işletme başına azami destek alanı 50 m<sup>2</sup>'dir. Yurt İçi Uluslararası İhtisas Fuarlarında m<sup>2</sup> başına 120 TL, Yurt İçi İhtisas Fuarları ve İzmir Enternasyonal Fuarı'nda m<sup>2</sup> başına 80 TL' dir. Program süresince destek üst limiti ise 30.000 TL'dir.

#### **2.3.1.2. Ekonomi Bakanlığı Tarafından Verilen Fuar Teşvikleri**

Yurtdışı fuar organizasyonlarında, katılımcı tarafından organizatöre ödenen katılım bedelinin % 50'si destek kapsamında katılımcıya ödenmektedir.

Sektörel nitelikli uluslararası fuarlara bireysel katılım gerçekleştirilmesi durumunda; katılımcının ödeyeceği standart donanımlı stand kirasının ve nakliye harcamalarının % 50'si, 15.000 ABD Dolarını aşmamak üzere desteklenmektedir.

Her yıl belirlenen 15 hedef ülkede düzenlenecek fuarlara iştirak eden katılımcıların % 50 destek oranına 20 puan ek destek sağlanmaktadır. Prestijli fuarlar yılda bir defaya mahsus olmak üzere özel donanımlı stand kirasının yanı sıra iki kişilik ekonomik sınıfı ulaşım giderleri ve nakliye harcamalarının % 50'si, 50.000 ABD Dolarını aşmamak üzere desteklenmektedir.<sup>46</sup>

---

<sup>46</sup> Ege İhracatçı Birlikleri, **Yurtdışında Gerçekleştirilen Fuar Katılımlarının Desteklenmesine İlişkin Tebliğ**, [http://www.egelihracatcilar.com/images/menu11-page/335%20NOTU\\_00000868.pdf](http://www.egelihracatcilar.com/images/menu11-page/335%20NOTU_00000868.pdf), (03.01.2013)

### 2.3.2. İhracat ve Pazar Araştırma Destekleri

İşletmelere yönelik ihracat ve pazar araştırma destekleri, son zamanlarda büyük önem kazanmıştır.

Küreselleşme sonrası, hızla dışarıya açılan firmaların dış pazar fırsatlarından haberdar olması ve ihracata yönelik bilgi ve becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

İhracat ve pazar araştırmaları ile temel amaç, ihracatı teşvik etmek ve uluslararası pazarlarda faaliyet gösteren şirketlerin rekabet gücünü arttırmaktır.

Ayrıca Ar-ge faaliyetleri, piyasa araştırmaları, sergi ve uluslararası fuarlara katılımlar, patent, ticari marka ve sanayi tasarım masrafları da ihracata yönelik devlet yardımları içerisinde yer almaktadır.

#### 2.3.2.1. Ekonomi Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler

- Şirketlerce gerçekleştirilen yurt dışı pazar araştırması gezilerine ilişkin giderler % 70 oranında ve yurtdışı pazar araştırması gezisi başına en fazla 7.500 ABD Doları tutarında,
- Şirketler ile işbirliği kuruluşlarının yurtdışına yönelik pazara giriş amacıyla uluslararası kuruluşlara yaptırılan ve satın alınan sektör, ülke, yabancı şirket veya marka odaklı raporlar (mali ve hukuki raporlar dahil) ile yabancı şirket alımlarına yönelik danışmanlık hizmetlerine (mali ve hukuki danışmanlık dahil) ilişkin giderleri, şirketler için % 60, işbirliği kuruluşları için % 75 oranında ve yıllık en fazla 200.000 ABD Dolarına kadar,
- Ekonomi Bakanlığı organizasyonunda organizatör kuruluşlarca düzenlenen sektörel ticaret heyeti ile alım heyeti programlarına ilişkin giderler % 50 oranında ve program başına 150.000 ABD Dolarına kadar, ürünlerinin yurt dışına yönelik olarak elektronik ortamda pazarlanabilmesi amacıyla Ekonomi Bakanlığı'nca uygun görülen ve nihai tüketiciye yönelik olmayan e-ticaret sitelerine üyelik giderleri şirketler için % 70 oranında ve yıllık en fazla 10.000 ABD Dolarına kadar destek sağlanmaktadır.<sup>47</sup>

<sup>47</sup>Ege İhracatçı Birlikleri, [http://www.egelihracatcilar.com/images/menu11-page/335%20NOTU\\_00000868.pdf](http://www.egelihracatcilar.com/images/menu11-page/335%20NOTU_00000868.pdf), (03.01.2013).

Uluslararası Nitelikteki Yurtiçi Fuarların Desteklenmesi için 45.000 USD'ye kadar, çevre maliyetlerinin desteklenmesi 25.000 USD'ye kadar, ar-ge yardımı 1.000.000 USD'ye kadar, istihdam yardımı yönetici ise 18.000 USD'ye kadar, eleman için 9.000 USD'ye kadar, yurtdışı fuarlarının desteklenmesi sektörel ise 15.000 USD'ye kadar, genel nitelikli fuarlar ise 10.000 USD'ye kadar, yurtdışı birim, marka ve tanıtım faaliyetleri 120.000 USD'ye kadar, uluslararası rekabetçiliğin geliştirilmesi 20.000 USD'ye kadar, tasarım desteği 300.000 USD'ye kadar, teknik müşavirlik şirketlerine sağlanacak destekler 80.000 USD'ye kadar, pazar araştırması ve pazara giriş desteği-ise 200.000 USD'ye kadar Ekonomi Bakanlığı'na desteklenmektedir.

#### **2.3.2.2. KOSGEB Yurtdışı İş Gezisi Desteği**

İşletmelerin, uluslararası işbirliklerini arttırmaları amacıyla organize edilen Yurt Dışı İş Gezisi katılımlarına destek verilmektedir.

Söz konusu destek; KOSGEB Hizmet Merkezleri, meslek kuruluşu veya Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği üyesi organizatör kuruluşlar tarafından düzenlenen Yurt Dışı İş Gezisi Programları'nda işletme temsilcilerinin; konaklama giderlerini, ulaşım giderlerini, yurt dışı iş gezisi programı ile ilgili diğer giderlerini (tercüme ve rehberlik hizmetleri, fuar giriş ücretleri, toplantı organizasyon giderleri) kapsamaktadır.

Destek kapsamına alınacak yurtdışı iş gezileri programı; meslek kuruluşları ile toplantı, işletmeler ile ikili görüşmeler, sanayi bölgesi, fabrika, teknopark gezileri, finans grupları vb. ile görüşmeler, yurt dışı fuar ziyareti faaliyetlerinden en az ikisini içermelidir.

İşletmelerin; işletmelerini ve ürün veya hizmetlerini ulusal ve uluslararası pazarlarda tanıtımları için gerçekleştirecekleri faaliyetlerine destek verilmektedir.

Broşür, ürün kataloğu giderleri, etiket baskılı tanıtım amaçlı CD giderlerini, yurtdışında yayınlanan/dağıtılan basılı yayınlara reklam verme giderlerini kapsamaktadır. Her bir destek unsuru için verilecek destek miktarı 5.000 TL'yi geçmemektedir. Tanıtım desteği, yurtiçi marka tescil belgesi sahibi olan işletmelere verilmektedir.

Yurt dışı iş gezisine katılacak işletme temsilcileri; işletme sahibi, ortağı veya çalışanı olmalıdır. Yurt dışı iş gezisinin düzenlenebilmesi için sektör farkı gözetilmeksizin en az on işletmenin katılımı gerekmektedir.

Her bir yurt dışı iş gezisi için işletme başına sağlanacak azami destek miktarı 2.000 TL'dir. Program süresince desteğin üst limiti 10.000 TL'dir. 1.000 TL'nin üzerinde vergi ve/veya SGK borcu bulunan işletmeye destek ödemesi yapılmamaktadır. Ancak işletme tarafından mahsup dilekçesi verilmesi halinde, söz konusu borç destek tutarından mahsup edilerek ilgili kuruluşun banka hesabına, varsa kalan tutar işletmenin banka hesabına destek ödemesi olarak aktarılmaktadır.

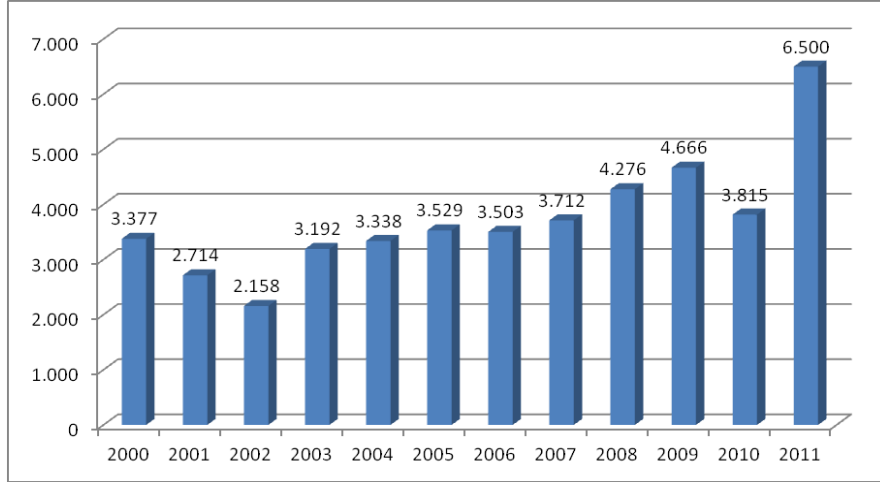
İşletmeden yurt dışı iş gezisi desteği başvuru formunu doldurması ve işletmenin SGK sigortalı hizmet listesini KOSGEB Hizmet Merkezi Müdürlüklerine iletilmesi istenmektedir. (Programa katılacak kişi/kişilerin işletme sahip ve ortakları olması durumunda bu belge eklenmeyecektir.) Firmalardan; “Yurt Dışı İş Gezisi Desteği Ödeme Talep Formu”, işletme tarafından destek kapsamında alınan hizmetlere ilişkin fatura/fatura yerine geçen belge, hizmet sağlayıcıya ödemelerin yapıldığını gösterir banka dekontu, (Yurtdışı konaklamalarda, ödemenin banka yoluyla yapılamaması durumunda konaklamanın yapıldığı yerden alınan fatura/fatura yerine geçen belge yeterlidir.), yurt dışı iş gezisine ilişkin olarak yurtdışına giriş-çıkış yapıldığını gösterir pasaport ilgili sayfalarının fotokopisi, yurt dışı iş gezisi sonuç raporu (bu belge kurum içi web sayfasından alınacaktır), işletmenin SGK borcu yoktur yazısı, işletmenin vergi borcu yoktur yazısı (Hizmet Merkezi Müdürlüğü tarafından sağlanacaktır), mahsup dilekçesi (SGK ve/veya vergi borcu bulunması halinde) istenmektedir.<sup>48</sup>

---

<sup>48</sup>Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, **Genel Destek Programı, Başvuru ve Ödeme Belgeleri Tablosu**, <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=7>, (11.04.2013).

### 2.3.3. EXİMBANK Destekleri

**Şekil 5:** EXİMBANK Kısa Vadeli İhracat Kredileri Yıllara Göre Dağılım



Kaynak: EXİMBANK, <http://www.eximbank.gov.tr/TR/belge/1-196/ulke-kredi-ve-garanti.html>, (08.01.2013).

Türk Eximbank, ihracatçıları, ihracata yönelik üretim yapan imalatçıları ve yurt dışında faaliyet gösteren girişimcileri kısa, orta-uzun vadeli nakdi ve gayri nakdi kredi programları ile desteklemektedir. Ayrıca, vadeli satış işlemlerini teşvik etmek ve bu yolla ihracat hacmini artırmak, yeni ve hedef pazarlara girilmesini kolaylaştırmak amacıyla vadeli ihracat alacaklarını iskonto etmektedir.<sup>49</sup> Kısa vadeli ihracat kredileri, orta-uzun vadeli ihracat kredileri, döviz kazandırıcı hizmetler kapsamındaki krediler, Türk EXİMBANK tarafından sunulmaktadır.

Kısa vadeli ihracat kredileri; reeskont kredisi, sevk öncesi ihracat kredileri, ihracata hazırlık kredileri, dış ticaret şirketleri ihracat kredisi, KOBİ ihracata hazırlık kredileri, sevk sonrası ihracat kredileri ve ihracata dönük üretim finansman kredisi olmak üzere sunulmaktadır.

<sup>49</sup> EXİMBANK, [http://www.eximbank.gov.tr/html\\_files/MENU-2.htm](http://www.eximbank.gov.tr/html_files/MENU-2.htm), (06.10.2010).

Orta ve uzun vadeli ihracat kredileri; ihracata yönelik işletme sermaye kredisi, ihracata yönelik yatırım kredisi, marka kredisi, ihracat finansmanı aracılık kredisi, Avrupa Yatırım Bankası kredisi, yurt dışı mağazalar yatırım kredisi, özelliikli ihracat kredisi, gemi inşa ve ihracatı finansman programıdır.

Döviz kazandırıcı hizmetler kapsamındaki krediler ise; turizm kredisi, uluslar arası nakliyat pazarlama kredisi, yurt dışı müteahhitlik hizmetleri teminat programı, yurt dışı müteahhitlik hizmetleri köprü kredisi, döviz kazandırıcı hizmetler kredisi ve yurt dışı fuar katılım kredisidir.

## 2.4. İŞ KURMA VE GİRİŞİMCİLİK DESTEKLERİ

Girişimciye işadamı, yönetici, patron, kendi işini kurmaya çalışan kişi ya da daima yeni ve riskli fikirleri gerçekleştirmeye çalışan öncü gibi kişiliklerin elbiseleri giydirilmektedir. Girişimci bunlardan hangisidir?

Ayrıca başkalarının baktığı ama göremediği fırsatları görüp, bunları birer iş fikrine dönüştürebilmesi veya risk alma yatkınlığı ön plana çıkmaktadır.<sup>50</sup>

Ancak buna rağmen iş kurma niyetindeki girişimcinin önündeki önemli engellerden biri aşması gereken bürokratik zorluklardır. Girişimcilerin işlerinin kolaylaştırılması için bürokratik işlemlerin kolaylaştırılarak mevzuatın anlaşılır ve basit bir hale getirilmesi gerekmektedir.

Finansal sorunlar ve sermaye yetersizliği, girişimcilerin çözmek zorunda oldukları sorunlar arasında ilk sırada yer almaktadır. Girişimciliğe başlamak için sermayesi olan ancak kuruluşlarından itibaren belli dönemlerde mali problemlerle karşılaşanlar da çoğunluktadır.

Girişimciliğin ekonomi için önemi; yeni firmalar kurularak ekonomiye üretim ve istihdam artışı getirmesi, yeni girişimlerin verimliliği arttırması, kişilik potansiyelini ortaya çıkarması, pazar ekonomisinin lokomotif olması ve tüketicilere sunulan hizmet yelpazesini genişletmesidir.<sup>51</sup>

---

<sup>50</sup> Tınaz Titiz, **Girişimcilik**, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1994, ss. 3-5.

<sup>51</sup> Yaşar Bülbül, **Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Özel Girişimciliğe Yönelik Devlet Politikaları**, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 2010-11, İstanbul, 2010, s. 19-21.

Yeni iş kurmayı düşünen girişimcilere yönelik kredi ve destek mekanizmaları oldukça sığdır. Yeni iş kuran bir firmaya bankalar bir bilanço yılını, hatta bazı bankalar ise iki bilanço yılını doldurmayanlara kredi vermeye yanaşmamaktadırlar. Bu nedenle girişimcilerin devlet tarafından desteklenmesi büyük önem taşımaktadır.

Girişimci noktasında Türkiye, dünya ortalamasının altındadır. Uluslararası girişimcilik endeksinde kullanılan “100 yetişkin içinde şirket kuran insanların sayısı” kriterlerine bakıldığında, Türkiye ilk otuz ülkenin gerisinde kalmış durumdadır. Türkiye’de her 100 yetişkin içinde şirket kuran sayısı 4,6’dır. Oysa bu sayı ABD’de 11,7, Güney Kore’de 15, Meksika’da 18,7’dir.<sup>52</sup>

Türk girişimcisi en çok “toptan ve perakende ticaret sektörüne” ilgi göstermektedir. TÜİK değerlendirmelerine göre; 2008 yılında 100 girişimciden 46’sı toptan ve perakende ticaret alanında faaliyette bulunurken, 17’sinin ulaştırma, depolama ve haberleşme, yaklaşık 12’sinin ise imalat sanayinde faaliyet gösterdiği saptanmıştır.

Bir girişimcinin yaşamsal döngüsünde en çok sıkıntı çektiği aşama başlangıç ve erken aşamadır. Bunun sebebi, sürdürülebilir ve yenilikçi bir iş planı yaratmanın ve bunu hayata geçirebilmenin riskli bir süreç olmasıdır. Bu aşamada girişimciler kendisini hem maddi hem de manevi anlamda destekleyecek araçlara ihtiyaç duyar. Bu araçlar genellikle melek yatırımcılar, girişim sermayeleri ve kamu destekleridir.<sup>53</sup>

#### **2.4.1. KOSGEB’in Girişimcilere Yönelik Destekleri**

KOSGEB, parlak fikirleri olan yeni girişimcilere iş olanakları sunmaktadır.

Girişimcilik Destek Programı; Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi, Yeni Girişimci Desteği ve İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Desteğinden oluşmaktadır.

Yeni girişimci desteğinden uygulamalı girişimcilik eğitimini tamamlayarak işini kuran girişimciler ve İŞGEM girişimcileri faydalanabilmektedir.

---

<sup>52</sup> Murat Yalçıntaş, **Çağımızda Girişimcilik**, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Dr. H. İbrahim Bodur Girişimcilik Uygulama ve Araştırma Merkezi, Cilt 5, Sayı 1, Haziran 2010, s. 93.

<sup>53</sup> İpek Beril Benli, **Türkiye’de Başlangıç Aşamasındaki Girişimcilere Verilen Finansal Desteklerin Etkinliği**, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, Değerlendirme Notu, Aralık 2012, <http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1242/Ipek+Beril+Benli>.

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi, dört ana modülden oluşan 70 saatlik eğitim ve atölye çalışmasından oluşan eğitim programını kapsamaktadır. Eğitimler yaklaşık 1-1,5 ay sürmektedir.

Destek, toplam 30.000 TL geri ödemesiz ve 70.000 TL geri ödemeli destekten meydana gelmektedir.

Girişimcinin bu destekten faydalanabilmesi için; Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi tamamlayarak katılım belgesi alması gerekmektedir. Girişimci belgesini aldıktan sonra işletmesini kurarak hazırlayacağı İş Planı ile KOSGEB Hizmet Merkezlerine Yeni Girişimci Desteği için başvuru yapabilmektedir.

Destek ödemeleri, işletmenin talep ettiği destek kapsamında, yapmış olduğu harcamalara ilişkin fatura, fatura yerine geçen belge tutarının ödendiğini gösterir banka dekontu, tahsilat, makbuz, vb. belgeleri KOSGEB Hizmet Merkezine ibrazından sonra, ödemeye esas tutar üzerinden işletmeye ödeme yapılmaktadır.

Uygulamalı eğitim ile girişimcilik özelliklerinin sınanması, iş fikri egzersizleri yapılması ve iş planı hazırlanması gerçekleşmektedir.

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri; KOSGEB veya diğer kurum ve kuruluşlar (üniversite, İŞKUR, meslek kuruluşu, belediye, v.b.) tarafından düzenlenebilmektedir. Eğitimler, genel ve özel hedef grupları (gençler, kadınlar, dezavantajlı gruplar) için düzenlenmekte ve eğitimlerden ücret alınmamaktadır.

Eğitim dört ana modülden oluşmaktadır:

- Girişimcilik özelliklerinin sınanması, iş fikri geliştirme ve yaratıcılık egzersizleri,
- İş planı kavramı ve öğeleri, (pazar araştırma, pazarlama planı, üretim planı, yönetim planı, finansal plan)
- İş planı öğelerinin pekiştirilmesine yönelik atölye çalışmaları,
- İş planının yazılması ve sunumunda dikkat edilecek hususlar.

Eğitim ana modüllerine % 80 oranında devam eden katılımcılar katılım belgesi almaya hak kazanmaktadır.

Ayrıca İŞKUR aracılığı ile de girişimcilik eğitimleri verilmektedir. Verilen eğitimlerin ön şartı işsiz olmak, yani İŞKUR'a kayıtlı olmaktır. İŞKUR'a ve Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerine başvurular İŞKUR İl Müdürlüklerine yapılmaktadır.

Eğitim ile ilgili ayrıntılı bilgiler (ne zaman başlayacağı, eğitim saatleri vb.) İŞKUR İl Müdürlüklerinden alınabilmektedir.

Yeni Girişimci Desteği kapsamında; İşletme Kuruluş Desteği verilmektedir.

Geri ödemesiz olan bu desteğin üst limiti 3.000 TL olup, işletme kuruluş giderlerini (ücretler, hizmet bedelleri, harçlar vb.) kapsamaktadır.

İşletme kuruluş aşaması noter masrafları (iş ana sözleşmesinin hazırlanması ve onaylanması, işletme müdürü imza sirküleri/imza beyanı, defterlerin tasdik ettirilmesi), işletmenin ticaret/esnaf sicil kaydının yapılması, işletmenin sicil gazetesinde ilanı, fatura, irsaliye ve gider pusulası belgelerinin basımı ve tasdiki, ilgili odalara kayıt yaptırılması, işyeri açma ve çalışma izin ve ruhsatlarının alınması, yazar kasa alımı, mali müşavir ve muhasebeci ücreti (Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir Ücretlerinin Esasları Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca hazırlanan ve her yıl yayımlanan asgari ücret tarifesindeki tutar),

Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat ve Ofis Donanım Desteğin başlangıç tarihinden itibaren 12 ay içinde satın alınacak makine, teçhizat ve ofis donanımları için geri ödemesiz olarak verilen bu desteğin üst limiti 15.000 TL'dir.

Destek kapsamında satın alınan makine-teçhizat yeni veya ilk kullanıcı için düzenlenen satış faturası tarihi itibarıyla en fazla üç yaşında olabilir.

İşletme Giderleri Desteği'nin başlangıç tarihinden itibaren 24 ay içinde gerçekleşen işletme giderlerine yönelik geri ödemesiz olarak verilen desteğin üst limiti her ay için 1.000 TL olmak üzere toplam 12.000 TL'dir.

Aşağıda belirtilen maddeler işletme gideri olarak sayılmaktadır:

- ✚ Personel net ücretleri (yeni istihdam şartı aranmaz, asgari geçim indirimi net ücrete dahil edilmez),
- ✚ İşyeri kirası (stopaj ve ortak giderler hariç), elektrik, su, ısıtma, telekomünikasyon, işyerinde ürün/hizmet üretim amaçlı kullanılan makine ve teçhizata ait yakıt giderleri.

İşletme sahipleri, ortakları ile bunların eşi, annesi, babası, kardeşi veya çocuğuna ödenen ücretler personel giderleri desteği kapsamında değildir.

Sabit yatırım desteğinin başlangıç tarihinden itibaren 24 ay içinde satın alınacak, makine ve teçhizat için banka teminat mektubu karşılığı geri ödemeli olarak verilen bu desteğin üst limiti 70.000 TL'dir.

**Tablo 17: KOSGEB Yeni Girişimci Desteği Destek Unsurları**

| DESTEK UNSURU                                                    |               | ÜST LİMİT (TL) | DESTEK ORANI (%) (1. ve 2. Bölge)* | DESTEK ORANI (%) (3., 4., 5. ve 6. Bölge)* |
|------------------------------------------------------------------|---------------|----------------|------------------------------------|--------------------------------------------|
| İşletme Kuruluş Desteği                                          |               | 3.000          |                                    |                                            |
| Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Ofis Donanım ve Yazılım Desteği | Geri ödemesiz | 15.000         | 60                                 | 70                                         |
| İşletme Giderleri Desteği                                        |               | 12.000         | (Kadın veya engelli girişimci:70)  | (Kadın veya özürlü girişimci:80)           |
| Sabit Yatırım Desteği                                            | Geri Ödemeli  | 70.000         |                                    |                                            |

Kaynak: KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr>, (27.11.2012).

**Tablo 18: İş Geliştirme Merkezi Desteği Destek Unsurları**

| DESTEK UNSURU         |               | ÜST LİMİT (TL) | DESTEK ORANI (%) (1. ve 2. Bölge)* | DESTEK ORANI (%) (3., 4., 5., 6. Bölge)* |
|-----------------------|---------------|----------------|------------------------------------|------------------------------------------|
| İŞGEM Kuruluş Desteği |               | 750.000        |                                    |                                          |
| Bina tadilatı         |               | 600.000        |                                    |                                          |
| Mobilya Donanım       |               | 125.000        | 60                                 | 70                                       |
| İŞGEM Yönetim         |               | 25.000         |                                    |                                          |
| İŞGEM İşletme Desteği | Geri ödemesiz | 100.000        |                                    |                                          |
| Personel              |               | 30.000         | 60                                 | 70                                       |
| Eğitim, Danışmanlık   |               | 50.000         |                                    |                                          |
| Küçük tadilat         |               | 20.000         |                                    |                                          |

Kaynak: KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr>, (27.07.2012).

\* Yatırım Teşvik Uygulamalarında Bölgeler

İŞGEM, bünyesinde barındırdığı işletmelere, işletme geliştirme danışmanlığı, uygun koşullarda iş yeri mekânı, ortak ofis ekipmanı, ofis hizmetleri gibi hizmetler sunmaktadır. İŞGEM'lerin kuruluş başvurusu; belediyeler, üniversiteler, özel idareler, kalkınma birlikleri, meslek kuruluşları ve kar amacı güzetmeyen kooperatifler tarafından münferiden veya birlikte yapılabilmektedir.

#### **2.4.2. TÜBİTAK Destekleri**

Girişimcilik Destek Programları başlığı altında 1512 Bireysel Girişimcilik Aşamalı Destek Programı, 2238 Girişimcilik ve Yenilikçilik Yarışmaları Programı, 2239 Girişimcilik ve Yenilikçilik Eğitim ve Araştırma Faaliyetlerini Destekleme Programı ve 2240 Girişimcilik ve Yenilikçilik Etkinliklerini Destekleme Programı sunulmaktadır.

278 sayılı TÜBİTAK Kurulması Hakkında Kanun'da yapılan değişiklikle TÜBİTAK'a girişim şirketleri kurma ve ortak olmanın yanı sıra kuluçka merkezi, teknoloji merkezi, teknoloji transfer ofisleri, proje geliştirme ve bilim parkları kurma yetkisi verilmiştir. Ayrıca TÜBİTAK destek programları oluşturma, iş birliği ağları, kümelenme faaliyetleri, fuar ve yarışma etkinlikleri düzenleme gibi önemli yetkilere sahip olmuştur.

TÜBİTAK'ın TEYDEB kapsamında oluşturduğu 1512 Bireysel Girişimcilik Aşamalı Destek Programı ve 1513 Teknoloji Transfer Ofisleri Destekleme Programı değişen mevzuatla gelen yeni uygulamalardır. 1512 desteğiyle, iş planı başvurusu kabul edilen firmalara geliştirecekleri ürünün fikir aşamasından pazara açılmasına kadar ihtiyaç duyduğu; eğitim-danışmanlık desteği ve teknogirişim sermaye desteği verilmekte, prototip fizibilitesini ve teknolojik doğrulamasına katkıda bulunmaktadır. 1512 programına örgün öğrenim veren üniversitelerin herhangi bir lisans programından bir yıl içinde mezun olabilecek öğrenci, yüksek lisans veya doktora öğrencisi ya da lisans, yüksek lisans veya doktora derecelerinden birini başvuru tarihinden en çok 5 yıl önce almış girişimciler başvurabilmektedir.

1513 programıyla ise üniversite-sanayi işbirliğini ve ar-ge faaliyetlerinin korunarak geliştirilmesi adına Teknoloji Transfer Ofisleri'nin desteklenmesi amaçlanmıştır.

**Tablo 19:** TÜBİTAK 1513 Programı Destek Oranları

| Destek süresi  | 5 yıl                             | + 5 yıl                           |
|----------------|-----------------------------------|-----------------------------------|
| Destek Miktarı | Üst limiti yıllık<br>1.000.000 TL | Üst limiti yıllık<br>1.000.000 TL |
| Destek Oranı   | %80                               | %60                               |

Kaynak: Akser Duran, TÜBİTAK Özel Sektöre Yönelik Ar-Ge ve Yenilik Destek Programları Sunumu, 18.01.2013.

#### **2.4.3. Halk Bankası'nın Girişimcilere Yönelik Desteği**

Halk Bankası, girişimciliği teşvik etmek, istihdamı arttırmak ve girişimci ruhuna sahip kadınların ekonomik hayata katılmalarını desteklenmek amacıyla “Kadın Girişimcilere İlk Adım Kredisini” çıkarmıştır.

Kredi Garanti Fonu işbirliği ile verilen kredi, başvuru tarihi itibarıyla, ilk defa iş kurmak isteyen veya 1 yılı aşmamak üzere ticari faaliyette bulunan kadın girişimcileri kapsamaktadır. Kullanılacak kredilerde kadın girişimcinin mal/hizmet üretimine veya ticaret, hizmet konularında faaliyet göstermesi ön şart olarak aranmaktadır.

Tercihe göre aylık eşit taksitli ya da dönemsel taksitli olarak verilecek kredi, 6 ay ile 1 yıl arasında ödemesiz dönem ve azami 60 ay vade imkanı sunmaktadır.

Kredi limitleri kadın girişimcinin eğitim ve tecrübesine göre belirlenecek olup, azami limit 95.000 TL ile sınırlıdır. 1 yıllık “Kritik Hastalık Sigortası”nın hediye edileceği krediye son başvuru tarihi ise 31.12.2013’dür.<sup>54</sup>

#### 2.4.4. Melek Yatırımcılara Verilen Destekler

Melek yatırımcılar risk ve büyüme potansiyeli içeren projelere sahip ancak finansman ihtiyacı olan girişimcilere, sermaye sağlayan, yatırım yapan, tecrübelerini aktaran özel bir yatırımcı tipidir. Melek yatırımcılar, girişimciye sadece para vermezler, aynı zamanda tecrübe ve ilişki ağlarını da paylaşırlar.

Melek yatırımcılar sermayesi kısıtlı veya hiç olmayan girişimcilere sermayeleri karşılığında işlerine ortak olmakta ve onlara destek çıkmaktadır. Kendi işini kurmak isteyen girişimcilerin desteklenmesi ve gerekli finansman kaynaklarına ulaşmaları için, melek yatırımcıların varlığı çok önemlidir. Bu sayede hem melek yatırımcılar hem de girişimciler kazanmaktadır.

Ayrıca uluslararası şubelere tanıtılma fırsatı, global fonlara ve kaynaklara erişebilme, tüm sektörlerden girişimcilere açık olma, kaliteli yatırımcılara sunulma, eğitim programları ve mentorluk (kılavuzluk) desteğini de melek yatırımcılar almaktadır.<sup>55</sup>

Yeni yasal düzenlemeler, melek yatırımcılara önemli avantajlar sunmaktadır.

Melek yatırımcılara ilişkin düzenlemeleri de içeren 6322 sayılı kanun 15 Haziran 2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Melek yatırımlara % 75 vergi teşviki gelmiştir. Böylece Türkiye Dünyada en cazip melek yatırım teşvik sistemine sahip ülkelerden birisi haline gelmiştir.

---

<sup>54</sup>Halkbank, **Kadın Girişimcilere İlk Adım Kredisi Halkbank’tan...**, [http://www.halkbank.com.tr/articles/detail/detail8.asp?id=4314&prev\\_place=](http://www.halkbank.com.tr/articles/detail/detail8.asp?id=4314&prev_place=), (14.01.2013).

<sup>55</sup> Keiretsu Forum İstanbul, **Girişimcilerin Kazancı**, <http://keiretsuforum.com.tr/tr/?/girisimcilerin-kazanci>, (05.02.2013).

## 2.5. DİĞER DESTEKLER

Firmalara verilen ve belli bir sınıflandırma altında yer almayan destekler, Diğer Destekler başlığı altında değerlendirilmiştir.

### 2.5.1. KOSGEB KOBİ Proje Destek Programı

KOBİ Proje Destek Programı ile; KOBİ'lerde proje kültürü ve bilincinin oluşturulması ve işletmelerin proje yapabilme kapasitelerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Program süresi 3 yıl, proje süresi 6-24 ay (+12ay), destek üst limiti 150.000 TL, destek oranı 1. ve 2. Bölgelerde % 50, 3., 4., 5. ve 6. Bölgelerde ise % 60'dır.<sup>56</sup>

İşletmelerin; üretim, yönetim-organizasyon, pazarlama, dış ticaret, insan kaynakları, mali işler ve finans, bilgi yönetimi ve bunlarla ilişkili alanlarda sunacakları projeler desteklenmektedir.

Arsa, bina, inşaat, tadilat, tefrişat ve benzeri, taşıt aracı, vergi, resim ve harçlar, sosyal güvenlik primleri, haberleşme giderleri, proje ile ilgili olmayan personel giderleri, enerji ve su giderleri, kira giderleri, finansman giderleri, proje ile ilişkilendirilmemiş diğer maliyetler destek kapsamında değildir.<sup>57</sup>

### 2.5.2. KOSGEB Tematik Proje Destek Programı

Bu program ile KOBİ'lerin kendi işletmelerini geliştirmeleri ve meslek kuruluşları tarafından KOBİ'lerin geliştirilmesi amacıyla daha fazla proje hazırlamalarının teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.

---

<sup>56</sup> 19/06/2012 tarihli ve 28328 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı.

<sup>57</sup> Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=4>. (23.12.2012).

**Tablo 20:** Tematik Proje Destek Programı Destek Unsurları

|                        | Çağrı Esaslı Tematik Program       | Meslek Kuruluşu Proje Destek Programı                 |
|------------------------|------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| Başvuru Yapabilecekler | KOBİ'ler ve Meslek Kuruluşları     | Meslek Kuruluşları                                    |
| Program Süresi         | Proje Teklif Çağrısında Belirlenir | 3 Yıl                                                 |
| Proje Süresi           |                                    | 24 Ay (+12 Ay)                                        |
| Destek Oranı           |                                    | 1. ve 2. Bölgede %50<br>3., 4., 5. ve 6. Bölgede % 60 |
| Destek Ödemesi         |                                    | Geri Ödemesiz                                         |
| Destek Üst Limiti      |                                    | 150.000 TL                                            |

Kaynak: KOSGEB, <http://www.kosgeb.gov.tr>, (23.12.2012).

Proje kapsamında; personel ücretleri ve seyahat giderleri, makine-ekipman, yazılım ve donanım alımı veya kiralanması giderleri (azami % 25), sarf malzemesi giderleri, hizmet alım giderleri, genel idari giderler desteklenmektedir. (azami % 10).

### 2.5.3. KOSGEB İşbirliği - Güçbirliği Destek Programı

KOBİ'lerin ortak sorunlarına ortak çözümler üretilmesi amacıyla İşbirliği - Güçbirliği Destek Programı oluşturulmuştur. KOBİ'lerin rekabet gücü zayıflığı, finansman, vb. olmak üzere tek başlarına çözümünde zorlandıkları birçok soruna çözüm bulunması hedeflenmektedir.

Her bir ortaklık modelinde en az 5 işletmenin bir araya gelmesi şartı aranmaktadır.

- Hammadde, ara mamul, mamul, lojistik ve diğer hizmetleri daha hızlı ve ucuz temin edebilmeleri amacıyla ortak tedarik,
- Müşteri istekleri ve pazarın talebi doğrultusunda ürün ve hizmet geliştirmeleri, ürettikleri ürün ve hizmetleri yeni pazarlara sunmaları amacıyla ortak tasarım,
- Ürün ve hizmet kalitelerini yükseltmek ulusal ve uluslararası pazar paylarını artırmak, marka imajı oluşturmak, uluslar arası pazarın ihtiyaçlarına cevap vermeleri amacıyla ortak pazarlama,
- Ürün ve hizmet standartlarını geliştirmeleri amacıyla ortak laboratuvar,

- Üretim ve hizmet kapasitelerini, çeşitlerini, verimliliğini ve kalitelerini artırmak amacıyla ortak imalat ve hizmet sunumu konularında sunacakları projeler desteklenmektedir.<sup>58</sup>

Program süresi 3 yıl, proje süresi 6-24 ay (+ 12 ay), destek üst limiti 250.000 TL (Geri Ödemesiz), 500.000 TL (Geri Ödemeli), destek oranı ise 1. ve 2. Bölge için % 50, 3., 4., 5. ve 6. Bölgeler için % 60'dır.

#### **2.5.4. KOSGEB Tanıtım Desteği**

Bu destek; Tanıtım Desteği, Yurtiçi Marka Tescil Belgesi sahibi olan işletmelere verilmektedir. Broşür, ürün katalogu, etiket baskılı CD, yurtdışında yayınlanan veya dağıtılan yayınlara reklam verme giderlerinin her biri için destek üst limiti 5.000 TL, program süresince desteğin üst limiti 15.000 TL'dir.

#### **2.5.5. KOSGEB Eşleştirme Desteği**

KOSGEB tarafından onaylanan yurt dışındaki Eşleştirme Merkezleri ve bunlara ait hizmet bedeli listesi KOSGEB'in [www.kosgeb.gov.tr](http://www.kosgeb.gov.tr) internet adresinde yayınlanmaktadır. İşletmelerin yurtdışındaki Eşleştirme Merkezlerinden alacağı; danışmanlık hizmetleri, organizasyonel hizmetler ve daimi sergi alanı hizmetleri destek kapsamındadır. Program süresince desteğin üst limiti 15.000 TL'dir.

#### **2.5.6. KOSGEB Enerji Verimliliği Desteği**

İşletmelerin enerji verimliliği kapsamında alacakları etüt, danışmanlık ve eğitim hizmetlerine destek verilmektedir.

Destek üst limitleri Ton Eşdeğer Petrol (TEP) aralığına göre; Ön Etüt, Detaylı Etüt, Verimlilik Arttırıcı Proje (VAP) için Danışmanlık, Enerji Yöneticisi Eğitimleri için destek üst limiti 30.000 TL'dir.

---

<sup>58</sup> Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, **KOSGEB İşbirliği, Güçbirliği Destek Programı**, <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=5>, (15.12.2012).

### **2.5.7. KOSGEB Tasarım Desteği**

İşletmelerin ürün tasarımı için satın alacakları tasarım hizmetlerine ilişkin giderlerine destek verilmektedir. Ürün tasarımının Patent Belgesi, Faydalı Model Belgesi, Endüstriyel Tasarım Tescil Belgesi veya Entegre Devre Topografyaları Tescil Belgesi alımı ile sonuçlanmış olması şarttır. Program süresince desteğin üst limiti 15.000 TL'dir.

### **2.5.8. KOSGEB Sınai Mülkiyet Hakları Desteği**

Türk Patent Enstitüsü (TPE) veya muadili yurt dışı kurum/kuruluşlardan; Patent, Faydalı Model Belgesi, Endüstriyel Tasarım Tescili Belgesi ve Entegre Devre Topografyaları Tescil Belgesi için yaptığı giderler ile Patent Vekili giderleri ile, Türk Patent Enstitüsü (TPE) muadili yurt dışı kurum/kuruluşlardan alacakları Marka Tescil Belgeleri için yaptığı giderler ile Marka Vekili giderlerine destek verilmektedir.

Yurt Dışı Marka Tescil Belgesi Desteğine, Yurt İçi Marka Tescil Belgesi sahibi işletmeler başvurabilmektedir. Program süresince desteğin üst limiti 20.000 TL'dir.

### **2.5.9. KOSGEB Belgelendirme Desteği**

İşletmelerin, TÜRKAK (Türk Akreditasyon Kurumu) tarafından akredite edilmiş kuruluşlardan akredite oldukları konularda alacakları ürün, sistem, personel, laboratuvar akreditasyon belgelerine ilişkin giderlerine destek verilmektedir.

Bu destek, ilgili kuruma belge alımı için yapılan başvuru ve yapılan ödemelerin tarihlerine bakılmaksızın programın geçerlilik süresi içinde alınan belgeler için verilmektedir.

Daha önce herhangi bir konuda belge almış olan işletmelere aynı belge konusunda destek sağlanmaz. Ayrıca belge yenilemeye de destek verilmemektedir.

Her bir belge için destek üst limiti 2.500 TL, program süresince destek üst limiti ise 10.000 TL'dir.

#### **2.5.10. KOSGEB Bağımsız Denetim Desteği**

İşletmelerin, SPK tarafından bağımsız denetimle yetkilendirilen kuruluşlardan aldıkları bağımsız denetim hizmeti giderlerine bağımsız denetim raporunun olumlu ya da şartlı görüş içermesi durumunda destek verilmektedir. Program süresince destek üst limiti 10.000 TL'dir.

#### **2.5.11. KOSGEB Test, Analiz ve Kalibrasyon Desteği**

İşletmelerin, kamu kuruluşları ve üniversitelerce kurulmuş laboratuarlardan alacakları test, analiz, kontrol-muayene ve kalibrasyon hizmetleri ile yurt içi ve yurt dışı laboratuarlarda akredite olunan test, analiz, kontrol-muayene ve kalibrasyon konularında (KOSGEB laboratuvarları hariç) alacakları hizmet giderlerine destek verilmektedir.

Test, analiz, kontrol-muayene ve kalibrasyon hizmetine tabi tutulacak ürün, malzeme, parça ve numunelerin; sevk, sigorta ve benzeri giderleri ve bu hizmetlerin işletme tesislerinde yapılması halinde hizmeti veren personelin; konaklama, ulaşım ve iâşe giderleri destek kapsamı dışındadır. Program süresince destek üst limiti 20.000 TL'dir.

#### **2.5.12. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Verilen Destekler**

OSB'lerin amaç ve hedefleri;

- Sanayinin disipline edilmesi,
- Şehrin planlı gelişmesine katkıda bulunulması,
- Birbirini tamamlayıcı ve birbirinin yan ürününü teşvik eden sanayicilerin bir arada ve bir program dahilinde üretim yapmalarıyla, üretimde verimliliğin ve kar artışının sağlanması,
- Sanayinin az gelişmiş bölgelerde yaygınlaştırılması,

- Tarım alanlarının sanayide kullanılmasının disipline edilmesi,
- Sağlıklı, ucuz, güvenilir bir altyapı ve ortak sosyal tesisler kurulması,
- Müşterek arıtma tesisleri ile çevre kirliliğinin önlenmesi,
- Bölgelerin devlet gözetiminde, kendi organlarınca yönetiminin sağlanması

olarak belirlenmiştir.<sup>59</sup>

**Tablo 21:** OSB'lere Tanınan Vergi Muafiyetleri

| VERGİ TÜRÜ                                           | OSB TÜZEL KİŞİLİĞİ                                                                                                                                     | OSB'LERDE YER ALAN İŞLETMELER                                                                                                                                               | AÇIKLAMA                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Emlak Vergisi</b>                                 | <b>Muaf</b><br>(İnşaat bitim tarihini takip eden Bütçe yılından itibaren <b>5 yıl</b> )                                                                | <b>Muaf</b><br>(İnşaat bitim tarihini takip eden Bütçe yılından itibaren <b>5 yıl</b> )                                                                                     | 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 5. maddesine 3365 sayılı Kanunla eklenen (f) fıkrası                                                                                                |
| <b>Atıksu Bedeli</b>                                 | <b>Muaf</b><br>(Merkezi Atıksu Arıtma Tesisi İşleten Bölgeler)                                                                                         | <b>Muaf</b><br>(Merkezi Atıksu Arıtma tesisi işleten bölgelerdeki işletmeler)<br><br><b>Muaf değil</b><br>(Merkezi Atıksu Arıtma tesisi işletmeyen bölgelerdeki işletmeler) | 4562 sayılı OSB Kanununun 21. maddesi                                                                                                                                                   |
| <b>Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi</b>          | <b>Muaf</b><br>(OSB'nin kendi binalarının tüketeceği elektrik ve havagazı için)                                                                        | <b>Muaf Değil</b>                                                                                                                                                           | 4562 sayılı OSB Kanunu ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu                                                                                                                         |
| <b>KDV</b>                                           | <b>Muaf</b><br>( <b>Arsa ve işyeri teslimleri</b> )<br>(Arsa ve işyeri dışındaki teslimleri ile bölge dışındaki arsa ve işyeri teslimleri KDV'ye tabi) | <b>Muaf Değil</b><br>(Teşvik Belgesi Kapsamında yapılacak makine ve teçhizat teslimleri KDV'den muafır)                                                                     | 3065 sayılı KDV Kanunun 17/4. maddesi (k) bendi                                                                                                                                         |
| <b>Bina İnşaat Harcı ve Yapı Kullanma İzni Harcı</b> | <b>Muaf</b>                                                                                                                                            | <b>Muaf</b>                                                                                                                                                                 | 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 80. maddesi                                                                                                                                    |
| <b>Kurumlar Vergisi</b>                              | <b>Muaf</b><br>(OSB'nin esas faaliyetleri dışındaki faaliyetleri nedeniyle elde edeceği gelirleri kurumlar vergisine tabidir)                          | <b>Muaf Değil</b>                                                                                                                                                           | 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunun 4. maddesinin (n) bendi                                                                                                                            |
| <b>Çevre Temizlik Vergisi</b>                        | <b>Muaf</b><br>(Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ancak belediyelerin çevre temizlik                                                | <b>Muaf</b><br>(Belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanmayan işletmeler )                                                                                      | 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun mükerrer 44. maddesi, (25/12/2003 – 5035 Sayılı Kanunun 41. md.) 10.01.2004 tarih 25342 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 30 seri nolu Belediye |

<sup>59</sup> T.C. Bilim, Teknoloji ve Sanayi Bakanlığı, **Organize Sanayi Bölgeleri Hizmetleri**, <http://www.sanayi.gov.tr/ServiceDetails.aspx?dataID=180&catID=320&lng=tr>, (18.01.2013).

|                                    |                                       |             |                                                    |
|------------------------------------|---------------------------------------|-------------|----------------------------------------------------|
|                                    | hizmetlerinden yararlanmayan OSB'ler) |             | Gelirleri Kanunu Genel tebliği I. Bölüm            |
| <b>Tevhid ve İfraz İşlem Harcı</b> | <b>Muaf</b>                           | <b>Muaf</b> | 492 sayılı Harçlar Kanununun 59. maddesi (n) bendi |

Kaynak: T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, [www.sanayi.gov.tr](http://www.sanayi.gov.tr), (23.01.2013).

### 2.5.13. Serbest Bölgelerde Yer Almanın Avantajları

Serbest bölgelerde yer almanın birçok avantajı bulunmaktadır. Bunlar;

- Üretici kullanıcılar için vergi avantajları,
- Orta-uzun vadede geleceği planlayabilme imkanı,
- Kar transferi imkanı,
- Ticaret kolaylığı fırsatı,
- Gümrük vergisi prosedüründen arındırılmış ticari faaliyet imkanı,
- AB ve Gümrük Birliği kriterlerinin gerektirdiği serbest dolaşım belgelerinin temini imkânı,
- Eşitlik prensibi,
- Zaman kısıtlaması bulunmaması,
- Pazar ihtiyaçlarına ve şartlarına göre serbestçe belirlenecek ticari faaliyet imkânı,
- Gerçekçi bir enflasyon muhasebesi imkanı,
- Yerli ve yabancı tüm pazarlara erişim,
- Azaltılmış bürokratik prosedür ve dinamik işletme yönetimi,
- Stratejik avantaj,
- Her türlü ticari ve sınai faaliyete uygun ve ucuz altyapı imkânı,
- Tedarik zinciri imkânlarından yararlanma kolaylığıdır.<sup>60</sup>

<sup>60</sup>T.C. Ekonomi Bakanlığı, **Serbest Bölgelerimizin Sunduğu Avantajlar**, <http://www.ekonomi.gov.tr/upload/DA8B234A-D8D3-8566-45200A489EA13E64/Avantajlar.pdf>, (26.07.2012).

#### **2.5.14. ABİGEM'in Firmalara Sunduğu Destekler**

Profesyonel eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunarak KOBİ'lerin rekabet seviyelerini ulusal ve uluslararası piyasalarda artırmalarına ve potansiyellerini geliştirilmelerine yardımcı olan ABİGEM'ler, KOBİ'lerin iş geliştirme hizmetlerini alabilecekleri bir numaralı temas noktası olmayı amaçlamaktadır.

## **ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**

### **TÜRKİYE’DE FİRMALARA VERİLEN FİNANSAL DESTEKLERE**

### **ÖRNEK: İZMİR EKONOMİSİ**

#### **3.1. İZMİR’İN EKONOMİK PROFİLİ**

Dubai, New York, Barcelona, Londra, Dünyanın en büyük ekonomilerinin marka şehirleridir.

Bu tip metropol şehirlerin tek bir alanda gelişmedikleri, hemen hemen birçok sektörde Dünyanın zirvesine tırmandıkları görülmektedir.

Mega şehirler bir yana küçük popülasyona sahip Santorini, Hawaii, Monte Carlo, Dubrovnik sınırlarının çok ötesinde bir ekonomik değere erişmişlerdir.

Bu nedenle İzmir sınırları içerisinde bulunan Alaçatı, Şirince, Birgi gibi geleneksel mimariyi ve dokuyu günümüze en güzel biçimde taşıyan yerleşimlerimizin değerlerinin katlanarak artması, İzmir ekonomisini daha da büyütecektir.

Kentler genel anlamda belli sektörler ile ülke ekonomisinde ön plana çıkmaktadır. İzmir ise ticaret, sanayi, tarım gibi ana sektörlerin yanı sıra turizm, ulaştırma, enerji, eğitim gibi daha birçok alanda Türkiye ekonomisine yön vermekte olup, çok sektörlü yapısıyla dikkat çekmektedir.

İzmir sanayisinde petro kimya, demir-çelik, tekstil, otomotiv, gıda ve içecek imalatı, tütün ve toprağa dayalı ürünler ön plana çıkmaktadır.

İzmir ticaret hayatında ise; gıda, inşaat, tekstil-konfeksiyon, ağaç-mobilya, kimya-plastik ve tarım ürünlerinin ticareti yaygın bir şekilde gözlenmektedir.

Tarımda pamuk, üzüm, zeytin, zeytinyağı, baharat, incir, tütün, balık, yaş-kuru meyve ve sebze, hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve hayvansal yan ürünler üretimi ve ticareti yaygındır. İzmir organik tarım konusunda Türkiye’de en fazla bilgi birikimine sahip kentlerin başında gelmektedir. 2010 yılında organik olarak üretilen 212 üründen 119 çeşidi İzmir’de üretilmektedir.

İzmir'in geleneksel ihracat kalemleri; tarımsal ürünler, gıda, tekstil, hazır giyim, motorlu araçlar, demir ve çelik, pamuk, incir, üzüm, tütün, zeytin ve zeytin yağı gibi dünyaca tanınan yerel ürünlerdir.

Metropol ilçelerin dışında kalan ilçelerde ağırlık tarım sektöründe, kıyıda yer alan ilçelerde ise ağırlık turizm sektöründedir.

İzmir; yat turizmden kültür turizmine, inanç turizminden kruvaziyer turizmine kadar hemen hemen her çeşit turizm olanaklarına sahiptir.

İzmir'de ekonomiye katkıları açısından sırasıyla hizmet, sanayi ve tarım sektörleri sıralanmaktadır. Geçmiş yıllarla kıyaslandığında; tarım sektörünün İzmir ekonomisi içerisindeki payının azaldığı, sanayinin payının ise fazla bir değişim göstermediği ortaya çıkmaktadır. Hizmetler sektörü ise, payını arttırmaktadır.

İzmir'de rüzgar, güneş ve jeotermal gibi temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklardan yararlanma imkanı bulunmaktadır.

Ege Denizi'nde yer alan Yunan Adaları ile (Sakız, Midilli, Sisam, vb...) ticari fırsatlar söz konusudur.

İzmir'de 2012 yılında tahsil edilen brüt vergi tahsilatı 34,6 milyar TL'dir.

İzmir'de 2012 itibariyle 1.800 adet uluslararası sermayeli şirket faaliyette bulunmaktadır.

İzmir'deki banka mevduatları, banka kredileri ve banka şubelerinin sayısı her geçen gün artmaktadır. İzmir'de, 2012 yılında BDDK verilerine göre toplam banka mevduatları 41,7 milyar TL, kullanılan krediler 45,9 milyar TL'ye ulaşmıştır. Banka şube sayısı ise 772 olup, bu veride İzmir Türkiye genelinde üçüncü sırada yer almaktadır.

BDDK verilerine göre 2012 yılında İzmir'de verilen sektörel kredi tutarları değerlendirildiğinde; 2 Milyar TL gıda, meşrubat ve tütün sektörüne, 1,3 Milyar TL inşaat sektörüne, 1,4 Milyar TL metal ve işlenmiş maden sektörüne, 31,4 Milyon TL finansal kuruluşlara, 889 Milyon TL tekstil ve tekstil ürünlerine, 2,9 Milyar TL toptan ticaret ve komisyonculuk sektörüne, 323 Milyon TL turizm sektörüne, 2,5 Milyar TL ziraat ve balıkçılık sektörüne, 1,4 Milyar TL enerji sektörüne, 680 Milyon TL denizcilik sektörüne nakdi kredi verilmiştir.

İzmir, 2012 yılı itibariyle sektörlere göre Türkiye’de ziraat ve balıkçılık sektöründe aldığı kredi miktarıyla Türkiye’de birinci, gıda, meşrubat ve tütün sektöründe aldığı kredi miktarıyla ise Türkiye genelinde ikinci olmuştur. 2012 yılı BDDK verilerine göre İzmir, kişi başına 11.179 TL’lik nakdi kredi oranıyla Türkiye genelinde beşinci konumdadır. İzmir’in en önemli sorunu, Türkiye genelinde olduğu gibi işsizliktir. İşsizlik oranı, diğer büyük kentlerde olduğu gibi Türkiye ortalamasının üzerinde kalmıştır. Ayrıca göç, çarpık kentleşme, kentsel altyapı yetersizliği, plansız gelişme, hızla kirlenen doğal çevre, azalan su kaynakları ve tarım topraklarının yapılaşma baskısı altında kalması, kent ekonomisini olumsuz etkilemektedir.

**Tablo 22:** İzmir Makroekonomik Verileri

|                                                  | 2007    | 2008      | 2009      | 2010      | 2011      | 2012      |
|--------------------------------------------------|---------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| <b>İşsizlik Oranı (%)</b>                        | 10,5    | 11,8      | 16,2      | 15,1      | 14,7      | 14,8      |
| <b>İşsiz Sayısı (Bin Kişi)</b>                   | 142     | 156       | 227       | 231       | 243       | 247       |
| <b>İstihdam Düzeyi (Bin Kişi)</b>                | 1.202   | 1.171     | 1.170     | 1.303     | 1.410     | 1.424     |
| <b>İstihdam Oranı (%)</b>                        | 41,5    | 39,9      | 39,0      | 42,5      | 45,5      | 45,3      |
| <b>Kamu Yatırımları (Milyon TL)</b>              | 428,9   | 464,4     | 492,9     | 457       | 609       | 705       |
| <b>Teşvikli Sabit Yatırım Tutarı (Milyon TL)</b> | 759     | 1.063     | 679       | 1.920     | 2.394     | 8.834     |
| <b>İhracat (Milyar \$)1</b>                      | 17,7    | 21,6      | 14,3      | 16,8      | 20,1      | 21,1*     |
| <b>İthalat (Milyar \$)1</b>                      | 21,1    | 26,1      | 16,1      | 22,2      | 22,3      | 22,6*     |
| <b>Dış Ticaret Dengesi (Milyar \$)1</b>          | -3,4    | -4,5      | -1,9      | -5,4      | -2,2      | -1,4*     |
| <b>İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)1</b>   | 83,8    | 82,7      | 88,2      | 75,7      | 90,1      | 93,3*     |
| <b>Kurulan Firma Sayısı</b>                      | 5.396   | 4.813     | 4.432     | 5.103     | 5.532     | 4.985     |
| <b>Kapanan Firma Sayısı</b>                      | 1.909   | 2.941     | 3.002     | 1.773     | 2.371     | 2.027     |
| <b>Yabancı Turist Sayısı</b>                     | 987.303 | 1.040.217 | 1.060.273 | 1.155.820 | 1.388.271 | 1.368.924 |
| <b>Brüt Vergi Tahsilatı (Milyar TL)</b>          | 15,4    | 17,7      | 17,5      | 22,7      | 27,5      | 34,6      |
| <b>Banka Mevduatları (Milyar TL)</b>             | 21,6    | 26,8      | 29,7      | 33,7      | 37,9      | 41,7      |
| <b>Banka Toplam Nakdi Kredileri (Milyar TL)</b>  | 14,7    | 19,9      | 21,5      | 29,4      | 38,8      | 45,9      |
| <b>Banka Şube Sayısı</b>                         | 600     | 667       | 697       | 718       | 748       | 772       |

Kaynak: TOBB, TÜİK, Hazine Müsteşarlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Maliye Bakanlığı

1 Gümrüklere Göre Dış Ticaret

### 3.1.1. İzmir’de Ticaret

İzmir genelinde ticaret kent merkezi ve metropol ilçelerdeki çarşılar, siteler, iş hanları ve alışveriş merkezlerinde toptan ve perakende ticaret yoğun olarak sürdürülmektedir.

İzmir ekonomisinde limanların payı oldukça büyüktür. İzmir Alsancak Limanı’nın varlığı kent için oldukça önemlidir. Çünkü İzmir Alsancak Limanı, Türkiye’nin ihracat konteyner limanı olarak simge olmuş bir limandır. Sadece İzmir’in değil, Ege Bölgesi’ndeki çoğu ilin ticareti bu limandan karşılanmaktadır.

İzmir, lojistik açısından çok önemli bir konuma sahiptir. Dünyanın tüm önemli limanlarına hizmet vermenin yanı sıra İzmir Alsancak Limanı, Aliğa, Dikili ve Çeşme Ro-Ro limanları ile lojistik ağı genişlemiştir.

Karayolu ve tren yolu hizmetlerini de sürekli geliştirmeyi hedefleyen İzmir limanı, Avrupa, Asya ve Orta Doğu kara ve demir yolları ile bağlantılıdır.

Liman; döviz gelirlerimizin artmasında (ihracatın, turizm yatırımlarının artması ve doğrudan yabancı sermayenin kentimize akın etmesinde) çok büyük bir etkiye sahiptir. Dünyada da limanları gelişmiş kentlerin ekonomilerinin de o derece gelişmiş olduğu görülmektedir. (Örneğin Hong Kong, Hamburg, Rotterdam, Barcelona gibi.)

İzmir sürekli artan ihracatı ile ülke ihracatına en fazla katkı sağlayan kentler arasındadır. 2012 yılı itibariyle gümrüklere göre İzmir’in ihracatı 21,1 milyar dolar, ithalatı ise 22,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Bu durumda, ihracatın ithalatı karşılama oranı % 93’in üzerine çıkmıştır. Bu rakam Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde seyretmektedir.

İzmir Alsancak Limanı’nın modernize edilmesi ve Kuzey Ege Çandarlı Limanı’nın devreye girmesi İzmir’in Türkiye ekonomisi içerisindeki yerini daha yukarılara taşıyacağı düşünülmektedir.

Ekonomi Bakanlığı verilerine göre, İzmir’de 2012 yılı itibariyle ihracatçı firma sayısı 4.260’a ulaşmıştır. Bu rakam 2011 yılında 4.107’di. 2012 yılı itibariyle ithalatçı firma sayısı ise 4.708 olmuştur. Bu rakam 2011 yılında 4.839’dur.

İzmir'in dış ticarete aşama kaydedebilmesi için sadece denizyolu değil, demiryolu ve havayolu taşımacılığı gibi alternatif ulaşım yollarının da gelişimi hızlandırılmalıdır.

İzmir Adnan Menderes Hava Limanı çıkışlı uçak seferleri konusunda önemli mesafe kat edilmiştir. Ancak İzmirli işadamları İzmir'den Atina, Londra, Münih gibi büyük metropollere doğrudan ulaşabilmesine rağmen, bazı Avrupa başkentlerine İstanbul aktarmalı olarak gidebilmektedir.

### 3.1.2. İzmir'de Sanayi

**Tablo 23:** İzmir'de Mevcut Organize Sanayi Bölgeleri

| OSB Adı                     | Büyük­lük<br>(Hektar) | Toplam Parsel Sayısı                                     | Tahsisli i<br>Parsel Sayısı | Boş Parsel Sayısı | Faal Tesis Sayısı | İnşaat Devam Eden Tesis | Toplam Tesis Sayısı | İstihdam (Kişi) |
|-----------------------------|-----------------------|----------------------------------------------------------|-----------------------------|-------------------|-------------------|-------------------------|---------------------|-----------------|
| Kemalpaşa Islah OSB         | 1.300                 | 927                                                      | 361                         | ----              | 322               | 16                      | 338                 | 21.000          |
| Aliağa OSB                  | 922                   | 373                                                      | 142                         | 231               | 16                | 22                      | 38                  | 512             |
| Atatürk OSB                 | 700                   | 594                                                      | 594                         | 0                 | 566               | 19                      | 585                 | 30.000          |
| Tire OSB                    | 400                   | 232                                                      | 123                         | 99                | 43                | 11                      | 54                  | 1.159           |
| İTOB OSB                    | 251                   | 367                                                      | 336                         | 1                 | 71                | 80                      | 151                 | 2.193           |
| Bergama OSB                 | 179                   | 96                                                       | 1                           | 95                |                   | 1                       | 1                   | 45              |
| Kemalpaşa (Bağyurdu) OSB    | 147                   | Kamulaştırma ve imar planı çalışmaları devam etmektedir. |                             |                   |                   |                         |                     |                 |
| Pancar OSB                  | 95                    | 72                                                       | 62                          | 10                |                   | 12                      |                     |                 |
| Ödemiş OSB                  | 93                    | Alt yapı çalışmaları devam ediyor.                       |                             |                   |                   |                         |                     |                 |
| Menemen-Plastik İhtisas OSB | 90                    | İmar planı yapımı devam etmektedir.                      |                             |                   |                   |                         |                     |                 |
| Kınık OSB                   | 85                    | 55                                                       | 2                           | 53                | 2                 |                         | 2                   | 20              |
| Torbalı OSB                 | 70                    | İmar planı yapımı devam etmektedir.                      |                             |                   |                   |                         |                     |                 |
| Buca (Ege Giyim) OSB        | 50                    | 136                                                      | 136                         | 0                 | 38                | 18                      | 56                  | 2.895           |
| <b>Toplam</b>               | <b>4.382</b>          | <b>2.852</b>                                             | <b>1.747</b>                | <b>529</b>        | <b>1.024</b>      | <b>155</b>              | <b>1.167</b>        | <b>57.129</b>   |

Kaynak: İzmir Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü

İzmir genelinde sanayi; organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi sitelerinde yoğunlaşmaktadır. İzmir gelişmiş kara, deniz ve hava yolu ağı, ileri iletişim imkanları, modern altyapı olanaklarına sahip organize sanayi bölgeleri ve serbest bölgeleriyle Türkiye ekonomisi içerisindeki önemini giderek arttırmaktadır.

İzmir’de sanayi alanları şehir merkezleri dışında planlı bölgeler olarak faaliyetlerini ve gelişimlerini sürdürmektedir.

İzmir şu anda 3.754 sanayi tesisi ile ülke genelinde toplam sanayi işletmesi içerisinde % 5’lik oran ile Türkiye’nin en büyük dördüncü sanayi kentidir. İzmir imalat sanayinde Türkiye genelinde yaratılan katma değer % 13,5’ini karşılamaktadır.

İzmir’de ayrıca Gaziemir ilçesinde Ege Serbest Bölgesi ve Menemen ilçesinde İzmir Serbest Bölgesi faaliyet göstermektedir.

Ege Serbest Bölgesi tamamen ihracat odaklı çalışan bir sanayi parkı olup, Türkiye’nin başta gelen ihracat üslerinden biri konumundadır. İzmir’in Gaziemir ilçesinde 2,2 milyon m<sup>2</sup>’lik bir alan üzerinde kurulmuştur. Bölge, Uluslararası Adnan Menderes Havalimanı’na 4 km., İzmir Limanı’na 12 km., otoyol ağlarına ise 1 km. mesafededir.

2010 yılı sonu itibari ile Ege Serbest Bölge’de 17.500 kişi olan istihdam sayısı, 2011 yılı sonunda 19.500 kişiye, 2012 yılının 8. ayı itibarı ile 20.300 kişiye ulaşmıştır.

Bölgede 2012 yılının ilk 8 ay itibari ile 76’sı yabancı olmak üzere toplam 225 firma faaliyet göstermektedir.

İzmir Serbest Bölgesi ise, Türkiye’deki deri üreticilerinin bir araya gelerek toplam 138 ortaklı olarak 1998 yılında kurduğu Dünyanın ilk deri ağırlıklı serbest bölgesidir. Deri işleme ve üretiminde en iyi hizmeti veren İzmir Serbest Bölgesi, özellikle deri üretimi yapan firmalar ile deri yan sanayi ve tüm ağır sanayi için alt yapısı hazır parselleri ve kullanıma hazır fabrika binalarını hizmete sunmaktadır.

İzmir Serbest Bölgesi’nin yıllık ticaret hacmi 2010 yılında 307,9 milyon dolar olarak gerçekleşirken 2011 yılı sonunda % 15,8’lik artış göstererek 356,5 milyon dolara ulaşmıştır.

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nün kampüsü içerisinde yer alan İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi 2001 yılında kurulmuş, 2004 yılında 1.093 m<sup>2</sup> ofis alanında 16 firmaya hizmet ile başlamıştır.

Günümüzde ise 4 binada toplamda 3.550 m<sup>2</sup> ofis alanında yaklaşık 70 firma ve 282 Ar-Ge personeli ile faaliyet göstermektedir. Ayrıca 14 bin m<sup>2</sup> inşaat yapmaya müsait olan parsellerin yap işlet devret modeli ile değerlendirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

İzmir'in Ar-Ge ve yenilik potansiyelinin farkında olan çevreler tarafından son dönemde teknoloji geliştirme bölgelerinin kurulmasına yönelik çalışmalar hızlandırılmıştır.

İzmir Ticaret Odası, Dokuz Eylül Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Celal Bayar Üniversitesi ve Katip Çelebi Üniversitesi ile Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nin bu konuda çalışmaları devam etmektedir.

### **3.1.3. İzmir'de Turizm, Kültür ve Eğitim**

Uygun iklim koşulları, zengin tarihi geçmişi ve yöreye hakim olan doğal güzellikleri İzmir ve çevresini turizm merkezi haline getirmiştir. Kentte başta deniz, tarih, ören yerleri, yat turizmi, termal turizm, yayla, av, kış turizmi olmak üzere turizmin her türü yaygın olarak gerçekleşmekte ve ülke ekonomisine büyük katkılar sağlamaktadır.

Bununla birlikte kruvaziyer gemiler sayesinde birçok turist İzmir'e gelmektedir.

İzmir'e kruvaziyer gemiler ile; 2004 yılında 32 sefer ile 77.000 yolcu, 2005 yılında 26 sefer ile 58.042 yolcu, 2006 yılında 94 sefer ile 183.198 yolcu, 2007 yılında 122 sefer ile 288.017 yolcu, 2008 yılında 128 sefer ile 321.279 yolcu, 2009 yılında 127 gemi ile 309.603 yolcu, 2010 yılında 144 gemi ile 355.899 yolcu, 2011 yılında 272 gemi ile 504.921 yolcu, 2012 yılında ise 286 gemi ile 510.042 yolcu gelmiştir.

İzmir'in kruvaziyer turizmden aldığı pay 2003 yılında 0,5 iken, bu pay 2012 yılı Kasım ayı sonunda % 26,22'ye çıkmıştır. İzmir aldığı pay ile Türkiye'nin üçüncü büyük kruvaziyer limanı olmuş bulunmaktadır.<sup>61</sup>

İzmir sadece gemilerin uğradığı bir liman değil, İzmir'de başlayıp İzmir'de biten turların gerçekleştirileceği bir liman olma yolunda ilerlemektedir. Kruvaziyer turizminin geliştirilmesi yönünde önemli bir adım olan İzmir çıkışlı gemi turları, 24 Haziran 2010 tarihi itibarıyla başlamıştır. Kruvaziyer turizmden İzmir ekonomisine sağlanan katkı göz önüne alınmadığında; İzmir'in turizm potansiyelinin çok altında turist çektiği ve turizm geliri elde ettiği görülmektedir.

İzmir üniversiteleri, müzeleri, konser salonları, kültür-sanat dernekleri, fuarları, ulusal ve uluslararası festivalleri ve zengin çeşitliliğe sahip medyasıyla ülkenin en önemli kültür kavşağıdır. İzmir okullaşma, eğitim oranları ve yüksek standartlara sahip eğitim kurumlarıyla bir eğitim üssüdür. Ege, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Katip Çelebi Üniversitesi olmak üzere dört devlet üniversitesi; İzmir Ekonomi Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi, Gediz Üniversitesi, İzmir Üniversitesi, Şifa Üniversitesi olmak üzere beş özel üniversitesi faaliyet göstermekte olup, İzmir'de toplam üniversite sayısı dokuzdur.

### **3.2. İZMİR'DE KOBİ'LERİN EKONOMİK FAALİYET İÇİNDEKİ YERİ VE KOBİ'LERİN İZMİR EKONOMİSİNE KATKISININ ARTTIRILMASINA YÖNELİK PROJELER**

İzmir'deki firmalar incelendiğinde, faaliyet gösteren firmaların çoğunun KOBİ olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. İzmir'deki KOBİ'lerin başlıca sorunları; finansman kaynaklarına ve nitelikli işgücüne ulaşamamak, pazarlama ve satış konusunda deneyim eksikliği yaşamak, bürokrasinin hantallığı karşısında çaresiz kalmaktır. İzmir'de yeni istihdam alanları yaratacak ve kentsel cazibe merkezlerinin artmasını sağlayacak yeni yatırımlara ihtiyaç bulunmaktadır. KOBİ'lerin İzmir ekonomisine koyduğu katkının daha da arttırılabilmesi için öncelikle turizm sektörünün geliştirilmeli ve İzmir'deki turizm çeşitliliği fırsata dönüştürülmelidir.

<sup>61</sup>

İzmir Ticaret Odası, **İzmir'de Kruvaziyer Turizmi**, <http://www.izto.org.tr/bilgi-bankasi/izmir/turizm/kruvaziyer-turizmi>, (11.04.2013).

İzmir'in turizmde 12 ay boyunca uluslararası bir destinasyon olabilmesi için İzmir'in daha etkin bir tanıtımı yapılmalıdır. Kongre, sağlık, spor, inanç ve kültür turizmi gibi daha birçok turizm türü desteklenmelidir.

**Tablo 24:** İzmir'de Hangi Sektörlere Yatırım Teşviki Veriliyor?

| Bölgesel Teşviklerden Yararlanacak Sektörler                                                              | Asgari Yatırım Tutarları                                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Entegre Damızlık Hayvancılık Yatırımları Dahil Olmak Üzere Entegre Hayvancılık Yatırımları                | 1 Milyon TL                                                                                                            |
| Su ürünleri Yetiştiriciliği (Balık Yavrusu ve Yumurtası Üretimi Dahil)                                    | 1 Milyon TL                                                                                                            |
| Gıda Ürünleri ve İçecek İmalatı                                                                           | 2 Milyon TL                                                                                                            |
| Bavul, El Çantası, Saraciye, Ayakkabı Vb İmalatı                                                          | 1 Milyon TL                                                                                                            |
| Ağaç ve Mantar Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç), Hasır ve Buna Benzer Örülerek Yapılan Maddelerin İmalatı | 4 Milyon TL                                                                                                            |
| Kağıt ve Kağıt Ürünleri İmalatı                                                                           | 10 Milyon TL                                                                                                           |
| Kimyasal Madde ve Ürünlerin İmalatı                                                                       | 4 Milyon TL                                                                                                            |
| Seramikten Yapılan Sıhhi Ürünler, Keramik Yalıtım Malzemeleri, Keramik Karo ve Kaldırım Taşı İmalatı      | 4 Milyon TL                                                                                                            |
| Demir-Çelik Dışındaki Ana Metal Sanayi, Metal Döküm Sanayi                                                | 4 Milyon TL                                                                                                            |
| Makine ve Teçhizat İmalatı                                                                                | 4 Milyon TL                                                                                                            |
| Büro, Muhasebe ve Bilgi İşlem Makineleri İmalatı                                                          | 4 Milyon TL                                                                                                            |
| Elektrikli Makine ve Cihazları İmalatı                                                                    | 4 Milyon TL                                                                                                            |
| Radyo, Televizyon, Haberleşme Teçhizatı ve Cihazları İmalatı                                              | 4 Milyon TL                                                                                                            |
| Tıbbi Aletler Hassas ve Optik Aletler İmalatı                                                             | 1 Milyon TL                                                                                                            |
| Motorlu Kara Taşıtı ve Yan Sanayi                                                                         | Motorlu kara taşıtlarında yatırım tutarı 50 Milyon TL; motorlu kara taşıtları yan sanayinde yatırım tutarı 4 Milyon TL |
| Hava Taşıtları ve Motorlarının Bakım Ve Onarımı                                                           | 4 Milyon TL                                                                                                            |
| Motosiklet ve Bisiklet Üretimi                                                                            | 4 Milyon TL                                                                                                            |
| Mobilya İmalatı (Sadece Metal ve Plastikten İmal Edilenler Hariç)                                         | 4 Milyon TL                                                                                                            |
| Oteller                                                                                                   | 3 yıldız ve üzeri                                                                                                      |
| Öğrenci Yurtları                                                                                          | 100 öğrenci                                                                                                            |

| Bölgesel Teşviklerden Yararlanacak Sektörler                                                                         | Asgari Yatırım Tutarları                      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|
| Soğuk Hava Deposu Hizmetleri                                                                                         | 1.000 metrekare                               |
| Lisanslı Depoculuk                                                                                                   | 2 Milyon TL                                   |
| Eğitim Hizmetleri (Okul Öncesi Eğitim Hizmetleri Dahil, Yetişkinlerin Eğitilmesi ve Diğer Eğitim Faaliyetleri Hariç) | 1 Milyon TL                                   |
| Hastane Yatırımı, Huzurevi                                                                                           | Hastane:<br>1 Milyon TL<br>Huzurevi: 100 kişi |
| Atık Geri Kazanım veya Bertaraf Tesisleri                                                                            | 1 Milyon TL                                   |
| Seracılık                                                                                                            | 40 dekar                                      |

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı, [www.ekonomi.gov.tr](http://www.ekonomi.gov.tr), (08.01.2013).

İzmir’de kruvaziyer turizmdeki sevindirici gelişmelere karşın, kentte kruvaziyer turizmine yönelik tasarlanmış ve inşa edilmiş bir kruvaziyer liman ve yolcu terminali bulunmamaktadır. Bunun için, İzmir’e bir kruvaziyer limanı kazandırılmalıdır. İzmir Limanı’nın tevsî yatırımları ve Kruvaziyer Yolcu Limanı’nın özelleştirmesi ve yapımının hızlandırılması, turizm yatırımlarına ve özellikle sağlık turizmine de yatırım teşviği verilmesi kentin ekonomisini hızlandıran bir etki yaratacaktır.

Bazı uluslararası toplantılar için İzmir’in seçilmesi, uluslararası çapta organizasyonların yapılabilmesi dev kongre merkezleri oluşturulması gerekmektedir.

2005 Universiade ve 1971 Akdeniz Oyunları gibi birçok spor organizasyonları deneyimi bulunan İzmir’de daha fazla uluslararası spor organizasyonu gerçekleştirilmelidir.

Ayrıca İzmir’de;

- 12 ay turizm hedefi için turizm yatırımları, (sağlık turizmi yatırımları, spor turizmi, şehir turizmi, konaklama tesisi, kongre merkezi, Ege Medeniyetleri Müzesi, tarihi kent merkezi, inanç turizmi, kruvaziyer ve konteyner liman projesi, cazibe merkezlerinin yaratılması, vb...)
- Tarıma dayalı sanayi faaliyetleri, (Organik tarım, tarımda markalaşma, katma değeri yüksek tarım ürünleri ihracı) teknolojik seralar ve tarım teknoparkı,
- Yenilenebilir (alternatif) enerji üretimi alanındaki yatırımlar,
- Lojistik sektöründe yapılacak yatırımlar (lojistik merkez) gibi yatırımların da teşvik edilmesi gerekmektedir.

İzmir'in İstanbul'u tamamlayıcı bir finans merkezi olmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

İzmir'de faaliyet gösteren ve payları borsada işlem gören İzmir endeksi kapsamında 17 Ekim 2012 itibariyle 27 şirket işlem görmektedir. (Alkim Kağıt, Altınyaz, A.V.O.D. Gıda ve Tarım, Altınyunus Çeşme, Bak Ambalaj, Batıçim, Çimbeton Hazır beton, Çimentaz, Ege Endüstri ve Ticaret, Ege Gübre, Ege Profil, Ege Seramik, Ekiz Yağ Sanayii, İhlas Madencilik, İzmir Demir Çelik, Kaplamin Ambalaj, Katmerciler Ekipman, Koza Altın, Karataş Atlantis Kuyumculuk, Petkim, Pınar Et ve Un, Pınar Su, Pınar Süt, Tuborg, Mondi Tire Kutsan, Tukaş, Viking Kağıt)

İzmir'de ihracat, turizm ve doğrudan yabancı yatırımların artması için teşvik verilmelidir.

İzmir'de ihracat desteklenerek, ihracatta belirli limitleri aşan işletmelere; enerji fiyatları, gelir vergisi stopajı, sigorta primi işveren paylarının ödenmesi veya azaltılması şeklinde teşvikler verilmesi, kentin ihracat potansiyelini daha da yukarılara taşıyacaktır.

Kentsel tarihi doku ayağa kaldırılmalıdır.

İzmir'den Ankara'ya, İstanbul'a, Antalya'ya ve Çanakkale'ye otoyol bağlantısı sağlanmalıdır. İzmir Çevre Yolu, Bergama'ya kadar uzatılmalıdır. İzmir'den Ankara, İstanbul ve Antalya'ya hızlı tren projeleri başlatılmalıdır.

Aliağa-Menderes raylı sistem projesi kuzeyde Bergama, güneyde Selçuk'a kadar uzatılmalı, sonrasında ise hattın Bayındır-Tire-Ödemiş ilçelerine ulaştırılması sağlanmalıdır.

İzmir'de tersane ve tekne-yat imalathane sitesi kurulmalıdır. İzmir'in Anadolu'nun toptan ticaret ve lojistik merkezi yapılması için çalışmalar yapılmalıdır.

Verimli havzalar için arıtma tesisleri kurulmalı, sulama projeleri gerçekleştirilmeli ve havza bazında planlar yapılmalıdır.

Kente kazandırılacak yatırımlarla İzmir'in bir marka kent ve Dünya kenti olabilmesi için İzmir'in kendisini yurtiçindeki şehirlerle karşılamak yerine, Dünya ligindeki illerle kıyaslaması ve ona göre projelerini oluşturması gerekmektedir.

### **3.3. İZMİR EKONOMİSİNDE FİRMALARIN YERİ VE ÖNGÖRÜLER: İZMİRLİ KURULUŞLARIN VERDİĞİ DESTEKLER**

İzmir'in ekonomik profili, İzmirli firmaların ve İzmir'de firmaların büyük bir çoğunluğunu oluşturan KOBİ'lerin İzmir ekonomisine katkısının arttırılmasına yönelik projelere ilişkin bilgilerden sonra bu bölümün asıl konusunu İzmirli firmalara İzmirli kuruluşların verdiği destekler ve İzmir Ticaret Odası üyelerinin finansal desteklerle ilgili değerlendirmeleri oluşturacaktır.

İzmir'de ekonomik hayatı temsil eden İzmir Ticaret Odası, Ege Bölgesi Sanayi Odası, İzmir Ticaret Borsası, Ege İhracatçı Birlikleri, İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği ve İzmir Kalkınma Ajansı'nın üyelerine ve İzmirli firmalara sunduğu desteklerin yanısıra genel ekonomik yapıya ve KOBİ'lere yönelik değerlendirme ve sorunlar ile beklentileri kapsayan analiz değerlendirmelere de yer verilecektir.

Ayrıca alan çalışması ile, İzmir'deki KOBİ'lerin genel yapısı, sorunları ve beklentilerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Çalışmada bilgi toplama yöntemi olarak İzmir'de bulunan iş dünyasına yönelik kuruluşlardaki kişilerle görüşülmüş, verdikleri cevaplar ve paylaştıkları dokümanlar çerçevesinde değerlendirmeler yapılmıştır.

Firmaların öncelikli sorunları, firmalara verilen destekler, firmaların desteklerinden yararlanma konusunda karşılaşılan sorunlar, işletmelerin ihracat yapabilme durumu İzmir'deki firmaların durumunu ölçmeye yarayan kriterlerdendir.

Türkiye ve İzmir'de temel sorun, firmaların yaşam sürelerinin yeterince uzun olmamasıdır. Şirketin birinci kuşaktan alt kuşaklara devri geldiğinde, kuşaklar arası çatışma ve yetki devri problemi ortaya çıkmaktadır.

11.04.2013 tarihi itibarıyla İzmir Ticaret Odası'na kayıtlı faal 47.587 üye bulunmaktadır. 01.01.1960-30.12.1964 tarihleri arasında İzmir Ticaret Odası'na kayıt yaptıran firma sayısı 51'dir. 01.01.1965-30.12.1969 tarihleri arasında İzmir Ticaret Odası'na kayıt yaptıran firma sayısı ise 82'dir.

En aşağı 43 yıldır Oda üyesi olan firma sayısı 133 olup, toplama oranlandığında oldukça az bir rakama tekabül etmektedir. Bu durum, Türkiye’de olduğu gibi İzmir’de de firmaların yaşam sürelerinin oldukça kısa olduğunu göstermektedir.

İzmir’deki firmaların büyük bir çoğunluğunun KOBİ olduğu ve KOBİ statüsüne giren çoğu firmanın da mikro ve küçük işletme olduğu İzmirli kurum ve kuruluşların temsilcileri tarafından belirtilmektedir.

### **3.3.1. Genel Ekonomi ve KOBİ’lere Yönelik Değerlendirme**

2007 yılında ABD’de konut kredileri kaynaklı ortaya çıkan ve tüm Dünyaya domino etkisi ile yayılarak gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ayırt edilmeksizin her ülkeyi etkisi altına alan ekonomik kriz, ulusal boyutta birçok sektörün daralmasına sebep olmuş ve sosyal etkileri olan toplumsal bir probleme dönüşmüştür.

Dünya genelinde ekonomik kriz ortamında ayakta kalmaya çalışan firmalar çalışanlarını işten çıkartmak, daha az mesai ücreti ödemek veya üretimlerini bir süre durdurmak gibi yöntemlere başvurmak zorunda kalmıştır.

Firmalar bu ve benzeri yöntemleri uygulayarak ayakta kalmayı başarsalar bile eski satış, üretim ve yatırım hacimlerini yakalamakta oldukça zorlanmışlardır. 1990’lı yıllarda kazanılan karlar, bugün yerini çok küçük karlara bırakmıştır.

Ekonomik kriz Türkiye’de olduğu gibi İzmir’de de hemen hemen her sektörde olumsuz etkilerini göstermiştir. Çarşılar ve pazarlar siftah yapamadan günü kapatmak zorunda kalmışlardır.

Özellikle yatırım, üretim, satışlar, istihdam ve karlılık hacminde ciddi miktarlarda düşüşler yaşanmıştır.

Ekonomik krizler, gelip geçicidir. Ancak ekonominin temel dinamiklerini etkileyen dalgalanmaların etkilerinin geçici mi yoksa kalıcı mı olduğu gözden geçirilmelidir.

KOBİ Yönetmeliği hakkında bilgi sahibi olmayan, KOBİ tanımını bilmeyen, Türkiye’de KOBİ’lere verilen desteklerle ilgili bilgisi olmayan, bankaların uymakla yükümlü olduğu sermaye standartları ve benzeri yükümlülükleri içeren Basel II kriterlerini bilmeyen ve dış ticaret yapmayı aklının ucundan bile geçirmeyen birçok KOBİ ölçeğinde firma bulunmaktadır.

Firmalardan kredi alımı esnasında istenen ağır teminatlar yüzünden firmalar krediden vazgeçmektedir. Ayrıca finansman imkanlarının yetersizliği ya da kredi maliyetlerinin pahalı olması nedeniyle imkanı olan birçok işletme öz sermayelerini kullanma yoluna gitmektedir.

Birçok firma kredi faizlerinin yüksek olmasından ve vadelerin yeterince uzun olmamasından yakınmaktadır.

Ayrıca firmalar, özel sorun olarak çek karşılığında kredilerde istihbarat sorunu ve tahsilat problemlerinden kaynaklanan ödeme gecikmesinde sorun yaşadıklarını belirtmiştir.

İhracatçılara verilen desteklerin artması ile, başta İzmir Alsancak Limanı olmak üzere İzmir’de yer alan limanların aktif olarak çalışması İzmir ihracatını daha da arttıracak ve İzmir’de ihracat yapmamış firmaların da dış satıma sıcak bakmasına yol açacaktır.

Firmaların öncelik olarak özel ve kamu bankalarından kredi tedarik ettiği görülmektedir. Firmaların kamu kuruluşlarının mevcut desteklerinden habersiz olduğu ya da devlet yardımları ile desteklerin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

### **3.3.2. İzmirli Kuruluşların İzmirli Firmalara Verdiği Destekler**

İzmir’de ekonomik hayatı oluşturan İzmir Ticaret Odası, Ege Bölgesi Sanayi Odası, İzmir Ticaret Borsası, Ege İhracatçı Birlikleri, İzmir Kalkınma Ajansı ve İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği’nin üyelerine ve İzmirli firmalara sunduğu desteklere özet olarak yer verilmektedir:

### **3.3.2.1.İzmir Ticaret Odası Destekleri**

İzmir Ticaret Odası, “Odaya gelmeyin, Oda size gelsin” sloganını benimsemiştir. E-hizmetler sayesinde üyelerin İzmir Ticaret Odası’na gelme süresi en aza indirilmeye çalışılmaktadır. İzmir Ticaret Odası üyelerinin yeni pazarlara taşınması amacıyla fuarlara büyük önem verilmektedir. EXPO fikrini ortaya adan kurum olan İzmir Ticaret Odası’nın uluslararası anlamda birçok çalışması bulunmaktadır.

İzmir Ticaret Odası’nın üyelerine sunduğu desteklere aşağıda yer verilmektedir.

#### **3.3.2.1.1.İzmir Ticaret Odası’nın Üyelerine Yönelik Bankalarla İmzaladığı Kredi Protokolleri**

İzmir Ticaret Odası üyelerinin finansman ihtiyacını gidermek amacıyla bankalarla, üyelerine özel koşullar içeren protokoller imzalamaktadır.

2000’li yılların başında KOBİ’lerin banka kredilerinden aldıkları paylar oldukça düşüktü. 2001 krizi sonrası reel sektörün kredi ihtiyacı olmasından dolayı harekete geçilmiş ve KOBİ’lerin toplam krediler içindeki payının arttırılması amacıyla birçok banka ile İzmir Ticaret Odası üyelerine özel koşullar içeren protokoller imzalanmıştır.

İzmir Ticaret Odası, ilk olarak Nisan 2002’de İş Bankası ile kredi protokolü anlaşmasını hayata geçirmiştir. Tüm Türkiye’ye örnek olan KOBİ ölçeğindeki firmalara yönelik protokoller, dalga dalga Anadolu’ya yayılmıştır.

Bankalarla imzalanan kredi protokolleri; piyasa koşullarına göre İzmir Ticaret Odası üyelerine avantajlar sağlamaktadır.

- Banka piyasa faiz oranlarına göre daha düşük faiz oranları,
- Daha uzun vadeler,
- Teminat koşullarının daha esnek, masrafların ise daha az olması gibi avantajlar bulunmaktadır.

İzmir Ticaret Odası üyelerinin bankalardan kullanacağı kredilerle, finansman sıkıntılarının azalması ve bu durumun üretim, yatırım ve istihdam artışı olarak yansımaları planlanmaktadır.

İzmir Ticaret Odası'nın Şubat 2013 itibariyle; Akbank, Albaraka Türk Katılım Bankası, Bank Asya, Denizbank, Finansbank, Garanti Bankası, Halk Bankası, HSBC Bank, İş Bankası, Kuveyt Türk Katılım Bankası, Şekerbank, Türk Ekonomi Bankası, Vakıfbank, Ziraat Bankası ile tüm sektörler için kredi anlaşmaları bulunmaktadır.

Ayrıca emlak komisyoncuları ile konut kredisi kullandırımına yönelik Finansbank ve İş Bankası ile, tıbbi malzeme sektörü için ise Ziraat Bankası ile kredi protokolü anlaşmaları mevcuttur.

Sözkonusu protokollerle ilgili şartlar ve güncel faiz oranı bilgileri İzmir Ticaret Odası web sitesinde ([www.izto.org.tr](http://www.izto.org.tr)) bulunmaktadır.

İzmir Ticaret Odası üyelerinin kredi talepleri halinde; İzmir Ticaret Odası üyeleri kredi protokolü imzalanan bankalardaki yetkili kişilere yönlendirilmektedir. Bu sayede İzmir Ticaret Odası üyelerinin bankada zaman kaybı yaşamalarının önüne geçilmektedir. Kredi onayı, bankacılık teamülleri çerçevesinde ilgili banka tarafından belirlenmektedir.

#### **3.3.2.1.2. İzmir Ticaret Odası Fuar Teşvikleri**

İzmir Ticaret Odası, fuarlarda stand açan üyelerine 1997 yılından beri teşvik vermektedir. İzmir Ticaret Odası, TOBB'a bağlı oda ve borsalar içerisinde fuar teşviki veren ilk Ticaret Odası'dır. Aynı zamanda fuar teşviklerini düzenli olarak veren tek Ticaret Odası'dır.

1997 – 2001 arasında hem yurtiçi hem yurtdışı fuarlara yönelik olarak verilen İzmir Ticaret Odası fuar teşvikleri, 2001 yılında Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın yurtdışı fuar teşviklerinin arttırılması ile birlikte sadece yurtiçi fuarlar ile sınırlandırılmış, yurtdışı kısmı kaldırılmıştır.

Buna karşın, İzmir Ticaret Odası üyelerinin ekonomik krizin kötü etkilerinden daha hızlı kurtulmasına destek vermek amacıyla, 2011 yılı başından itibaren yurtdışı fuarlara da destek vermeye başlamıştır.

İzmir Ticaret Odası fuar teşvikleri, “İzmir Ticaret Odası Yurtiçi ve Yurtdışı Fuar Katılımlarına Yönelik Teşvik Uygulama Usul ve Esasları”nda yer alan hükümler çerçevesinde verilmektedir.

Teşvikler, yurt içinde stand dekorasyonu olmaksızın sadece zemin veya paket stand olarak 9 m<sup>2</sup>'ye kadar stand bedelinin tamamını, yurt dışında ise 9 m<sup>2</sup>'ye kadar stand bedelinin % 40'ını kapsamaktadır.

Yani, stand alanı sadece zemin olarak kiralanıp, üzerine özel konstrüksiyon (stand inşası) kurulmuşsa yalnızca zemin kirasının yurt içinde 9 m<sup>2</sup>'ye kadar stand bedelinin tamamı, yurt dışında ise 9 m<sup>2</sup>'ye kadar stand bedelinin % 40'ı İzmir Ticaret Odası tarafından ödenmektedir.

Eğer, stand alanı standart bir paket olarak kiralanmışsa, ki bunun fuarcılıktaki adı “Shell Scheme”dir. Paketin içinde geçen masa, sandalye, sergi rafı gibi standart malzemeler de teşvik kapsamındadır. Yalnızca mobilya fuarlarına ve yat, tekne imalatıyla ilgili fuarlara özgü olmak kaydıyla teşvik kapsamındaki tutar yurtiçi fuarlarda 15 m<sup>2</sup>'ye kadar stand bedelinin tamamıdır. Yurtdışı fuarlarda böyle bir istisna bulunmamaktadır.

Yurtiçi fuarlar için sadece İzmir Ticaret Odası Yönetim Kurulu tarafından teşvik verilecek fuarlar listesine alınan fuarlara iştirak edildiği takdirde, söz konusu desteklerden yararlanılabilmektedir. Yurtdışı fuarlar için böyle bir kısıtlama bulunmamaktadır.

Yurtiçi fuarlarda her bir fuar için katılımcı firmaların tamamına ödenecek olan toplam tutar 40 bin TL'yi aşmamaktadır.

Herhangi bir fuara ilişkin Oda tarafından ödenecek teşvik tutarı 40 bin TL'yi geçtiği takdirde toplam tutar, firmalar arasında ödedikleri bedelin toplam içindeki yüzdesi oranında paylaştırılmaktadır.

Firmalar İzmir Ticaret Odası fuar teşviklerinden yıl içerisinde yalnızca bir kez yararlanabilmektedir.

İzmir Ticaret Odası fuar teşviklerinden yararlanabilmek için fuardan önce İzmir Ticaret Odası'na online başvuru yapılması gerekmektedir. İzmir Ticaret Odası fuar teşvikleri, sadece İzmir Ticaret Odası'na kayıtlı firmalara hitap etmektedir.

### **3.3.2.1.3. İzmir Ticaret Odası Tarafından Verilen İhracat Destekleri**

İzmir Ticaret Odası tarafından üyelerinin yeni pazarlara ihracat yapmalarına destek amacıyla “İhracat Hedef Pazar Çalışması” yürütülmektedir.

İzmir Ticaret Odası üyelerine ücretsiz olarak verilen hizmetler aşağıda sunulmaktadır:

- GTİP (Gümrük Tarife İstatistik Pozisyon Numarası) bazında dünya ithalat istatistikleri,
- GTİP (Gümrük Tarife İstatistik Pozisyon Numarası) bazında Türkiye’nin ihracat istatistikleri,
- İthalat istatistikleri ve pazar bilgileri doğrultusunda ülke bazında hedef pazar/pazarlar seçimi
- Hedef pazarlar ve sektör hakkında derlenen bilgi ve raporlar,
- Potansiyel alıcı listeleri (maksimum 50 firma bilgisi)
- Ürün bazında talep tarama çalışması sonuçları

“Hedef Pazar araştırması hizmetinden faydalanmak isteyen İzmir Ticaret Odası üyeleri, İzmir Ticaret Odası’na şahsen veya “[www.izto.org.tr](http://www.izto.org.tr)” web portalı üzerinden başvuru yapabilmektedirler. İhracat hedef Pazar araştırması sonuçları e-mail ile cevaplandırılmaktadır.

Bu hizmetten faydalanmak isteyen İzmir Ticaret Odası üyeleri için araştırma çalışmalarının başvuru tarihinden itibaren maksimum 10 iş günü içerisinde tamamlanması hedeflenmektedir. 2007-2012 yıllarında toplam hizmet verilen firma sayısı 160’a ulaşmıştır.

### **3.3.2.2.Ege Bölgesi Sanayi Odası Destekleri**

Ege Bölgesi Sanayi Odası kapasite, ekspertiz, bilirkişi raporları, fire, zayıat ve randıman tespitleri, imalat yeterlilik belgeleri, yatırım teşvik belgeleri verilmesi, süre uzatımı, revizyonu, tamamlama ve vize işlemleri vb. işlemleri gerçekleştirmektedir.

Gerçekleştirilen anketler ile sanayinin ve ekonominin genel gidişatı ölçülmekte; bunun yanı sıra her sene üretim, yatırım, vergi, ihracat ve çeşitli kriterlerde anket gönderen üyeler plakette ve başarı belgesi ile ödüllendirilmektedir. “Üretimden Satışlarına Göre Büyük Sanayi Kuruluşları Anket Çalışması” ile en yüksek üretimi gerçekleştiren ilk 100 firma tespit edilerek kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Ege Bölgesini kapsayan, yılda bir kez yapılan ve anket gönderen firmalar arasında net satışları tespit edilen rakamı geçen firmaların listesinin oluşturulmasını sağlayan “Üretimden Satışlarına Göre Büyük Sanayi Kuruluşları Anket Çalışması” yapılmaktadır.

Üç ayda bir düzenlenen ve üyelerin sektörel olarak kapasite kullanimlarına ilişkin bilgileri temin edilmesini sağlayan “Sanayi Eğilim Anket Formu”, yapılmaktadır.

Ege Bölgesi Sanayi Odası, İzmir’de sanayi ile ilgili yatırım teşvik başvurularını almaktadır. Genel teşvik uygulamaları kapsamında yer alan, sabit yatırım tutarı on milyon Türk Lirasını aşmayan ve kanunda belirtilen yatırımlar için firmanın tercihinine bağlı olarak yatırımın yapılacağı yerdeki yerel birimlere yani Ege Bölgesi Sanayi Odası’na da müracaat edilebilir.

### **3.3.2.3.İzmir Ticaret Borsası Destekleri**

İzmir Ticaret Borsası tahkim (arbitrasyon) hizmetleri vermektedir. Borsaya dahil bir maddenin alım satımından doğan anlaşmazlıkların çözümlenmesi için İzmir Ticaret Borsası tarafından hakem heyetleri oluşturulmaktadır. Alınan tahkim kararları asliye ticaret mahkemeleri tarafından onaylanmaktadır. Bu şekilde anlaşmazlıklar kısa süre içinde çözüme kavuşturulmaktadır.

Borsada oluşan fiyatların çeşitli yayın organları ile ilan edilmesi İzmir Ticaret Borsası’nın temel görevleri arasındadır. Bu hizmete ek olarak İzmir Ticaret Borsası, genel ekonomi ve tarım sektörüne ilişkin veri tabanları oluşturmaktadır. Bu veriler, talep edilmesi durumunda üyelerin, araştırmacıların, akademisyenlerin, öğrencilerin ve diğer ilgili kurumların hizmetine sunulmaktadır.

Borsada alım-satım konu olan bazı ürünlerin fiziksel ve kimyasal analizlerinin gerçekleştirildiği ve pamuğun çeşitli kalite özelliklerinin tespit edilebildiği HVI (High Volume Instrument) laboratuvarı bulunmaktadır. Ayrıca, 60 ton kapasiteli hakem niteliği taşıyan bir kantar, hizmet vermektedir.

Ege Bölgesi pamuk, üzüm, incir ve zeytinyağı rekolte çalışmalarının koordinasyonu sağlanmaktadır.

Belli başlı tarım ürünlerinin ülkeler itibarıyla son on yıllık üretim, tüketim, dış ticaret ve stok verilerini içeren iktisadi raporlar hazırlanmaktadır.

#### **3.3.2.4.İzmir Kalkınma Ajansı Destekleri**

İZKA, yapılan bir faaliyetin desteklenmesi amacıyla yararlanıcılara (gerçek veya tüzel kişi) karşılıksız ve doğrudan ödeme (mali destek) yapmaktadır.

İZKA tarafından yürürlükte olan mali destek programlarına ilişkin başvurular İZKA hizmet binasına elden teslim edilmesi suretiyle yapılmaktadır.

Mali destek programlarına ait belgeler, İZKA'nın internet sitesinden veya İZKA hizmet binasından temin edilebilmektedir. Ayrıca bilgilendirme ve eğitim toplantılarında başvuru rehberleri dağıtılmaktadır.

İZKA mali desteklerin yanı sıra GÜDÜMLÜ Proje Desteği, Doğrudan Finansman Desteği ve Doğrudan Faaliyet Desteği de sunmaktadır.

İZKA, projelerin hayata geçirilmesi için finansal destek sağlanması veya projelerin uygulanması konusunda destek vermektedir.

“Proje İzmir” Teknik Yardım Masası;

- Proje fikrine uygun ulusal, uluslararası veya AB fon kaynakları hakkında kapsamlı bilgi verilmesi,
- Herhangi bir destek programına yönelik yazmakta olduğunuz projeye görüş verilmesi ve iyileştirme önerileri sunulması,
- Mali desteğe hak kazanmış projenin uygulama aşaması için görüş ve öneriler sunulması

konularında destek vermektedir.

Güdümlü Proje Desteği, İZKA'nın sağladığı diğer destek türlerinden farklı olarak doğrudan İZKA'nın belirlediği bir alanda uygulayıcı kuruluşun tespit edilmesi ve başvuru yapmak üzere yönlendirilmesi suretiyle ortaya çıkmaktadır.

Güdümlü proje desteğinin amacı, İZKA'nın öncülük etmesi ve koordinasyonu üstlenmesiyle üretim ve ihracat kapasitesinin geliştirilmesi, sektörel çeşitlenmenin ve ihtisaslaşmanın desteklenmesi, üniversite-sanayi işbirliğinin desteklenmesi, kümelenmelerin desteklenmesi, yeni sanayi altyapısı ve organizasyon modellerinin geliştirilmesidir.

İZKA, ayrıca bazı yatırım konuları için teşvik belgesi düzenlemektedir.

### **3.3.2.5.Ege İhracatçı Birlikleri Destekleri**

İhracatımızın artırılmasını teminen Ekonomi Bakanlığı'nca hazırlanan ve “Yurtdışı Fuarlara Bireysel ve Milli Düzeyde Katılım Desteği”; “Pazar Araştırması Desteği”; “Çevre Maliyetleri, Analiz ve Belgelendirme Ücretleri Desteği”; “Eğitim ve Danışmanlık Desteği”; “Yurtdışında Ofis-Mağaza Açma, İşletme ve Tanıtım Desteği”; “Turquality ve Marka Desteği”; “Yurtiçi İhtisas Fuarları organizasyonu Desteği”; “Tasarım Desteği” gibi “bir faaliyetin yapılması” şartına bağlı olarak ve İhracatçı Birliklerinin uygulamacısı olduğu devlet yardımları hakkında hizmet vermektedir.

İhracata Yönelik Devlet Yardımları konusunda yeterli bilgisi ve deneyimi olmayan ve bu konular hakkında bilgi sahibi olmak isteyen herkesin katılabileceği genel bilgilendirme eğitimi “mikro eğitim” adıyla verilmektedir. Bu eğitimler için [www.mikroegitim.org](http://www.mikroegitim.org) web sitesinden eğitim talep formu doldurulmalıdır. Ayrıca (232) 488 60 32-33 no'lu telefonlardan bilgi edinilebilmektedir.

Ege İhracatçı Birlikleri, üyeleri için “İhracat Haber” uygulaması geliştirmiştir. Bu uygulama, dış ticaret ile ilgili gelişmelerin anında görüntülenmesini sağlayan masaüstü programıdır. İhracat Haberi dış ticaret ile ilgilenen herkes kullanabilmektedir. İhracat Haber ücretsizdir ve kullanılması için bir üyelik işlemi gerekmemektedir.

Dahilde işleme rejimi, hariçte işleme rejimi ve tarımsal ürünlerde ihracat iadesi konularında bilgi verilmektedir.

Yurt dışında muhatap olunan ticaret politikası önlemi soruşturmaları ve Ülkemiz ihraç ürünlerinin yararlandığı Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi uygulamaları kapsamında ihracatçı firmalarca satın alınan avukatlık danışmanlık hizmetlerinin desteklenmesi amacıyla “Avukatlık Desteği” verilmektedir.

### **3.3.2.6.İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Destekleri**

İzmir Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği, İzmir il sınırları içerisindeki aktif ve pasif yaklaşık 340.000 esnaf sanatkarı 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu hükümlerine göre çatısı altında toplayan kamu tüzel kişiliğine sahip bir kuruluştur.<sup>62</sup>

Esnaf ve sanatkarların finans sorununu çözebilmek, yeni ve uygun kaynak alternatifleri yaratmak amacıyla; İş Bankası, Denizbank, Ziraat Bankası, Garanti Bankası, Akbank, Finansbank ve Şekerbank ile kredi protokolleri imzalanmıştır.

İzmir metropol alanda faaliyet gösteren ve halkın sağlığıyla doğrudan ilgili olarak hizmet üreten; kahvehane, lokanta, pastahane, fırın, pideci, hamam, berber-kuaför ve benzeri işyerleri için indirimli tarifeler kullandırılmaktadır.

İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği bünyesi altında 50 oda bulunmaktadır.

---

<sup>62</sup> İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, **Başkanın Mesajı**, <http://www.iesob.org.tr/content/view/799/175>, (07.03.2013).

### **3.4.İZMİR TİCARET ODASI ÜYELERİNE UYGULANAN ANKET ÇALIŞMASI**

İzmir Ticaret Odası üyelerinin yerel, ulusal ve uluslararası desteklerden ne düzeyde yararlandıklarının tespiti ve bu destek mekanizmalarına İzmir Ticaret Odası üyelerinin daha kolay ulaşabilmesini sağlamak amacıyla anket çalışması düzenlenmiştir.

İzmir'deki KOBİ'lerin genel yapısı, sorunları ve beklentilerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Araştırmada kullanılan anket formu (Ek 5) 3 bölüm ve toplam 26 sorudan oluşmaktadır. Anket sonuçlarının tamamından ziyade, tez çalışmasını ilgilendiren finansal desteklerle ilgili kısımlara yer verilecektir.

Alan çalışmasında bilgi toplama yöntemi olarak anket formu kullanılmıştır. Anket çalışması, başta İzmir Ticaret Odası meslek komitesi üyeleri olmak üzere, İzmir Ticaret Odası üyesi firmalara uygulanmıştır.

Anket çalışması İzmir Ticaret Odası meslek komiteleri toplantılarında dağıtılmış, İzmir Ticaret Odası web portalı ve İZTO E-Bülten yoluyla İzmir Ticaret Odası üyelerine duyurulmuştur. Anket görüşmesi yapılan kişiler firma yöneticisi, ortağı veya müdürü konumundadır.

Anket sonuçlarının değerlendirmesinde Microsoft Excel ve SPSS 7.0 istatistik programından yararlanılmıştır.

Alan çalışması 137 firmaya uygulanmıştır. Anketi cevaplandıran firmaları sektörel bazda değerlendirdiğimizde; büyükten küçüğe sırasıyla inşaat firmalarının, sonra ulaşım parçaları/yedek parça, aksesuar firmalarının, daha sonra ise metal sektöründe faaliyet gösteren firmaların anketi yanıtladığı görülmektedir.

Yukarıda yer alan sektörleri sırasıyla, “Tuhafiye, Kuaför, Güzellik Salonları, Saat ve Mücevher, Züccaciye, Kağıt Ürünleri, Kırtasiye, Fotoğrafçılık, Su Ürünleri, Reklam Ajansları, Hırdavat, Isı Cam, Dış Ticaret ve E-Ticaret, Döviz Ticareti, Yem Üretimi, Giyim & Aksesuar Tıbbi Malzeme, Sağlık, Temizlik ve Sosyal Hizmetler, Bilgisayar, Çevre Donanımlar, Isıtma, Havalandırma ve Tesisat, Yakıt ve Madeni Yağlar, Orman Ürünleri, Kimyasal Maddeler” sektörleri takip etmektedir.

Ankete katılan firmaların yüzde 39,5'inin 10 yıl ile 20 yıl aralığında bir süredir faaliyette olduğu ortaya çıkmıştır. Faaliyet yılı 5 ile 10 yıl arasında olan firmaların oranı yüzde 17,8'dir. 30 yıldan fazla faaliyet gösteren firmaların oranı ise sadece % 13,2'dir.

Firma yetkililerinin büyük çoğunluğunun sektörde tecrübe sahibi olduğu görülmektedir.

Firma sahiplerinin yüzde 25,9'u 25 ile 30 yıl arası bir süredir çalışmaktadır. Firma sahiplerinin % 56,3'ü 15 yıl ile 30 yıl arası çalışmaktadır. 40 yıl ile 50 yıl arası tecrübesi olan firma sahibi oranı ise % 7,8'dir. Anketi yanıtlayan her 100 kişiden yaklaşık 8'i 40 yılın üzerinde bir iş deneyimine sahiptir.

Ankete katılan firmaların % 44,8'inde 11-50 arası işçi, % 35,8'inde 0-10 arası işçi, % 13,4'ünde 51-250 arası işçi, % 6'sında ise 250'den fazla işçi çalışmaktadır.

Yaklaşık her beş firmadan biri, (% 19,4'ü) 50 işçiden fazla işçi çalıştırmaktadır.

**Şekil 6:** KOBİ'lere Verilen Destek Yeterli Mi?



**Tablo 25:** KOBİ'lere En Çok Hangi Alanlarda Destek Verilmeli?

| KOBİ'lere en çok hangi alanlarda destek verilmeli? | Tekrarlanma Sıklığı |
|----------------------------------------------------|---------------------|
| Finansman                                          | 41                  |
| Eğitim                                             | 11                  |
| Pazarlama-Satış                                    | 10                  |
| Mesleki eğitim                                     | 9                   |
| Vergi-SSK, vb... mali konular                      | 8                   |
| Ar-Ge                                              | 5                   |
| İhracat                                            | 5                   |
| Enformasyon                                        | 4                   |
| Yatırım                                            | 4                   |
| İstihdam ve üretime destek                         | 3                   |
| Tanıtım-marka-reklam                               | 3                   |
| Risk yönetimi ve kurumsallaşma                     | 3                   |
| Girişimcilik                                       | 3                   |
| Proje                                              | 1                   |
| Planlama                                           | 1                   |
| Turizm                                             | 1                   |
| İnşaat                                             | 1                   |
| Fuarcılık                                          | 1                   |
| Tarım                                              | 1                   |

“Türkiye’de KOBİ'lere verilen destek yeterli mi?” sorusuna yaklaşık 10 katılımcıdan 9'u yeterli olmadığı cevabını vermiştir. Her 100 katılımcıdan sadece 2'si KOBİ'lere verilen desteğin yeterli olduğunu belirtmiştir.

Bu durum, firmaların devlet yardımlarından ciddi bir beklentileri olduğunu ancak yeterince destek alamadıklarını göstermektedir.

Anketi cevaplayan kişilerin beyanlarına bakıldığında, KOBİ'lere verilen desteklerin ciddi anlamda bir yetersizliği söz konusudur.

“KOBİ'lerin en öncelikli üç sorunu nedir?” sorusunu yanıtlayan firmaların yanıtlarına bakıldığında; en öncelikli üç sorunun sırasıyla finansman, mesleki eğitim ve pazarlama-satış olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bürokrasi, enformasyon, girişimcilik ve risk yönetim becerisi ise diğer sorunlar olarak göze çarpmaktadır.

“KOBİ'lere en çok hangi alanlarda destek verilmeli?” sorusuna sırasıyla finansman, eğitim, pazarlama-satış, mesleki eğitim, mali konular, ar-ge ve ihracat yanıtları verilmiştir.

KOBİ desteklerinden yararlanma konusunda anketi yanıtlayanların belirttikleri ilk üç sorun; bürokrasi yoğunluğu, desteklerin yetersiz olması ve desteklerin bilinmemesidir.

Diğer sorunlar ise sırasıyla desteklerin tek bir elden yürütülmemesi, girişimcilik kültürünün gelişmemesi ve danışmanlık hizmet ücretlerinin çok yüksek olmasıdır.

“İşletmelerin finansman ihtiyacını karşılama esnasında (kredi, fon, finansman, vb.) ne gibi sorunlarla karşılaşıldığına” ilişkin sorulan soruyla ilgili anketi yanıtlayan firmaların büyük bir çoğunluğu; bürokratik işlemlerin hantallığından sıkıntı duyduğunu ifade etmiştir.

Kredi alım sürecinin uzaması, çok fazla sayıda evrak istenmesi gibi sorunlar belirtilmiştir. Bürokratik işlemlerden sonra teminat ve finansman imkanlarının yetersizliği sorunu ön plana çıkmaktadır.

Anketi yanıtlayan firmalar kredi alımı esnasında istenen ağır teminatlar yüzünden krediden vazgeçebildiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca finansman imkanlarının yetersizliği ya da kredi maliyetlerinin pahalı olması nedeniyle imkanı olan birçok işletme öz sermayelerini kullanma yoluna gitmektedirler.

Birçok firma kredi faizlerinin yüksek olmasından ve vadelerin yeterince uzun olmamasından yakınmaktadır. Ayrıca firmalar, özel sorun olarak çek karşılığında kredilerde istihbarat sorunu ve tahsilat problemlerinden kaynaklanan ödeme gecikmesinde sorun yaşadıklarını belirtmiştir.

**Şekil 7:** Ülkemizde İhracatçıya Verilen Desteği Yeterli Buluyor Musunuz?



Ülkemizde ihracatçıya verilen desteklerin yeterli bulunup bulunmadığına ilişkin soruya; % 93,8’lik bir kesim hayır, % 6,2’lik bir kesim ise evet yanıtını vermiştir.

Ülkemizde ihracatçıya verilen desteklerin yeterli bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortaya çıkan sonuç, hayır cevabı veren firmaların büyük bir çoğunluğunun mevcut destekleri tam olarak bilmemesinden de kaynaklanabilmektedir.

**Tablo 26:** Bugüne Kadar Hangi Kurumların Desteklerinden Yararlandınız?

| Destek Veren Kurum/Kuruluş                | Tekrarlanma Sıklığı |
|-------------------------------------------|---------------------|
| Özel Bankalar                             | 54                  |
| Hiçbiri                                   | 38                  |
| KOSGEB                                    | 36                  |
| Kamu Bankaları                            | 20                  |
| Meslek Kuruluşları                        | 7                   |
| Kredi Garanti Fonu (KGF)                  | 5                   |
| Hazine Müsteşarlığı                       | 4                   |
| Dış Ticaret Müsteşarlığı                  | 3                   |
| TÜBİTAK                                   | 3                   |
| Türkiye Patent Enstitüsü                  | 3                   |
| DPT-Kalkınma Ajansları                    | 2                   |
| İhracatı Geliştirme Merkezi (İGEME)       | 2                   |
| İŞ-KUR                                    | 2                   |
| Sanayi ve Ticaret Bakanlığı               | 2                   |
| Türk Standartları Enstitüsü(TSE)          | 2                   |
| Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri   | 1                   |
| Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)      | 1                   |
| EXİMBANK                                  | 1                   |
| AB ve Yurtdışı Kaynaklı Fonlar            | -                   |
| KOBİ A.Ş.                                 | -                   |
| Milli Prodüktivite Merkezi                | -                   |
| Sermaye Piyasası Kurulu(SPK)              | -                   |
| Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) | -                   |

Anketi yanıtlayan firmaların en çok özel bankaların kredilerinden, daha sonra ise sırasıyla KOSGEB, kamu bankaları, meslek kuruluşları, KGF ve Hazine Müsteşarlığı destek ve kredilerinden yararlandığı görülmektedir.

Anketi cevaplayan firmalar, bir kamu kuruluşu olarak en çok KOSGEB'in desteklerinden faydalanmışlardır.

Anketi yanıtlayan firmaların % 29'u özel bankaların desteklerinden yararlandığını, % 20'si hiçbir destekten yararlanmadığını, % 19'u KOSGEB desteklerinden, % 10'u ise kamu bankalarının desteklerinden yararlandığını belirtmiştir.

Firmaların öncelik olarak özel ve kamu bankalarından kredi tedarik ettiği görülmektedir. Firmaların kamu kuruluşlarının mevcut desteklerinden habersiz olduğu ya da devlet yardımları ile desteklerin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

**Tablo 27:** Bugüne Kadar KOSGEB'in Hangi Desteklerinden Yararlandınız?

| Yararlanılan Destekler            | Tekrarlanma Sıklığı |
|-----------------------------------|---------------------|
| Banka Kredi Faiz Destekleri       | 29                  |
| Teknoloji Geliştirme & Yenilik    | 5                   |
| Uluslararası İşbirliği Geliştirme | 3                   |
| Girişimciliği Geliştirme          | 3                   |
| Danışmanlık & Eğitim              | 2                   |
| Marka Oluşturma & Tanıtım         | 2                   |
| Pazar Araştırma- İhracat          | 1                   |
| Bilişim                           | 1                   |
| Bölgesel Kalkınma                 | 1                   |
| Kalite Geliştirme                 | 0                   |
| Hiçbiri                           | 65                  |

Anketi yanıtlayan firmaların, bugüne kadar KOSGEB'in en fazla banka kredi faiz desteklerinden yararlandığı görülmektedir. Söz konusu desteği teknoloji geliştirme&yenilik destekleri ile girişimciliği geliştirme ve uluslararası işbirliği geliştirme destekleri izlemektedir. KOSGEB'den destek alan firmaların büyük bir çoğunluğunun kredi alabilmek amacıyla KOSGEB'e üye olduğu gibi bir sonuç doğmaktadır. Oysa KOSGEB'in kredi faiz desteklerinin dışında KOBİ'lere yönelik birçok desteği bulunmaktadır.

## SONUÇ

Tez çalışmasının ana amacı firmalara yönelik desteklerin incelenmesidir. Türkiye'deki firmaların büyük bir çoğunluğunun KOBİ olduğu dikkate alındığında, KOBİ'lerin yakından tanınması, özelliklerinin benimsenmesi ve ulusal ekonomiye olan katkılarının gözden geçirilmesi büyük önem taşımaktadır.

KOBİ'ler tüm ülke ekonomilerinde olduğu gibi, Ülkemiz ekonomisinin de lokomotif konumundadırlar. KOBİ'ler iş ve istihdam yaratma kapasiteleri, esnek olmaları, müşteriler ile yakın ilişkiler kurabilmeleri ve büyük sanayi işletmelerinin tamamlayıcısı olmaları gibi daha birçok nedenden dolayı ekonomik gelişmede özel bir yere sahiptir. KOBİ'lerin genellikle aile işletmesi olmaları, KOBİ'lerin karar alma süreçlerini, büyümelerini ve dış dünyaya uyum sağlamalarını yakından etkilemektedir.

Aile şirketleri hızlı karar verme yeteneği, patrona kolay erişim, samimi çalışma ortamı ve takım ruhu gibi olumlu özellikleriyle KOBİ'lerle benzer özellikler taşımaktadır. Aynı KOBİ'ler gibi kurumsal yönetim, görevlere doğru kişilerin atanması, aile üyeleri arasında anlaşmazlık, aile büyüdükçe kuşak çatışmaları, tarafsız olamama, karar verirken duygusal olma gibi birçok sorunla da boğuşmaktadırlar.

KOBİ yöneticisi, firmanın hem girişimcisi, hem yöneticisi, hem müdürü ve kısacası her şeyidir. KOBİ'lerin profesyonel yöneticiler tarafından yönetilmemesi ve KOBİ yöneticisinin dış dünyayı yakından izlemesini engelleyecek kadar işinin başından aşkın olması, başta finansman sorunu olmak üzere, diğer kurumsal sorunları da beraberinde getirmektedir.

KOBİ'ler başta finansman alanında yaşadıkları zorluklar ve yeterli bilgiye sahip olamamaları nedeniyle, büyük sorunlarla karşılaşmaktadırlar.

KOBİ'lerin en büyük sorunu, finansman sorunu olarak kabul edilmektedir. Finansman sorununun yanı sıra bilgi ve eğitim eksikliği de, KOBİ'lerin en önemli eksikliklerindendir.

KOBİ'lerin finans sektörüyle aynı dili konuşabiliyor olması günümüz dünyasında oldukça önem taşımaktadır. Finansal standartlara uyum sağlayamayan KOBİ'ler yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır.

Ayrıca uluslararası rekabet gün geçtikçe artmasına rağmen, Ülkemiz işletmelerinin çoğunun yurtdışına açılmadığı, kendini geliştirmede ve geleneksel yapısını koruduğu görülmektedir. Bu nedenle, KOBİ'lerin dış pazarlarla rekabet edebilmesi için, daha düşük maliyetlerle daha kaliteli ürünler sunabilmelerine yönelik çalışmalar arttırılmalıdır.

Kurdan yakınan ihracatçılara vadeli işlemler piyasası adres gösterilmelidir. Vadeli işlemlerin daha fazla yatırımcı tarafından kullanılmasına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. EXİMBANK tarafından verilecek başta KOBİ kredileri olmak üzere tüm ihracat kredileri içine riskten korunma sigortaları paketlenip satılabilir. Bu sayede EXİMBANK'dan kredi alan ihracatçı kur riskini sigortalayabilir. Belirli bir kurdan belirli bir vadede satım opsiyonu paketlenip satılabilir. İhracatta teşvikler, satacağı malı üretebilen firmalara verilmelidir. KOBİ'lerin birçoğu, yurtdışına mallarını pazarlayacak finansal gücü bulunmadığından dolayı, ihracat yapmayı düşünmemektedir. Ancak, finansal sorunların yanında, dışa açılmaya engel olan başka problemler de bulunmaktadır. Dil problemi, uluslararası platformda firmanın tanınmaması, uluslararası ticaret hukukunun ve işleyişinin bilinmemesi gibi daha birçok neden firmaların kolayca kaçmalarına, içlerine kapanmalarına ve dolayısıyla kendilerini geliştirememelerine neden olmaktadır. Özellikle uluslararası finansal standartları belirleyen standartlara geçiş sürecinin sorunsuz gerçekleştirilmesi ve uluslararası piyasalarda rekabet gücünün arttırılması amacıyla KOBİ'lere verilen desteklerin arttırılması ve bilgi eksikliğine yönelik çalışmaların giderilmesi gerekmektedir.

Firmaların kayıt dışı işlemlerinin kayıt içine alması, esas faaliyet konuları içinde çalışılması, şeffaflığın ön planda tutulması, kredilendirme notunun yani firma kredi notunun yüksek olması firmaların sürdürülebilir büyümelerine katkı sağlayacaktır.

Bugün birçok firma, yıllar önce yaşadığı sorunlar nedeniyle, hiçbir finans kuruluşundan kredi alamamaktadır. Bu nedenle firmalara daha çok kredi verilmeli, Kredi Garanti Fonu ve KOBİ A.Ş. daha etkin hizmet vermelidir. Kredi garanti sistemleri çeşitlendirilip güçlendirilmeli, kredi garanti sistemi hizmetleri ülke düzeyinde yaygınlaşmalı ve firmalara karşılaştıkları teminat sorunlarına karşın destek sağlanmalıdır.

Girişimcilere başlangıç sermayesi sağlamak amacıyla, “Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları” teşvik edilmelidir.

Yeni kurulan bir firma kuruluş aşamasında hiçbir kuruluştan kredi veya destek alamamaktadır. Bu süre zaman zaman bir bilanço, zaman zaman ise iki bilanço yılına çıkmaktadır. Bu durum, Ülkemizdeki girişimcilerin kendi hesaplarına çalışma heveslerini zedelemektedir.

Yeni iş kurmayı düşünen girişimcilere yönelik programların arttırılması, daha ucuz ve daha hızlı iş kurma süreçlerinin geliştirilmesi, girişimcilik kültürünün iş dünyasına egemen olacak şekilde yapılandırılması, girişimciliğin mesleki liseleri ve üniversitelerde ders olarak okutulması ve iş dünyasına hazırlanan gençlere girişimcilik kültürünün aşılması büyük önem taşımaktadır. Girişimcilere verilecek destekler sadece girişimcilere fon sağlama amacı taşımamalı, aynı zamanda fon sağlayıcıları, akademik çevreleri, vb. destek veren tarafları da kapsamalıdır.

Büyüme potansiyeline sahip şirketlerin sermaye piyasalarından fon sağlamak için ihraç edecekleri menkul kıymetlerin işlem görebileceği şeffaf bir ortam yaratmak amacıyla kurulan Gelişen İşletmeler Piyasası desteklenmeli, söz konusu piyasaya giriş maliyetlerinin en aza indirilmesi sağlanmalıdır.

Firmaların uzun vadeli ve düşük faizli kredi olanaklarından yararlanması için gereken düzenlemeler yapılmalı, bu doğrultuda iç ve dış kaynaklı fonlar firmaların hizmetine sunulmalıdır. KOBİ’ler Türkiye ekonomisi içerisinde neredeyse tüm işletmeleri temsil etmelerine rağmen Türkiye’de KOBİ’lere kullandırılan kredilerin toplam krediler içerisindeki payı BDDK verilerine göre sadece % 25’dir. KOBİ tanımının parasal büyüklüğü 25 Milyon TL’den 40 Milyon TL’ye çıkarıldığı için toplam krediler içerisinde KOBİ’lere kullandırılan kredilerin payının daha fazla artacağı düşünülmektedir. Kredi faizlerinin daha da aşağı düşürülmesine ve bankacılık işlem maliyetlerinin azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Öte yandan, KOBİ’ler piyasaya çıktıklarında nitelikli işgücü bulmakta zorlanmaktadır. Bu nedenle, mesleki eğitimi güçlendirmek, firmalarda yetişen kişilerin direkt olarak iş dünyasına uyum sağlaması gerekmektedir.

İstihdam üzerindeki yüklerin aşağı çekilmesi, firmaların vergi ile sosyal güvenlik borçları başta olmak üzere birikerek kar topu haline gelmiş kamu borçlarının yeniden yapılandırılmasının sağlanması, KOBİ'lerin milli ekonomiye katkılarının arttırılması açısından oldukça önemlidir.

KOBİ'ler sahip oldukları kısıtlı finansal olanaklar nedeniyle geleneksel yöntemlerle çalışmak zorunda kalmakta ve yeterli teknolojik donanımına sahip olmayan, yaptıkları işleri genelde belirli bir plan dahilinde yapmayan işletmeler halinde faaliyetlerine devam etmektedirler. Oysa Güney Kore ve Tayvan örneğinde olduğu gibi ar-ge ve yenilikçi (inovatif) fikirleri uygulamaya geçirme imkanları olabilirse, KOBİ'lerin milli ekonomiye katkıları katlanarak artacaktır. AB programı olan 7. Çerçeve Programı'nın bütçesinin büyük bir bölümünün ortaklık yapan işletmelere verilmesi, ortaklıkların özendirilmesi ve ortaklık kültürünün kazandırılması gereğini ortaya koymaktadır. Girişimciliğe yönelik ilgiyi artırmak için, özellikle kadın ve genç girişimcilere yönelik daha fazla destek ve teşvikler verilmelidir. Kadın ve genç girişimcilerin çalışma hayatında daha aktif ve üretken olarak yer almaları, ülke ekonomilerinin istikrarı açısından kaçınılmazdır.

Kadınların eğitim seviyesinin artması, adil ve dengeli bir gelir dağılımının sağlanmasını ortaya çıkarmaktadır. Firma sahiplerinin veya temsil ilzama yetkili temsilcilerinin genellikle erkek girişimcilerden oluştuğu görülmektedir. AB ve dünyadaki örnekler ile kıyaslandığında bayan girişimcilerin sayısının artması için yeni ve etkin programlar ortaya konmalıdır. Firmaların nitelikli ara eleman açığını kapatacak ve istihdama katkı sağlayacak mesleki eğitim seferberliği başlatılmalı ve bu konudaki devlet desteği arttırılmalıdır. Üniversite- iş dünyası işbirliği sağlanmalı, teknoparkların ve teknoloji geliştirme bölgelerinin kurulması, mevcutlarının da mesleki eğitim ve üniversitelerle ilişkilerinin arttırması sağlanmalı, söz konusu yerlerde genç girişimcilere yönelik eğitim ve staj programları düzenlenmelidir. Oda/borsa-üniversite işbirliği ile uzun vadeli eğitim programları ve seminerler düzenlenmelidir. Özellikle kambiyo, dış ticaret rejimi, şirket kuruluşları, vb. konularda farkındalık eğitimleri gerçekleştirilmelidir. Kur ve faiz riskine karşı firmalar bilinçlendirilmelidir.

Hükümetlerin ve ekonomik karar birimlerinin ulusal ekonominin anlamlı bir kesimini temsil eden aile işletmelerine özel önem vermesi gerekmektedir.

Aile şirketlerinin daha profesyonel bir yapıya ulaşmasına yardım edilmeli, danışman havuzları oluşturulmalı, kurumsal yapının artması için destek ve danışmanlık teşvikleri arttırılmalı, vergi rejimi oluşturulurken aile şirketleri de dikkate alınmalı, aile şirketlerinin büyümeleri için destek sağlayan ulusal bir strateji ortaya konmalıdır, Çünkü aile şirketleri bulunduğumuz yüz yılın en dikkate alınması gereken iş modellerinden birisidir. Ayrıca, firmalar değişen iş koşullarına uyum sağlamalı ve e-ticaret, e-pazarlama, e-yönetim ve e-devlet gibi kavramları iyi bilinmeli ve e-dönüşüm sürecine uyum sağlanmalıdır.

Katma değeri yüksek üretim ve ihracat yapan firmalara düşük faizli ve uzun vadeli kredi fırsatı tanınmalıdır. Türk ürünleri için batı ülkelerinde aranan kalite standartları Türkiye'ye giren yabancı ürünlerde de aranmalı, Türk sanayisinin kalitesiz mallar karşısında haksız rekabetten dolayı zarara uğraması engellenmelidir.

Firmalara yönelik devlet destekleri, proje bazlı, sektörel ve bölgesel farklılıklar da dikkate alınarak düzenlenmeli ve etkin kullanımı sağlanmalıdır.

KOBİ'lere yönelik de yatırım teşvikleri verilmeli ya da yatırım teşviklerinde istenen asgari yatırım tutarları özellikle ileri teknoloji üreten ve ihraç eden firmalar için aşağı çekilmelidir. Yeni Türk Ticaret Kanunu ile birlikte firmaların uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartlarına uyum sağlayacak bir yapıya kavuşmalarına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

İş dünyasında, büyük çeşitlilik gösteren müşteri ihtiyaçlarını önceden fark etmek ve bu ihtiyaçlara uygun üretim yapmak gerekmektedir. KOBİ, sanayi ve işgücü envanterleri çıkartılarak, sanayileşme stratejileri bölgesel ve yerel kalkınma temelinde yeniden saptanmalıdır. Sektörel ve bölgesel olarak oluşturulacak kümelerin, firmaların dış pazarlara açılmasında, rekabet gücünü korumasında ve dünya ile rekabet etmesinde önemli bir güç olacağı düşünülmektedir.

Firmalarda kurumsallaşma teşvik edilerek kayıt dışının önüne geçmek için üretim ve istihdamın üzerindeki yükler azaltılmalıdır. Ülkemizdeki firmaların uluslararası arenadaki rekabet güçlerini arttırmaya yönelik teşviklerin arttırılmalı ve KOBİ'leri koruyucu önlem ve düzenlemeler hayata geçirilmelidir.

Buna göre;

- Mesleki eğitime daha fazla önem verilmesi,
- İstihdam geliştirme önlemleri alınması,

- Mali ve sosyal engellerin azaltılması, vergi politikalarının düzenlenmesi, vergi sisteminin kısa süreler içerisinde sıklıkla değiştirilerek yap boz tahtasına dönüştürülmemesi, verginin tabana yayılması ve vergide adaletin sağlanması,
- İşletme kurmanın yani girişimciliğin teşvik edilmesi, özellikle KOBİ ölçeğinde firmaların daha hızlı ve daha az maliyetle kurulmasının sağlanması,
- On-line işlem imkanlarının, elektronik iletişim ve internet imkanlarının artırılması,
- Bilgi akışının daha etkin bir şekilde sağlanması,
- Kadın ve genç girişimcilere yönelik yeni desteklerin ortaya konması,
- Firma yöneticilerine eğitim ve danışmanlık desteği verilmesi,
- Firma yöneticilerinin Dünyadaki gelişmeleri izlemesi, gelişmelere yönelik yeni düşünceler üretmesi,
- Ar-ge çalışmalarının desteklenmesi,
- Marka ve tanıtıma önem verilmesi,
- Finans ve kredi kaynaklarının artırılması ve daha fazla firmanın sermaye piyasasından yararlanması,
- Dış pazarlara açılım ve iç pazar ile uyum sağlanması,
- Ulusal ve uluslararası platformlarda KOBİ'lerin temsiline sağlanması,
- Bankacılık sistemi içinde toplam kredi hacminde, KOBİ'lerin payının artırılması,
- Kredi garanti fonu, risk sermayesi, finansman yatırım ortaklığı, gayrimenkul yatırım ortaklığı, melek yatırımcı gibi kavramların desteklenmesi,
- Çağdaş işletmecilik anlayışının ve yerel kaynakların harekete geçirilmesi,
- Üniversitelerle teknoparkların ve iş dünyasının işbirliği içerisinde olmaları ve üniversite- iş dünyası işbirliğinin sağlanması,
- Tüm firmaların kurumsal bir web sitesi ve e-posta adresinin bulunması

firmaların Türkiye ve İzmir ekonomisine katkılarını maksimize edecektir.

Firmalara yönelik destek ve teşvik sistemlerinin kısa vadeli ve sadece finansman odaklı olması doğru değildir. Çünkü bütün gelişmiş ülkeler bu yaklaşımı terk etmekte ve KOBİ'lerin yönetim becerilerini, üretim kabiliyetlerini ve rekabet güçlerini artıracak alanlara yönelmektedir.

Ülkemizin Cumhuriyetin 100'üncü yılında “Dünyanın en büyük ilk 10 ekonomisi arasında yer alması ve 500 milyar dolarlık ihracat hedefi” için, özellikle KOBİ’lerin milli ekonomiye katkıları daha da arttırılmalıdır.

İhracat, ekonomik büyümeye ciddi oranda katkı sağlamaktadır. Bu nedenle ihracata verilen krediler kredi hacmi genişleme sınırlamasından muaf tutulmalıdır. Böylelikle bankaların maliyeti düşecek ve bankalar da bunu ihracat kredisi kullanan ihracatçıya yansıtacaktır. Ayrıca Bakanlar Kurulu'nun, ihracat kredilerinde “Banka Sigorta Muamele Vergisi” oranının düşürmesi oldukça faydalı olacaktır.

Ekonomik yol haritalarının KOBİ'leri destekleyen bir yapı içinde olması gerekmektedir. KOBİ'lere yönelik web sitesinin ([www.kobi.org.tr](http://www.kobi.org.tr)) periyodik aralıklarla güncellenmesi ve tüm KOBİ'lere ilgili web sitesinin tanıtımı oldukça faydalı olacaktır. Ayrıca KOBİ'ler bununla da yetinmemeli, katalog ve broşürlerle firmalarını tanıtmalı, fuar ve sergilere katılmalı, sadece günlük sorunlarla ilgilenmemeli, iş planı ve planlama yapmalı, firmaların ihtiyaçlarını belirlemeli, sektörlerindeki başarılı iş adamlarını ve başarı hikayelerini takip etmeli, her ortamda müşteri memnuniyetini esas almalıdır.

Firmaların KOBİ Yönetmeliğini bilmesi ve firmalara verilen desteklerle ilgili bilgilerinin arttırılması oldukça önemlidir.

Genelde firmalar kendilerine devlet ve diğer kuruluşlar tarafından verilen desteklerin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Bu durum, devlet yardımları, teşvik, kredi ve hibelerden ciddi bir beklenti olduğunu ancak mevcut durumun beklentileri karşılayamadığını göstermektedir.

Firmalara en çok finansman alanında destek verilmeli, finansmanın yanı sıra eğitim, pazarlama-satış, mesleki eğitim, mali konular, ar-ge, ihracat, haberleşme, yatırım, istihdam, tanıtım, risk yönetimi, girişimcilik, vb. konularda da destek verilmelidir. KOBİ desteklerinden yararlanma konusunda karşılaşılan en önemli sorun, bürokrasidir.

Firmaların desteklerden yararlanma aşamasında birçok prosedürle uğraşmak zorunda kalmaları, destek alımı sürecinin uzamasına ve hatta bazı firmaların desteklerden vazgeçmelerine neden olabilmektedir. Ayrıca desteklerin yetersizliği ve bilinmemesi de, en öncelikli sorunlar olarak ortaya çıkmaktadır.

İşletmeler finansman ihtiyaçlarını karşılama esnasında bürokratik işlemlerin hantallığından sıkıntı duymaktadırlar. Kredi alım sürecinin uzaması, çok fazla sayıda evrak istenmesi, teminat ve finansman imkanlarının yetersizliği ana sorunlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Birçok firma risk yönetimi konusunda ayrıntılı bilgiye sahip değildir. Bu durum, birçok firmanın riski yönetmeyi bilmediğine ve gelecekte kendilerini nelerin beklediğini bilmemelerine işaret etmektedir.

KOSGEB’den destek alan firmalar sadece kredi alabilmek amacıyla KOSGEB’e üye olmamalıdır. Üstelik KOSGEB’in banka kredi faiz destekleri, ana programları içerisinde yer almamakta ve KOSGEB’in ana fonksiyonu işletmelerin orta ve uzun vadeli gelişimlerini hızlandırmak ve KOBİ’lere yol göstermektir. Bu durum, KOSGEB’in ana destek programları ile firmalara daha fazla bilgi vermesi ve firmaların ihtiyaçlarına göre destekleri güncellemesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Firmalara yönelik desteklerin yeterli olmadığı iş dünyası tarafından dile getirilmektedir. İş dünyası söz konusu görüşünde kısmen haklıdır. Ancak birçok firmanın bilgiye ulaşamadıkları görülmektedir. Mevcutta var olan desteklerin tamamı bilinmiyorsa, desteklere yönelik bir eleştirinin gelmesi de, doğru değildir. İzmir’de ve hatta Türkiye’de KOBİ’lerin durumunu anlatan (anket, envanter, vb.) yeterince çalışma bulunmamaktadır.

Birçok firma, KOBİ olup olmadıklarının bile farkında değildir. Bu nedenle firmalara yönelik desteklerinin farkındalığının arttırılması şarttır.

Mevcut desteklerin neler olduğuna ilişkin firmalar bilgilendirilmeli, ihtiyaç duyulması halinde eğitim, seminer, vb. eğitim programları düzenlenmelidir.

Danışmanlık hizmetleri arttırılmalı, işletmelerin ihtiyaçlarını karşılayacak ve sorunlarına tek elden ulaşabilecekleri sistemler hayata geçirilmeli, firmaların gereksiz bilgiler arasında boğulması engellenmelidir.

Elbette ki finansman sorunu, firmaların en öncelikli sorunudur ve finansman olmadan da hiçbir şey olmamaktadır.

Ancak mevcut bilgilere ulaşmakta zorluk çeken firmaların kentimizde, Ülkemizde ve Dünyada yaşanan gelişmeleri yakından takip etmesi, yeni yatırım araçlarının önemini kavraması, işletmelerini Dünyadaki ekonomik gelişmelere ve yeniliklere göre modernize etmelerinin yanı sıra meslek kuruluşlarının da firmalara yönelik danışmanlık hizmetlerini arttırmaları büyük önem taşımaktadır.

Firma desteklerinin farkındalığı artırılmalıdır. Çünkü, işletmeler tarafından kuruluşlar ve destekler bilinmemekte veya yanlış bilinmektedir. Desteklerin tam ve eksiksiz bilinmesi halinde ise, ihtiyaca uygun olmayan desteklerin revize edilmesi gerekliliği de ortaya çıkacaktır. Bu sayede teşvik ve desteklere daha kolay ve daha hızlı erişim sağlanacak ve mevcut destekler ile destek veren kurum ve kuruluşların tanınması sağlanacaktır.

Ancak özellikle mevcut desteklerin daha etkin ve daha hızlı tanıtımı için kılavuz, broşür, web sitesinde bilgilendirme, CD, vb. yollarla çalışmanın dijital ortama taşınarak ve periyodik aralıklarla güncellenerek yatırımcılara ve iş dünyasına yönelik bir bilgilendirme yapılması hem zaman hem de maliyet tasarrufu sağlayacaktır.

## KAYNAKÇA

Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri (ABİGEM), **ABİGEM'lere Yönelik Devlet Destekleri Eğitim ve Değerlendirme Programı Raporu**, Kızılcahamam, 07.10.2009-11.10.2009.

AB-Türkiye İş Geliştirme Merkezleri (ABİGEM), <http://www.abigem.org>, (12.12.2012).

Akgemci, Tahir. **KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler**, Ankara, Haziran 2001, <http://kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Yayinlar.aspx?ref=9&refContent=33>, (12.01.2013).

Akgün, Kazım. **KOSGEB Destekleri**, KOSGEB'in Yeni Destek Programı, KOBİ'lere ve Girişimcilere Sağlanan Finans Olanakları Toplantısı.

Akmut, Özdemir. **KOBİ Borsaları**, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul, 2007, Yayın No: 2007-07, s.19.

Akser, Duran. **TÜBİTAK Özel Sektöre Yönelik Ar-Ge ve Yenilik Destek Programları Sunumu**, 18.01.2013.

Alptürk, Ercan. **Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeler (KOBİ) Rehberi**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2008.

Altıntop, Didem. **Türk Girişimcisi İş Fırsatlarını Daha İyi Görürse Önü Açık**, KOBİ Finans Dergisi, Sayı 27, Ankara, 2010.

Ateş, M. Rauf. **Şirket Doktoru**, İstanbul, 2009, Global Kobi Yayınları-1.

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, <http://www.abgs.gov.tr>, (13.12.2012).

Avrupa Birliğı Resmi Sitesi,

[http://ec.europa.eu/europeaid/work/funding/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/europeaid/work/funding/index_en.htm), (10.11.2012).

Avrupa Komisyonu İşletme ve Sanayi Politikası İnternet Sitesi,

[http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise\\_policy/sme\\_definition/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/index_en.htm),  
(10.06.2012).

Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu (ABGS), [www.avrupa.info.tr](http://www.avrupa.info.tr),  
(09.06.2012).

Babacan, Ali. **Yeni Teşvik Sisteminin 2009 Yılı İtibariyle Uygulama Sonuçları**,  
Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, 8 şubat 2010,  
<http://www.hazine.gov.tr/irj/go/km/docs/documents/Hazine%20Web/Arastirma%20Yayin/Raporlar/Yat%c4%b1r%c4%b1m%20Te%c5%9fvik%20Raporlar%c4%b1/8-%c5%9eubat-2010.pdf>, (20.09.2011)

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, **Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünümü**,  
[http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Diger\\_Raporlar/11350tbs\\_genel\\_gorunumu\\_eylul\\_2012.pdf](http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Diger_Raporlar/11350tbs_genel_gorunumu_eylul_2012.pdf), Eylül 2012, (09.11.2012)

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, **Finansal Piyasalar Raporu**, Sayı:  
28, Aralık 2012, [www.bddk.gov.tr](http://www.bddk.gov.tr), (10.04.2013).

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, [www.bddk.org.tr](http://www.bddk.org.tr), (03.04.2012).

Benli, İpek Beril. **Türkiye’de Başlangıç Aşamasındaki Girişimcilere Verilen Finansal Desteklerin Etkinliği**, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı,  
Değerlendirme Notu, Aralık 2012,  
<http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1242/Ipek+Beril+Benli>, (21.01.2013).

Betül Macit, **AB Çerçeve Programları'nda KOBİ'ler**, TÜBİTAK AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisi, 12 Ocak 2009, İMMİB, İstanbul, [http://www.fp7.org.tr/tubitak\\_content\\_files//279/Teknopark\\_Bilgi\\_Gunleri/immib\\_ab\\_cp.pdf](http://www.fp7.org.tr/tubitak_content_files//279/Teknopark_Bilgi_Gunleri/immib_ab_cp.pdf), (01.07.2011).

Bis Tekstil ve Hazır Giyim Dış Ticaret A.Ş, **Çok Ortaklı Dış Ticaret Şirketleri**, Bis Tekstil ve Hazır Giyim Dış Ticaret A.Ş (BİS) Yayınları, İstanbul, 1993.

Bülbül Yaşar, **Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Özel Girişimciliğe Yönelik Devlet Politikaları**, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 2010-11, İstanbul, 2010.

Cansız, Mehmet. **Türkiye'de KOBİ'ler ve KOSGEB**, DPT- Uzmanlık Tezleri, Ankara, 2008.

Çolakoğlu, Mustafa. **KOBİ Rehberi**, Ankara, Nisan 2002, TOBB Yayın No: 359-PM :2

DD Mortgage, <http://www.ddm.com.tr/Pages/tr-tr/Fullhtml.aspx?PageId=8>, (05.12.2011)

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü, [www.dhmi.gov.tr](http://www.dhmi.gov.tr), (13.04.2012).

Devlet Planlama Teşkilatı, [www.dpt.gov.tr](http://www.dpt.gov.tr), (11.12.2010).

Devlet Planlama Teşkilatı, **KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (2007-2009)**, Ocak 2007, <http://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCkQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.dpt.gov.tr%2FDocObjects%2FDownload%2F2733%2F2007.pdf&ei=TXy1UabxFoLaOM7xgZgB&usg=AFQjCNGGlrOxwWtXiikRIKuhZwPyLa6nDw&sig2=S1byQG9jJqr3xwmkQpu7GQ&bvm=bv.47534661,d.ZWU>, (01.02.2012).

Dört Mevsim, **Üretimden Tüketime Tarım Dünyası**, Yıl:1, Sayı:2, Eylül 2012.

Dünya Gazetesi, 41 Kere Maşallah Başarı Öyküleri, **Türkiye'nin Kültür Denizinden İlham Aldık**, Aralık 2012, s.7.

Efe, Birol ve Ahmet Karayiğit. **İzmir Ticaret Odası ve Bankaların İşbirliği Firmalara Can Suyu Veriyor**, İzmir Ticaret Odası Araştırma ve Meslekleri Geliştirme Müdürlüğü, Özel Rapor, Ocak 2005.

Ege Bölgesi Sanayi Odası, [www.ebso.org.tr](http://www.ebso.org.tr), (08.09.2012).

Ege İhracatçı Birlikleri, [www.eib.org.tr](http://www.eib.org.tr), (09.06.2012).

Ege İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, **İhracata Yönelik Devlet Yardımları**, Mikro Eğitim Projesi, 2010.

Ege İhracat Birlikleri Genel Sekreterliği Devlet Yardımları Şubesi, <http://www.mikroegitim.org>, (06.05.2012).

Ege Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Derneği (KOBİDER), [www.egekobider.org.tr](http://www.egekobider.org.tr), (05.04.2012).

Ekin, Nusret. **Gelişen Ülkelerde ve Türkiye'de Bir İstihdam Politikası Olarak Küçük Ölçekli İşyerlerinin Teşviki**, İstanbul Ticaret Odası, Nusret Baskı, İstanbul, 1993.

Elçi, Şirin ve İhsan Karataylı. **İnovasyon El Kitabı**, İngiltere Büyükelçiliği, Ankara, Mayıs 2009.

Erol, Mikail. **Ekonomik Kriz ve Kobiler**, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Ankara, Haziran 2010, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayını, Çanakkale, Cilt 5 Sayı 1.

European Commision, [www.access2finance.eu](http://www.access2finance.eu), (06.07.2012).

European Commision Small and Medium sized Enterprises (SMEs), **SME Definition**, [http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_en.htm), (17.12.2011).

European Commision,  
[http://europe.eu.int/comm/enterprise/enterprise\\_policy/mult\\_entr\\_programme/programme\\_2001\\_2005.htm](http://europe.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/mult_entr_programme/programme_2001_2005.htm), (05.09.2012).

European People's Party, KOBİ Birliği İnternet Sitesi, <http://www.sme-union.org>, (09.08.2012).

Europa Summaries of EU Legislation, **Seventh Framework Programme (2007 to 2013)**,[http://europa.eu/legislation\\_summaries/energy/european\\_energy\\_policy/i23022\\_en.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/energy/european_energy_policy/i23022_en.htm), (07.11.2012).

Gelir İdaresi Başkanlığı, **KOBİ Vergilendirme Rehberi**, 2009.

Güventürk, Fettah. **İnsan ve Ekonomi**, İzmir, 2009, s.57.

Halk Bankası, **Kadın Girişimcilere İlk Adım Kredisi Halkbank'tan...**,  
[http://www.halkbank.com.tr/articles/detail/detail8.asp?id=4314&prev\\_place](http://www.halkbank.com.tr/articles/detail/detail8.asp?id=4314&prev_place),  
(06.02.2013).

Hazine Müsteşarlığı Merkezi Finans ve İhale Birimi, [www.mfib.gov.tr](http://www.mfib.gov.tr), (08.01.2012).

Hazine Müsteşarlığı Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü, [www.hazine.gov.tr](http://www.hazine.gov.tr),  
(04.03.2012).

İhracatı Geliştirme Merkezi (İGEME), <http://www.igeme.org.tr>, (06.05.2012).

IRC-Ege Konsorsiyumu, <http://irc.ege.edu.tr>, (07.06.2012).

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, [www.imkb.gov.tr](http://www.imkb.gov.tr), (09.12.2012).

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, [www.halkarzseferberligi.com](http://www.halkarzseferberligi.com), (07.10.2012).

İstanbul Ticaret Odası, <http://www.ito.org.tr>, (04.05.2012).

International Trade Centre Unctad/WTO, **The Sme And The Global Market Place, An Analysis Of Competitiveness Constraints**, ICPS, Yayın No: 3621, 1997.

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, **Halka Arz ve Borsada İşlem Görme**, Ekim 2012.

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, **Ticaret ve Sanayi Odaları Destek Birimi Personeline Yönelik Halka Arz ve Borsada İşlem Görme Eğitimi**, 22-23 Şubat 2010.

İstanbul Sanayi Odası, **Devlet Destekleri 6**, İstanbul, ISO Yayın No: 2004-18  
Ekonometri Dergisi, Ankara, Mart-Nisan 2010

İstanbul Ticaret Odası, **KOBİ'lere Yönelik Destekler Semineri**, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul, 2005/24.

İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği, [www.iesob.org.tr](http://www.iesob.org.tr), (09.11.2012).

İzmir Kalkınma Ajansı, [www.izka.org.tr](http://www.izka.org.tr), (05.06.2012).

İzmir Kalkınma Ajansı, Invest in İzmir, <http://www.izmirdeyatirim.com>, (07.04.2012).

İzmir Kalkınma Ajansı, **Projem İzmir**, İzmir, Aralık 2009, [http://webdeyim.net/tr/e\\_kitap/izmir-kalkinma-ajansi/projem-izmir](http://webdeyim.net/tr/e_kitap/izmir-kalkinma-ajansi/projem-izmir), (11.12.2012).

İzmir Kalkınma Ajansı, **İzmir Bölge Planı 2010-2013**,  
<http://www.izka.org.tr/planlama/bolge-planlari-dokumanlari>, (10.11.2012).

İzmir Kalkınma Ajansı, **İzmir Mevcut Durum Analizi**, İzmir, Haziran 2009.

İzmir Kalkınma Ajansı, **İzmir Bölgesel Yenilik Stratejisi**, 2012.

İzmir Ticaret Borsası, [www.itb.org.tr](http://www.itb.org.tr), (06.02.2012).

İzmir Ticaret Odası, [www.izto.org.tr](http://www.izto.org.tr), (05.04.2012).

İzmir Ticaret Odası, **İzmir Stratejik Planı (2003-2012)**, İzmir.

İzmir Ticaret Odası, **İzmir Ticaret Odası Stratejik Plan (2009-2012)**, İzmir.

İzmir Ticaret Odası, **İzmir Ticaret Odası 2010 Yılı Çalışma Programı**, İzmir.

İzmir Ticaret Odası, **KOBİ Finansman Kaynakları**, İzmir, Ocak 1999, No:59, ss.40-45.

Karaca, Orhan. **Kobiler Sigorta Sektörünü Büyüttü**, Kobi Girişim Dergisi, İstanbul, Mart 2010, Doğan Yayın Grubu.

Keiretsu Forum İstanbul, **Girişimcilerin Kazancı**,  
<http://keiretsuforum.com.tr/tr/?/girisimcilerin-kazanci>, (06.12.2012).

Kemalpaşa Organize Sanayi Bölgesi Dergisi (Kosbi Haber), **KOBİ'lere Yeni Destek Paketi**, Sayı 9, İzmir, Mayıs 2010.

KOBİ Dünyası, EGEKOBİDER Yayın Organı, İzmir, Mart-Nisan 2010, Sayı: 20.

KOBİ Bilgi Sitesi, [www.kobi.org.tr](http://www.kobi.org.tr), (06.07.2012).

KOSBİ Haber, İzmir, Şubat 2010, Sayı: 6.

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, **ABİGEM'lere Yönelik Devlet Destekleri Eğitim ve Değerlendirme Programı Raporu**, Kızılcıhamam 07.10.2009-11.10.2009, TOBB-ABİGEM Koordinasyon Birimi.

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), <http://www.kosgeb.gov.tr>, (03.01.2013).

Kredi Garanti Fonu AŞ (KGF), <http://www.kgf.com.tr>, (01.02.2012).

Kurtoğlu, Yusuf. **BASEL II ve Kobi Kredileri Sermaye Yeterliliği ve Sermaye Standartlarında Uluslar arası Uyum**, Maliye Dergisi, Ankara, Temmuz-Ağustos 2009, Sayı: 157.

KÖKSAL, Meftun, A. Nasır Aydemir, Nihat Aygün, Sefer Çetinkaya. **KOBİ'ler, Girişimciler ve Esnaflar İçin Devlet Destekleri, Krediler, Teşvikler Rehberi**, Ankara, 2004.

Küçükylmazlar, Aysun. **Avrupa Birliği'nin Türk Kobilerine Yönelik Programları**, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 2004-48, İstanbul, 2004.

Maliye Hesap Uzmanları Vakfı, **Yeni Yatırım ve Vergi Teşvikleri, Bilgilendirme Toplantısı**, Eylül 2009.

Milli Prodüktivite Merkezi (MPM), <http://www.mpm.org.tr>, (01.11.2011).

OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü), **Small And Medium-Sized Enterprises In Turkey, Issues and Policies**, <http://www.oecd.org/dataoecd/5/11/31932173.pdf>, (10.08.2011).

Süleyman Özdemir ve diğerleri, **İşsizlik Sorununun Çözümünde KOBİ'lerin Desteklenmesi**, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul, 2006-45.

Para Dergisi, Turkuvaz Yayın, İstanbul, 18-24 Nisan 2010.

Para Dergisi, Turkuvaz Yayın, İstanbul, 9-15 Mayıs 2010.

Para Dergisi, Turkuvaz Yayın, İstanbul, 27 Haziran-3 Temmuz 2010.

Para Dergisi, Turkuvaz Yayın, İstanbul, 25-31 Temmuz 2010.

Para Dergisi, Turkuvaz Yayın, İstanbul, 31 Ekim-6 Kasım 2010.

Pricewaterhouse Coopers, PWC Küresel Aile Şirketleri Araştırması 2012 Türkiye Sonuçları, **Aile Şirketleri: 21. Yüzyıl'ın Vazgeçilmez İş Modeli**, Kasım 2012.

Rekabet Kurumu, Kriz ve Rekabet Politikası, **Crisis and Competition Policy, Kriz ve Rekabet Politikası Sempozyumu**, Yayın No 0230, Ankara, 17 Mart 2009.

SELP II (Small Enterprises Loan Programme), **Küçük İşletmeler Kredi Programı Türkiye**, <http://www.selp2.com>, (12.12.2012).

Sermaye Piyasası Kurulu, [www.spk.gov.tr](http://www.spk.gov.tr), (11.11.2012).

Sermaye Piyasası Kurulu, Yatırımcıların Buluşma Noktası, <http://www.yatirimyapiyorum.gov.tr>, (04.10.2012).

Seri I, No: 26 sayılı Hisse Senetlerinin Kurul Kaydına Alınmasına ve Satışına İlişkin Esaslar Tebliği.

Seri 8, No: 22 sayılı Sermaye Piyasası Araçlarının Halka Arzında Satış Yöntemlerine İlişkin Esaslar Tebliği.

Sheer, Günter. **Küme Yönetimi Uygulama Kılavuzu**, KOSGEB, Ankara.

Sülün, Uğur. **İhracatın Geliştirilmesinde Fuar, Sergi ve Panayırlara Yönelik Mali Teşviklerin Etkinliği (1990 – 2005 Dönemi Analizi)**, İzmir Ticaret Odası, Yayın No: 158, 2007.

Tan, Mustafa ve Tahir Erdem. **Türkiye’de Ar-Ge Teşvikleri**, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Türkiye Ekonomisi Araştırmaları, Yayın No: 2010-17.

T.C. AB Bakanlığı, [www.ab.gov.tr](http://www.ab.gov.tr), (11.11.2012).

T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, [www.sanayi.gov.tr](http://www.sanayi.gov.tr), (03.10.2012).

T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, **KOBİ’lere Destek**, <http://www.sanayi.gov.tr/NewsDetails.aspx?newsID=6648&lng=tr>, (24.01.2013).

T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, **Organize Sanayi Bölgeleri Hizmetleri**, <http://www.sanayi.gov.tr/ServiceDetails.aspx?dataID=180&catID=320&lng=tr>, (12.12.2012).

T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, **San-Tez Programı**, <http://www.sanayi.gov.tr/Pages.aspx?pageID=541&lng=tr>, (20.01.2013).

T.C. Dış Ticaret Müsteşarlığı, [www.dtm.gov.tr](http://www.dtm.gov.tr) , [www.foreigntrade.gov.tr](http://www.foreigntrade.gov.tr), (10.12.2011).

T.C. Ekonomi Bakanlığı, [www.ekonomi.gov.tr](http://www.ekonomi.gov.tr), (12.12.2012).

T.C. Ekonomi Bakanlığı, 88 Soruda Yeni Teşvik Sistemi, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, Ekim 2012,

<http://mobileapps.ekonomi.gov.tr/files/SeksenSorudaYeniTevvikSistemi.pdf>,  
(13.01.2013).

T.C. Ekonomi Bakanlığı, **Serbest Bölgelerimizin Sunduğu Avantajlar**,  
<http://www.ekonomi.gov.tr/upload/DA8B234A-D8D3-856645200A489EA13E64/Avantajlar.pdf>, (26.07.2012).

T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi, ([www.taryat.gov.tr](http://www.taryat.gov.tr)), (12.12.2012).

T.C. Hazine Müsteşarlığı, [www.hazine.gov.tr](http://www.hazine.gov.tr), (07.06.2012).

T.C. Kalkınma Bakanlığı, [www.kalkinma.gov.tr](http://www.kalkinma.gov.tr), (06.08.2012).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, [www.kultur.gov.tr](http://www.kultur.gov.tr), (09.08.2012).

T.C. Maliye Bakanlığı, [www.maliye.gov.tr](http://www.maliye.gov.tr), (12.11.2012).

T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, <http://www.sanayi.gov.tr>, (09.07.2012).

T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, <http://www.tarim.gov.tr>, (07.08.2012).

Teker, Edip. **KOBİ'lerin Dışa Açılma ve Finansman Sorunları**, EGEKOBİDER Yayın Organı-KOBİ Dünyası, Sayı 20, İzmir, 2010.

Tekin, Mahmut. **Girişimcilik-Kendi İşini Kurma ve İşletme**, Değiştirilmiş ve Geliştirilmiş 2.Baskı, Konya, 1999.

Titiz, Tınaz. **Girişimcilik**, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1994.

TOSYÖV (Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı) Girişim, **VI. KOBİ Zirvesi**, Ocak-Şubat 2010, Sayı: 117.

Türkiye Küçük ve Orta Ölçekli işletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı (TOSYÖV), **Almanya’da KOBİ’ler İçin Girişimcilik ve Teşvik Programları**, [www.ekonomi.gov.tr/upload/FBA4A979-FF0E-32F0.../KOSGEB.ppt](http://www.ekonomi.gov.tr/upload/FBA4A979-FF0E-32F0.../KOSGEB.ppt), (14.11.2012).

TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu), **TÜBİTAK Bülten**, Ankara, Mayıs 2010, Sayı: 101.

Türk Eximbank, <http://www.eximbank.gov.tr>, (08.12.2012).

Türk Standartları Enstitüsü (TSE), <http://www.tse.org.tr>, (12.06.2012).

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), <http://www.tubitak.gov.tr>, (09.09.2012).

Türkiye Bilimsel Teknolojik ve Araştırma Kurumu, Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programı, <http://www.fp7.org.tr>, (07.08.2012).

Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri, [www.teskomb.org.tr](http://www.teskomb.org.tr), (06.07.2012).

Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri, **TESKOMB Kredi-Kefalet Sisteminin İşleyişi**, <http://www.teskomb.org.tr/index.asp?p=900>, (18.02.2013).

Türkiye Halk Bankası, <http://www.halkbank.com.tr>, (08.11.2012).

Türkiye İsrافی Önleme Vakfı, <http://www.israf.org/pdf/mikrokredi.pdf>, (09.03.2012).

Türkiye İstatistik Kurumu, [www.tuik.gov.tr](http://www.tuik.gov.tr), (09.11.2012).

Türkiye Kalkınma Bankası (TKB), <http://www.tkb.com.tr>, (07.09.2012).

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, [www.tobb.org.tr](http://www.tobb.org.tr), (09.11.2012).

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği, [www.tspakb.org](http://www.tspakb.org), (08.09.2012).

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB), <http://www.tskb.com.tr>, (09.12.2012).

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası,  
[http://www.tskb.com.tr/kredilendirme\\_proje\\_finansman/detail.aspx?SectionID=ZHo2dvw%2fTooClChSdrytsA%3d%3d&ContentId=kmnBz7YCWkHDqaAkrJ284w%3d%3d](http://www.tskb.com.tr/kredilendirme_proje_finansman/detail.aspx?SectionID=ZHo2dvw%2fTooClChSdrytsA%3d%3d&ContentId=kmnBz7YCWkHDqaAkrJ284w%3d%3d), (23.12.2012).

Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), <http://www.ttgiv.org.tr>, (01.02.2012).

Türkiye Vakıflar Bankası, <http://www.vakifbank.com.tr>, (12.11.2012).

Türkiye’deki Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Mevcut Durum ve Politikalar,  
<http://www.oecd.org/dataoecd/37/37/33705673.pdf>, (09.12.2012).

Türkiye’nin Avrupa Birliği Platformu, [www.ab-ilan.com](http://www.ab-ilan.com), (12.09.2012).

Ulusal Ajans, <http://www.ua.gov.tr>, (01.02.2013).

Yalçıntaş, Murat. **Çağımızda Girişimcilik” , Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, Ankara, Haziran 2010, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yayını, Cilt 5 Sayı 1.

Yaşar, S. Suna, Hülya Ulusoy Sungur ve Yunus Akıncı. **İzmir İçin Stratejik ve Yükselen Sektörler**, İZKA, İzmir, Haziran 2009, Yayın No. İZKA-R/2009-01.

Yatırımcı İlişkileri Derneği, **Hissedar**, Ocak-Mart 2010, Sayı 2.

Yonar, Özlem. **KOBİ'lerin Dünya Ekonomisindeki Yeri**, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, <http://www.usak.org.tr/makale.asp?id=258>, (12.12.2011).

XI. KOBİ Zirvesi, KOBİ'ler İçin Yeni Fırsatlar ve Pazarlar, 20-21 Mart 2013-İTO, [www.kobizirvesi.org.tr](http://www.kobizirvesi.org.tr), (25.03.2013).

4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu

5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun

2.OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) KOBİ'lerden Sorumlu Bakanlar Konferansı, **Türkiye'deki Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler; Mevcut Durum ve Politikalar**", İstanbul, 2004, <http://www.oecd.org/industry/smes/33705673.pdf>, (15.09.2012).

**EKLER**

# EK 1: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

4 Kasım 2012 PAZAR

Resmî Gazete

Sayı : 28457

## YÖNETMELİK

### Karar Sayısı : 2012/3834

Ekli “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”in yürürlüğe konulması; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının 23/8/2012 tarihli ve 790 sayılı yazısı üzerine, 635 sayılı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 10/9/2012 tarihinde kararlaştırılmıştır.

**Abdullah GÜL**  
CUMHURBAŞKANI

Recep Tayyip ERDOĞAN  
Başbakan

|                                               |                                                           |                                                 |                                               |
|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|-----------------------------------------------|
| B. ARINÇ<br>Başbakan Yardımcısı               | A. BABACAN<br>Başbakan Yardımcısı                         | B. ATALAY<br>Başbakan Yardımcısı                | B. BOZDAĞ<br>Başbakan Yardımcısı              |
| S. ERGİN<br>Adalet Bakanı                     | Ö. DİNÇER<br>Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı V.         | E. BAĞIŞ<br>Avrupa Birliği Bakanı               | N. ERGÜN<br>Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı |
| F. ÇELİK<br>Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı | E. BAYRAKTAR<br>Çevre ve Şehircilik Bakanı                | A. DAVUTOĞLU<br>Dışişleri Bakanı                | M. Z. ÇAĞLAYAN<br>Ekonomi Bakanı              |
| T. YILDIZ<br>Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı | S. KILIÇ<br>Gençlik ve Spor Bakanı                        | M. M. EKER<br>Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı | H. YAZICI<br>Gümrük ve Ticaret Bakanı         |
| İ. N. ŞAHİN<br>İçişleri Bakanı                | C. YILMAZ<br>Kalkınma Bakanı                              | E. GÜNAY<br>Kültür ve Turizm Bakanı             | E. BAĞIŞ<br>Maliye Bakanı V.                  |
| Ö. DİNÇER<br>Milli Eğitim Bakanı              | İ. YILMAZ<br>Milli Savunma Bakanı                         | V. EROĞLU<br>Orman ve Su İşleri Bakanı          |                                               |
| R. AKDAĞ<br>Sağlık Bakanı                     | B. YILDIRIM<br>Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı |                                                 |                                               |

### KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELERİN TANIMI, NİTELİKLERİ VE SINIFLANDIRILMASI HAKKINDA YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

**MADDE 1** – 19/10/2005 tarihli ve 2005/9617 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmeliğin 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Devlet yardımları” ibaresi “Devlet destekleri” şeklinde değiştirilmiştir.

**MADDE 2** – Aynı Yönetmeliğin 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 3 – Bu Yönetmelik 3/6/2011 tarihli ve 635 sayılı Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.”

**MADDE 3** – Aynı Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (f) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

“a) İşletme: Yasal statüsü ne olursa olsun, bir veya birden çok gerçek veya tüzel kişiye ait olup bir ekonomik

faaliyette bulunan birimleri veya girişimleri,

b) Küçük ve orta büyüklükte işletme (KOBİ): İkiyüzelli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri kırk milyon Türk Lirasını aşmayan ve bu Yönetmelikte mikro işletme, küçük işletme ve orta büyüklükteki işletme olarak sınıflandırılan ekonomik birimleri veya girişimleri,”

**MADDE 4** – Aynı Yönetmeliğin 5 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 5 – KOBİ’ler aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır.

a) Mikro işletme: On kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri bir milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler.

b) Küçük işletme: Elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri sekiz milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler.

c) Orta büyüklükteki işletme: İkiyüzelli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri kırk milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler.”

**MADDE 5** – Aynı Yönetmeliğin 6 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Hesapların kapanış tarihindeki veriler esas alınarak sınıf değiştirme veya KOBİ vasfını kaybetme tarihleri, verilerin temini süresine bağlı olarak destek sağlayan kuruluşlar tarafından farklı belirlenebilir.”

**MADDE 6** – Aynı Yönetmeliğin 9 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 9 – Bir işletmenin tek başına veya bağlı işletmeleriyle birlikte hakim etki yaratmayacak şekilde, başka bir işletmenin oy hakları veya sermayesinin yüzde yirmibeş ve fazlasına ve yüzde ellisi ve daha azına sahip olması, yahut kendisinin oy hakları veya sermayesinin yüzde yirmibeş ve fazlasına ve yüzde ellisi ve daha azına başka bir işletmenin hakim etki yaratmayacak şekilde sahip olması durumunda bunlar ortak işletme sayılır. Sermaye ve oy hakları payından yüksek olan esas alınır.

Birinci fıkrada belirtilen yüzde yirmibeşoranı;

a) Üniversiteler, üniversitelerin kurduğu vakıflar ve kâr amacı gütmeyen araştırma merkezleri,

b) Bölgesel kalkınma fonları da dahil kurumsal yatırımcılar,

c) Yıllık bütçesi yirmibeşmilyon Türk Lirasından az olan veya nüfusu beş binden az olan yerlerdeki belde belediyeleri dahil belediyeler ve köy tüzel kişilikleri,

tarafından aşılsa bile bu işletme bağlı işletme ilişkilerine sahip olmaması şartıyla bağımsız işletme sayılır.

Kamu yatırım şirketleri, girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ve bir işletmedeki toplam yatırımları, sekiz milyon Türk Lirasını aşmamak şartıyla kendi fonlarını borsaya kote edilmemiş işletmelere yatıran ve düzenli olarak risk sermayesi yatırımlarında bulunan gerçek kişiler veya kişi grupları, birinci fıkrada belirtilen yüzde yirmibeşoranını aşsa bile bağlı işletme ilişkisine bakılmaksızın bağımsız işletme sayılır.”

**MADDE 7** – Aynı Yönetmeliğin 10 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

“Bir işletme;

a) Başka bir işletmenin sermaye veya oy haklarının çoğunluğuna sahip olma,

b) Başka bir işletmenin yönetim, yürütme veya denetim kurulu üyelerinin çoğunluğunu atama veya azletme yetkisine sahip olma,

c) Başka bir işletmenin hissedarı veya ortağı olup, bu işletmenin diğer hissedarları veya ortaklarıyla yaptığı anlaşma ile bunların oy haklarının çoğunluğunu tek başına kontrol etme hakkına sahip olma,

şartlarından en az birini taşıması halinde bu işletmelerden birincisi hakim, diğeri ise bağlı işletmedir. Bu Yönetmelik kapsamında, hakim işletmeye bağlı işletmeye ilişkin hükümler uygulanır.”

**MADDE 8** – Aynı Yönetmeliğin 11 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 11- Bir işletmenin, sermayesinin veya oy haklarının yüzde yirmibeşveya fazlasına doğrudan veya dolaylı olarak müştereken veya tek başına, 9 uncu maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında sayılan yatırımcılar dışında bir veya birden fazla kamu kurum veya kuruluşu ile bu niteliği haiz olan kurum ve kuruluşların kontrolünde olması halinde, bu işletme KOBİ sayılmaz.”

**MADDE 9** – Aynı Yönetmeliğin 13 üncü maddesinin başlığı “Çalışan sayısı, mali durum ve referans dönemi için kullanılan veriler” şeklinde değiştirilmiştir.

**MADDE 10** – Aynı Yönetmeliğin 15 inci maddesinin üçüncü, altıncı ve yedinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İkinci fıkrada belirtilen verilere, varsa ilgili işletmenin ürettiği ürün veya hizmetle ilgili ortak işletmesinin verisi eklenir. Eklenecek oran oy hakkı veya sermayedeki hisselerin (hangisi büyükse) oranıdır. İki veya daha çok işletmenin karşılıklı katılma durumlarında her birinin yapacağı başvuruda büyük olan katılma oranı uygulanır.”

“Başvuran işletmenin ortak işletmelerine bağlı olan işletmelerin verileri, konsolidasyon yoluyla daha önceden dahil edilmemişse, ortak işletmenin verilerine yüzde yüz olarak eklenir. Başvuran işletmenin ortak işletmelerine ortak olan işletmelerin verileri, eğer bu işletmeler başvuran işletmenin ürettiği ürün veya hizmetle ilgili ise ve konsolidasyon yoluyla daha önceden dahil edilmemişse ortak işletmelerin verilerine büyük olan ortaklık yüzdesi ile eklenir.

Başvuran işletmenin bağlı işletmelerine ortak olan işletmelerin verileri, eğer bu işletmeler başvuran işletmenin ürettiği ürün veya hizmetle ilgili ise ve konsolidasyon yoluyla daha önceden dahil edilmemişse, bağlı işletmenin verilerine büyük olan ortaklık yüzdesi ile eklenir. Başvuran işletmenin bağlı işletmelerine bağlı olan işletmelerin verileri, eğer konsolidasyon yoluyla daha önceden dahil edilmemişse bağlı işletmelerin verilerine yüzde yüz olarak eklenir.”

**MADDE 11** – Aynı Yönetmeliğin 16 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 16 – 10/11/2005 tarihli ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanununun 3 üncü maddesinde yer alan Resmi İstatistik Programı kapsamında kurum ve kuruluşlarca yürütülecek çalışmalarda yapılacak sınıflandırmada, aşağıda belirtilen çalışan sayıları esas alınır.

- a) Yıllık çalışan sayısı 0-1 kişi,
- b) Yıllık çalışan sayısı 2-9 kişi,
- c) Yıllık çalışan sayısı 10-49 kişi,
- d) Yıllık çalışan sayısı 50-249 kişi,
- e) Yıllık çalışan sayısı 249’dan fazla.”

**MADDE 12** – Aynı Yönetmeliğin 18 inci maddesinde yer alan “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı” ibaresi “Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı” şeklinde değiştirilmiştir.

**MADDE 13** – Aynı Yönetmeliğin eki tablolar ekteki şekilde değiştirilmiştir.

**MADDE 14** – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**MADDE 15** – Bu Yönetmelik hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**EK 2: 5 Mayıs 2009 Tarihli Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**

5 Mayıs 2009 SALI

**Resmî Gazete**

Sayı : 27219

**KANUN**

**KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ SANAYİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME  
İDARESİ BAŞKANLIĞI KURULMASI HAKKINDA KANUNDA  
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN**

**Kanun No. 5891**

**Kabul Tarihi: 22/4/2009**

**MADDE 1** – 12/4/1990 tarihli ve 3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanunun adında yer alan “Sanayi” ibaresi “İşletmeleri” şeklinde ve 1 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. Kuruluşun kısa adı KOSGEB’dir.”

**MADDE 2** – 3624 sayılı Kanunun;

a) 1 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Kuruluş” ibaresi “KOSGEB”, 5 inci maddesinde yer alan “Kuruluşun” ibaresi “KOSGEB’in” ve 9 uncu maddesinin (c) bendinde yer alan “Başkanlık” ibaresi “KOSGEB”,

b) 2 nci maddesinde yer alan “Genel Kurul”, “İcra Komitesi” ve “Başkanlık” tanımlarında, 11 inci maddesinin birinci, ikinci, üçüncü fıkralarında ve 17 nci maddesinin (I) numaralı fıkrasında yer alan “Sanayi” ibareleri “İşletmeleri”,

c) 2 nci maddesinde yer alan “Merkez ve Enstitüler” tanımındaki “Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi kesiminin” ibaresi “işletmelerin”,

ç) 4 üncü maddesinin (e) bendinde yer alan “sanayinin çeşitli alt sektörlerinde” ibaresi “değişik sektörlerde”,

d) 7 nci maddesinde yer alan “küçük ve orta ölçekli sanayi kesimine” ibaresi “işletmelere”,

e) 9 uncu maddesinin (a) bendinde yer alan “küçük ve orta ölçekli sanayinin” ibaresi “işletmelerin”,

f) 12 nci maddesinin (b) bendinde yer alan “sanayi kesiminin” ibaresi “işletmelerin”, (d) bendinde yer alan “sanayiye, genel sanayi politikalarına göre” ibaresi “işletmeleri, kalkınma politikalarına göre”, (i) bendinde yer alan “mamullerin pazarlanması” ibaresi “mamullerin ve hizmetlerin pazarlanması”, (j) ve (s) bentlerinde yer alan “sanayi” ibaresi “işletmeler”, (n) bendinde yer alan “sanayi sektörü” ibaresi “işletmeler” ve “sanayicilerin” ibaresi “işletmelerin”, (o) bendinde yer alan “sanayi işletmelerinin” ibaresi “işletmelerin”, (s) bendinde yer alan “çalışmaların sanayiye uygulanması” ibaresi “çalışmaların uygulanması”, (t) bendinde yer alan “sanayi kesimine” ibaresi “işletmelere” ve (u) bendinde yer alan “sanayinin” ibaresi “işletmelerin”,

şeklinde değiştirilmiştir.

**MADDE 3** – 3624 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde yer alan “İşletmeler” tanımı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye “İşletmeler” tanımından sonra gelmek üzere aşağıdaki tanım eklenmiştir.

“İşletmeler: 8/1/1985 tarihli ve 3143 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun ek 1 inci maddesine göre belirlenen küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri (KOBİ),

Girişimci: Bir iş fikrine dayalı olarak kendi işini kurmak isteyen gerçek kişileri,”

**MADDE 4 –** 3624 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi

**MADDE 3 –** Bu Kanun kapsamında KOSGEB tarafından verilecek hizmetler ve desteklerden yararlanacak işletmelere ilişkin sektörel ve bölgesel öncelikler, günün ekonomik ve sosyal şartlarına göre Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir.”

**MADDE 5 –** 3624 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“j) Girişimcilik kültürünün ve ortamının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli tedbirleri almak, bu kapsamda girişimleri ve girişimcileri desteklemek,

k) İşletmeler arası işbirliğini geliştirmek, yerli veya yabancı sermaye katkısı ile gerçekleştirilecek ortak yatırımların oluşturulmasını ve yaygınlaştırılmasını desteklemek, yatırım ortamının iyileştirilmesi için gerekli tedbirleri almak ve destekleri sağlamak.”

**MADDE 6 –** 3624 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde, ikinci fıkrasında yer alan “iki” ibaresi “bir” şeklinde değiştirilmiş ve 8 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Hazine Müsteşarı,” ibaresi eklenmiştir.

“Genel Kurul, Başbakanın veya görevlendireceği Devlet Bakanının başkanlığında, Başbakanın görevlendireceği ekonomi ile ilgili Devlet Bakanlarından biri, Maliye Bakanı, Milli Eğitim Bakanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Sanayi ve Ticaret Bakanı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı, Hazine Müsteşarı, Dış Ticaret Müsteşarı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarı, Yüksek Öğretim Kurulunca kuruluş tarihleri itibarıyla 2 yıl sürelerle ve sırayla tayin edilecek Teknik Üniversite Rektörlerinden biri, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Başkanı, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanı, Milli Prodüktivite Merkezi Genel Sekreteri, Türk Standartları Enstitüsü Başkanı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanı, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Başkanı, Makina Mühendisleri Odası Başkanı, Elektrik Mühendisleri Odası Başkanı, Kimya Mühendisleri Odası Başkanı, Metalurji Mühendisleri Odası Başkanı, İnşaat Mühendisleri Odası Başkanı, Mimarlar Odası Başkanı, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu Başkanı, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği Genel Başkanı, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı, Türkiye Bankalar Birliği Başkanı, Türkiye Halk Bankası Genel Müdürü, Türkiye Kalkınma Bankası Genel Müdürü, Başbakanlıkça uygun görülecek diğer banka genel müdürleri, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Genel Kurulunca seçilecek sanayi odası, ticaret odası ile ticaret ve sanayi odası yönetim kurulu başkanları arasından en az birer tane olmak üzere toplam 5 yönetim kurulu başkanı, Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kurulu Başkanı, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu Genel Kurulunca belirlenecek 2 Birlik Başkanı, Madeni Eşya Sanatkarları Federasyonu Başkanı, Elektrik-Elektronik ve Benzeri Teknisyenleri Esnaf ve Sanatkarları Federasyonu Başkanı, Ağaç İşleri Federasyonu Başkanı, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Başkanı ve Türkiye Orta Ölçekli İşletmeler Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı Başkanı ve Genel Kurul gündemi dikkate alınarak Başbakan tarafından belirlenebilecek diğer bakanlar, kamu ve özel sektör temsilcilerinden meydana gelir.”

**MADDE 7 –** 3624 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (k) ve (l) bentlerinde geçen “507 sayılı” ibaresi “5362 sayılı” olarak değiştirilmiş, (b) bendinde yer alan “eğitim” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve denetim” ibaresi ile aynı fıkraya aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“v) İşletmelerin ve girişimcilerin yatırım, üretim, ihracat, istihdam, teknoloji geliştirme, pazarlama ve diğer konularda ihtiyaç duydukları ürün ve hizmetleri temin edebilmeleri ile sermaye piyasalarına açılabilmesi için gerekli geri ödemeli veya geri ödemesiz destekleri sağlamak;

y) İşletmelerin ve girişimcilerin kamu bankaları, özel bankalar ve katılım bankaları ile diğer finans kuruluşlarından uygun koşullarda nakdi veya gayri nakdi kredi temin edebilmeleri için faiz, komisyon ve diğer masraflarına geri ödemeli veya geri ödemesiz destekler sağlamak.”

**MADDE 8** – 3624 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 3 – Diğer mevzuatta Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığına yapılan atıflar Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığına yapılmış sayılır.

GEÇİCİ MADDE 4 – Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar bu Kanun kapsamında kullanılan desteklerden, uygunsuzluğu tespit edilerek ihtilaflı hale gelen veya dava açılmış olmakla birlikte haklarında kesinleşmiş yargı kararı bulunmayanların, ana paranın işletmeler tarafından 31/10/2009 tarihine kadar defaten ödenmesi halinde, alacakların faizinin tahsilinden bir defaya mahsus olmak kaydıyla vazgeçilir. Bu işletmeler, KOSGEB tarafından sağlanan desteklerden herhangi bir işleme gerek kalmaksızın faydalandırılır. Bu durumda mahkemelerde veya icra dairelerinde haklarında hukuki işlem, takip veya dava devam etmekte olanların mahkeme ve icra masrafları ile vekalet ücreti işletmeler tarafından ödenir.”

**MADDE 9** – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**MADDE 10** – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

4/5/2009

**EK 3: KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük Ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkında Karar**

**KOSGEB TARAFINDAN VERİLECEK HİZMETLER VE DESTEKLERDEN YARARLANACAK KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELERE İLİŞKİN SEKTÖREL VE BÖLGESEL ÖNCELİKLERİN BELİRLENMESİ HAKKINDA KARAR**

**Amaç**

**MADDE 1 –** (1) Bu Kararın amacı; KOSGEB tarafından verilecek hizmetler ve desteklerden yararlanacak küçük ve orta büyüklükteki işletmelere ilişkin sektörel ve bölgesel önceliklerin belirlenmesidir.

**Dayanak**

**MADDE 2 –** (1) Bu Karar, 12/4/1990 tarihli ve 3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanunun 3 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

**Tanımlar**

**MADDE 3 –** (1) Bu Kararın uygulanmasında;

- a) KOBİ: Küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri,
  - b) KOSGEB: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığını,
  - c) Liste: Bu Karara ekli (1) sayılı listeyi,
  - ç) NACE Rev. 1.1: Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması, Revize 1.1'i,
  - d) NACE Rev. 2: Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması, Revize 2'yi,
- ifade eder.

**Sektörel öncelikler**

**MADDE 4 -** (1) KOSGEB tarafından verilecek hizmet ve desteklerden yararlandırılacak KOBİ sektörleri, NACE Rev. 2 esas alınarak oluşturulan Listede belirtilmiş olup NACE Rev. 2'ye göre sınıflandırmaya geçiş sağlanıncaya kadar destek işlemlerinin kesintiye uğramaması amacıyla; Listede belirtilen NACE Rev. 2 sektörlerine karşılık gelen sektörler kullanılmak kaydıyla, NACE Rev. 1.1 sınıflandırması da kullanılabilir. İmalat sanayi sektöründeki KOBİ'ler, KOSGEB tarafından öncelikli olarak desteklenir.

(2) KOSGEB tarafından uygulanacak bilgilendirme, bilinçlendirme ve yönlendirme hizmetlerinden Listede yer almayan sektörlerdeki KOBİ'ler ve girişimciler de yararlandırılabilir.

### **Bölgesel öncelikler**

**MADDE 5 -** (1) KOSGEB tarafından yürütülecek program, proje, hizmet ve desteklerin özelliği dikkate alınarak; coğrafi uygulama alanlarına göre değişen destek oranı, destek limiti, kota ve kontenjan uygulamaları KOSGEB tarafından gerçekleştirilebilir. Bu madde kapsamındaki uygulamalarda, 14/7/2009 tarihli ve 2009/15199 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ile belirlenen bölgesel kademelendirmeye ve anılan Kararda yapılabilecek değişikliklere göre sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi düşük olan bölgelerde kalkınmayı sağlama ve istihdamı artırma amacı, öncelikli olarak gözetilir.

### **2004/7131 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında değişiklik**

**MADDE 6 -** (1) 22/3/2004 tarihli ve 2004/7131 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Amacıyla KOSGEB Tarafından Uygun Koşullarda Finansal Destek Sağlanması Hakkında Kararın;

a) Başlığında ve 1 inci ve 2 nci maddelerinde yer alan “Sanayi İşletmelerinin” ibareleri “İşletmelerin”,

b) 3 üncü maddesinde yer alan “ ek 1 inci maddesine dayanılarak yürürlüğe konulan yönetmelikte tanımlanan sanayi işletmelerini” ibaresi “ek 1 inci maddesine göre belirlenen küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri”,

c) 5 inci maddesinde yer alan “sanayi işletmelerine” ibaresi “işletmelere”, “sanayi işletmelerini” ibaresi “işletmeleri”,

şeklinde değiştirilmiştir.

### **Yürürlük**

**MADDE 7 -** (1) Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

### **Yürütme**

**MADDE 8 -** (1) Bu Karar hükümlerini Sanayi ve Ticaret Bakanı yürütür.

**EK 4: Firmalara Destek Veren Kuruluşların İzmir'deki veya Merkez İletişim Bilgileri**

**Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezi (ABİGEM) İzmir Şubesi**

Ege Bölgesi Sanayi Odası 1. Kat Cumhuriyet Bulvarı No:63 Pasaport, İzmir

Tel: (232) 446 43 56 (pbx) Faks: (232) 446 43 07

Web: [www.abigem.org](http://www.abigem.org) E-posta: [izmir@abigem.org](mailto:izmir@abigem.org)

**AB Rekabet Edebilirlik ve Yenilik Çerçeve Programı (CIP)**

**Bilgi ve İletişim Teknolojileri Politika Destek Programı (ICT PSP)**

Telefon: (312) 294 66 09 Faks: (312) 294 66 77

Web: [www.bilgitoplumu.gov.tr/ictpsp.aspx](http://www.bilgitoplumu.gov.tr/ictpsp.aspx) E-posta: [ictpsp-tr-ncp@kalkinma.gov.tr](mailto:ictpsp-tr-ncp@kalkinma.gov.tr)

**Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)**

TOBB Plaza Talatpaşa Cad. No:3 Kat:5 34394 Gültepe Levent İstanbul Türkiye

Tel 1: (212) 339 50 00 (pbx) Tel 2: (212) 270 41 90 (pbx) Faks: (212) 270 30 92

Web: [www.deik.org.tr](http://www.deik.org.tr) E-posta: [info@deik.org.tr](mailto:info@deik.org.tr)

**Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM)**

İnönü Bulvarı No: 36 06510 Emek/Ankara

Tel: (312) 204 75 00 Faks: (312) 212 88 15

Web: [www.dtm.gov.tr](http://www.dtm.gov.tr) E-posta: [ead@dtm.gov.tr](mailto:ead@dtm.gov.tr)

**Ege Bölgesi Sanayi Odası**

Cumhuriyet Bulvarı No:63 İZMİR

Tel: (232) 455 29 00 Faks: (232) 483 99 37

**E-posta:** [info@ebso.org.tr](mailto:info@ebso.org.tr) **Web:** [www.ebso.org.tr](http://www.ebso.org.tr)

**Ege İhracatçı Birlikleri**

Atatürk Cad. No:382 Alsancak 35220 İzmir

Tel: (232) 488 60 00 Faks: (232) 488 61 00

E-Posta: eib@egebirlik.org.tr Web: www.eib.org.tr

**Ekonomi Bakanlığı Yatırım ve Teşvik Uygulama Müdürlüğü**

İnönü Bulvarı No:36 06510 Emek / ANKARA

Tel: (312) 204 75 00 Çağrı Merkezi: 444 43 63 Faks: (312) 212 88 15

E-posta: tesvik@ekonomi.gov.tr Web: www.ekonomi.gov.tr

**EXİMBANK İzmir Şubesi**

Cumhuriyet Bulvarı No:34/4 35250 Konak / İzmir

Tel: (232) 445 85 60 Faks: (232) 445 85 61

E-posta: izmir@eximbank.gov.tr Web: www.eximbank.gov.tr

**Türkiye İş Kurumu İzmir Bölge Müdürlüğü (İŞKUR İZMİR)**

1362 Sokak No:29 Çankaya / İzmir

Tel: (232) 441 11 03 Web:www.iskur.gov.tr E-posta: izmir@iskur.gov.tr

ALO 170-Çalışma ve Sosyal Güvenlik İletişim Merkezi

**İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği**

Şehit Fethi Bey Cad.No: 49/1 Birlik Plaza 35210 Konak-İzmir

Tel: (232) 482 02 62

Faks: (232) 482 05 60

Web:www.iesob.org.tr, www.aloesnafizmir.com E-posta: bilgi@iesob.org.tr

**İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA)**

Şehit Fethi Bey Caddesi No:49/1 Birlik Plaza Kat:3 35210 Gümrük İzmir

Tel: (232) 489 81 81 Faks: (232) 489 85 05

Web:www.izka.org.tr

E-posta: info@izka.org.tr

**İzmir Kalkınma Ajansı “Projem İzmir” Teknik Yardım Masası**

Tel: (232) 489 81 81/162 E-Posta: [projemizmir@izka.org.tr](mailto:projemizmir@izka.org.tr)

**İzmir Ticaret Borsası**

Gazi Bulvarı No:2 Konak-İzmir

Tel: (232) 425 13 70 Faks: (232) 484 29 54

Web: [www.itb.org.tr](http://www.itb.org.tr)

**İzmir Ticaret Odası**

Atatürk Caddesi No: 126 35210 Pasaport-Konak İzmir

Tel: (232) 4449292 Faks: (232) 4984698

E-posta: [info@izto.org.tr](mailto:info@izto.org.tr) Web: [www.izto.org.tr](http://www.izto.org.tr)

**KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.**

Sancak Mahallesi 201 Sokak No:9/5 Yıldız-Çankaya/Ankara

Tel: (312) 440 98 61 Faks: (312) 286 21 00

E-posta: [info@kobias.com.tr](mailto:info@kobias.com.tr) Web: [www.kobias.com.tr](http://www.kobias.com.tr)

**KOBİ Bilgi Sitesi- [www.kobi.org.tr](http://www.kobi.org.tr)**

**KOSGEB Çağrı Merkezi- 444 1 567**

**KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi**

**Başkanlığı)**

MKEK G. MÜD. , 9.Kat Tandoğan, Ankara

Tel: (312) 212 81 90, Faks: (312) 212 25 08

Web: [www.kosgeb.gov.tr](http://www.kosgeb.gov.tr) E-posta: [kos@kosgeb.gov.tr](mailto:kos@kosgeb.gov.tr)

**KOSGEB Dokuz Eylül Üniversitesi TEKMER**

Tel: (232) 453 54 66 Faks: (232) 453 54 88

**KOSGEB Ege Üniversitesi TEKMER**

Tel : (232) 311 40 41 – (232) 311 40 42 Faks: (232) 342 90 52

**KOSGEB İzmir Güney Hizmet Merkezi Müdürlüğü**

Atatürk Cad. No:92 Kat:4 Pasaport Konak İZMİR

E-Posta: izmirguney@kosgeb.gov.tr

Tel: (232) 342 90 51, (232) 498 90 58-59 Faks: (232) 342 90 52

**KOSGEB İzmir Kuzey Hizmet Merkezi Müdürlüğü**

Atatürk OSB 10013 Sok. P.K:35477 Çiğli/İZMİR

E-Posta:izmir.igem@kosgeb.gov.tr

Tel: 0232 376 73 27,0232 3767328,0232 3767329 Faks: 0232 3280758

**KOSGEB Gönüllü Danışmanlık Projesi**

KOSGEB Ege Üniversitesi Kampüsü Bornova-İzmir

Tel: (232) 342 90 19, (232) 3434400/166, (232) 3434400/160

Web:www.gonulludanismanim.net

E-posta: mkorkmaz@gonulludanismanim.net, csenyilmaz@gonulludanismanim.net,  
aaytekin@gonulludanismanim.net

**Kredi Garanti Fonu İzmir Şube Müdürlüğü**

Cumhuriyet Bulvarı, No:58, Kat:2 35250 Konak / İZMİR

Tel: (232) 441 37 70 Faks: (232) 425 5673

E-Posta: kgfizmir@kgf.com.tr Web: www.kgf.com.tr

**Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)**

Dumlupınar Bulvarı No:252 (Eskişehir Yolu 9. Km.) 06530 /Ankara

Tel: (312) 218 20 00 (PBX) Faks: (312) 219 40 90 - 91 - 92 - 93

E-posta: info@tobb.org.tr Web: www.tobb.org.tr

**Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)**

Teknolojik İzleme ve Değerlendirme Başkanlığı (TİDEB)

Atatürk Bulvarı No: 221 06100 Kavaklıdere/ Ankara

Tel: (312) 467 18 01 Faks: (312) 427 43 05

E-posta:teydeb@tubitak.gov.tr Web: www.tubitak.gov.tr, eteydeb.tubitak.gov.tr

**TÜBİTAK KOBİ Etkinlikleri Ekibi**

Tel: (312) 468 53 00/4035/2183/4554 E-posta: ncpsme@tubitak.gov.tr

**Türkiye İstatistik Kurumu İzmir Bölge Müdürlüğü (TÜİK)**

İsmet Kaptan Mah. 1370 Sokak No: 38 Montrö / Konak / İZMİR

Tel: (232) 489 09 54 Faks: (232) 4837081

E-posta: tuik.izmir@tuik.gov.tr Web: www.tuik.gov.tr

**Türkiye Kalkınma Bankası (TKB)**

Necatibey Caddesi No:98 06100 Yenışehir/ANKARA Web: www.tkb.com.tr

Tel: (312 ) 2318400 (21 Hat) Faks: (312) 231 31 25 E-posta:

haberlesme@kalkinma.com.tr

**Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası (TSKB) İzmir Şubesi**

Cumhuriyet Bulvarı Alan Apt. No:140,K:1 35220 İzmir

Tel: (232) 463 12 00 Faks: +90 (232) 463 33 50

Web: www.tskb.com.tr, www.tskb.com.tr/Krediler.aspx?KrediID=02

E-posta: info@tskb.com.tr, krediler@tskb.com.tr

**Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)**

Atatürk Bulvarı No:221 2. Kat B Blok Kavaklıdere/Ankara

Tel: (312) 4672178-79 Faks: (312) 4674079

Web: www.ttgv.org.tr E-posta: info@ttgv.org.tr

**Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD)**

Tel: (212) 249 19 29 Faks: (212) 249 13 50

E-posta: [tusiad@tusiad.org](mailto:tusiad@tusiad.org) Web: [www.tusiad.org.tr](http://www.tusiad.org.tr)

**Türk Standartları Enstitüsü (TSE) İzmir Personel ve Sistem Belgelendirme  
Müdürlüğü**

Tariş Pamuk Depoları Arkası Çiğli/İzmir

Tel: (232) 376 24 25 Faks: (232) 445 42 32

Web: [www.tse.org.tr](http://www.tse.org.tr)

## EK 5 İzmir Ticaret Odası Üyelerine Uygulanan Anket Çalışması

Firmanızın Adı: .....

Firmanızın Meslek Grubu: .....

Adresi: .....

Tel: .....Faks: .....

E-Posta: .....Web: .....

Adresi: .....

### ANKETİ YANITLAYAN FIRMA TEMSİLCİSİNİN

Adı-Soyadı: ..... Görevi: .....

### FİRMA VE ÇALIŞAN PROFİLİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

**Soru 1:** Firma kaç yıldır faaliyette?.....yıl.....ay

**Soru 2:** Firma sahibi kaç yıldır bu sektörde?.....yıl.....ay

|                                                              |                                                |                                                                  |                                                                      |                                                          |
|--------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| <b>Soru 3:</b><br>Firmanızda<br>çalışan işçi<br>sayısı       | <input type="checkbox"/> 0-10 işçi             | <input type="checkbox"/> 11-50 işçi                              | <input type="checkbox"/> 51-250 işçi                                 | <input type="checkbox"/> 250 işçiden<br>fazla            |
| <b>Soru 4:</b><br>Firmanızın<br>yıllık net satış<br>hasılatı | <input type="checkbox"/> 1 Milyon<br>TL'den az | <input type="checkbox"/> 1 Milyon TL ile<br>5 Milyon TL arasında | <input type="checkbox"/> 5 Milyon TL ile<br>25 Milyon TL<br>arasında | <input type="checkbox"/> 25 Milyon<br>TL'nin<br>üzerinde |

**Soru 5:** Firma sahibinin cinsiyeti

☐ Erkek

☐ Kadın

**Soru 6:** Firma sahibinin yaşı.....

**Soru 7:** Firma sahibinin eğitimi

☐ İlkokul mezunu

☐ Ortaokul mezunu

☐ Lise mezunu

☐ Ön Lisans mezunu (2 yıl)

☐ Lisans mezunu (4 yıl)

☐ Lisansüstü

## B. GENEL EKONOMİ VE KOBİ'LERE YÖNELİK DEĞERLENDİRME

**Soru 8:** Küresel ekonomik kriz İzmir’de sizce hangi sektörü veya sektörleri en fazla etkiledi?

☐ Tarım

☐ Sanayi

☐ Ticaret

☐ İnşaat

☐ Ulaştırma

☐ Mali kuruluşlar

Diğer.....

**Soru 9:** Son bir yıl içerisinde, firmanızda aşağıdaki göstergeler ne yönde değişti?

| Göstergeler   | Arttı/Olumlu             | Değişmedi                | Azaldı/Olumsuz           |
|---------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|
| Üretim        | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| Satışlar      | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| İstihdam      | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| Yatırım Hacmi | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| Karlılık      | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |

**Soru 10:** 18.11.2005 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2005/9617 sayılı “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Yönetmeliği hakkında bilginiz var mı?

☐ Evet

☐ Hayır

**Soru 11:** Sizce Türkiye’deki KOBİ tanımı, Türkiye şartlarına göre uygun mu?

☐ Evet

☐ Hayır

☐ Fikrim Yok

**Soru 12:** Sizce KOBİ’lerin en öncelikli ilk üç sorunu nedir? (Lütfen önem derecesine göre 1’den 3’e doğru sıralayınız).

| Sorunlar           | Önem Derecesi |
|--------------------|---------------|
| Finansman          |               |
| Enformasyon        |               |
| Mesleki Eğitim     |               |
| Girişimcilik       |               |
| Pazarlama ve Satış |               |
| Bürokrasi          |               |

Diğer.....

**Soru 13:** Sizce Türkiye’de KOBİ’lere verilen destek yeterli mi?

☐ Evet

☐ Hayır

☐ Bir Fikrim Yok

**Soru 14:** Soru 13’e verdiğiniz yanıt hayır ise, sizce KOBİ’lere en çok hangi alanlarda destek verilmeli?

.....  
**Soru 15:** KOBİ desteklerinden yararlanma konusunda karşılaştığınız öncelikli üç sorun nelerdir?  
(Lütfen önem derecesine göre 1’den 3’e doğru sıralayınız)

| Nedenler                                          | Önem Derecesi |
|---------------------------------------------------|---------------|
| Desteklerin Tek Bir Elden Yürütülmemesi           |               |
| Desteklerin Bilinmemesi                           |               |
| Bürokrasi Yoğunluğu                               |               |
| Desteklerin Yetersiz Olması                       |               |
| Girişimcilik Kültürünün Gelişmemesi               |               |
| Danışmanlık Hizmet Ücretlerinin Çok Yüksek Olması |               |

Diğer.....

**Soru 16:** İşletmenizin finansman ihtiyacını karşılama esnasında (kredi, fon, finansman,vb...) ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?

.....

**Soru 17:** BASEL II’nin ne gibi yenilikler getirdiğini biliyor musunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

☐ Evet Ama Detaylı Bilgiye Sahip Değilim

☐ Bir Fikrim Yok

**Soru 18:** İhracat yapıyor musunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

**Soru 19:** Soru 18’e verdiğiniz yanıt evet ise ülkemizde ihracatçıya verilen destekleri yeterli buluyor musunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

**Soru 20:** Bugüne kadar hangi kurumların desteklerinden yararlandınız?

| Destek Veren Kurum/Kuruluş                         |                          |
|----------------------------------------------------|--------------------------|
| KOSGEB                                             | <input type="checkbox"/> |
| Sanayi ve Ticaret Bakanlığı                        | <input type="checkbox"/> |
| Kamu Bankaları                                     | <input type="checkbox"/> |
| Özel Bankalar                                      | <input type="checkbox"/> |
| Kredi Garanti Fonu (KGF)                           | <input type="checkbox"/> |
| KOBİ A.Ş.                                          | <input type="checkbox"/> |
| Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)                      | <input type="checkbox"/> |
| İŞ-KUR                                             | <input type="checkbox"/> |
| Hazine Müsteşarlığı                                | <input type="checkbox"/> |
| DPT-Kalkınma Ajansları                             | <input type="checkbox"/> |
| Dış Ticaret Müsteşarlığı                           | <input type="checkbox"/> |
| İhracatı Geliştirme Merkezi (İGEME)                | <input type="checkbox"/> |
| Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)               | <input type="checkbox"/> |
| EXİMBANK                                           | <input type="checkbox"/> |
| Meslek Kuruluşları                                 | <input type="checkbox"/> |
| Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)          | <input type="checkbox"/> |
| Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) | <input type="checkbox"/> |
| Türkiye Patent Enstitüsü                           | <input type="checkbox"/> |
| Türk Standartları Enstitüsü (TSE)                  | <input type="checkbox"/> |
| Milli Prodüktivite Merkezi                         | <input type="checkbox"/> |
| AB ve Yurtdışı Kaynaklı Fonlar                     | <input type="checkbox"/> |
| Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri            | <input type="checkbox"/> |
| Hiçbiri                                            | <input type="checkbox"/> |

Diğer.....

**Soru 21:** KOSGEB'in hangi desteklerinden yararlandınız?

- |                                                            |                                                       |                                            |
|------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> Banka Kredi Faiz Destekleri       | <input type="checkbox"/> Bilişim                      | <input type="checkbox"/> Bölgesel Kalkınma |
| <input type="checkbox"/> Danışmanlık&Eğitim                | <input type="checkbox"/> Girişimciliği Geliştirme     | <input type="checkbox"/> Kalite Geliştirme |
| <input type="checkbox"/> Pazar Araştırma-İhracat           | <input type="checkbox"/> Teknoloji Geliştirme&Yenilik |                                            |
| <input type="checkbox"/> Uluslararası İşbirliği Geliştirme | <input type="checkbox"/> Marka Oluşturma&Tanıtım      | <input type="checkbox"/> Hiçbiri           |

### C. SORUNLAR VE BEKLENTİLER

**Soru 22:** İzmir Ticaret Odası'nın üyelerine yönelik bankalar ile yaptığı kredi protokol anlaşmalarından haberiniz var mı?

☐ Evet

☐ Hayır

**Soru 23:** İzmir Ticaret Odası'nın hangi desteğinden yararlandınız?

☐ Kredi protokolleri

☐ Fuar Teşvikleri

☐ Hiçbiri

Diğer.....

**Soru 24:** İzmir Ticaret Odası'na ekonomik ve finansal bir sorunuz ile ilgili bir talepte bulundunuz mu?

☐ Evet

☐ Hayır

**Soru 25:** Soru 24'e verdiğiniz yanıt evet ise İzmir Ticaret Odası sorunuzu çözme konusunda size yardımcı oldu mu?

☐ Evet

☐ Hayır

**Soru 26:** İzmir Ticaret Odası'ndan beklentileriniz nelerdir?

.....

Gösterdiğiniz ilgi ve katkılarınıza teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.